

HILDA TIHLÄ

HILMA

ELÄMÄN SATUA

WERNER SÖDERSTRÖM
OSAKEYHTIÖ

HILMA

HILDA TIHLÄ

HILMA

ELÄMÄN SATUA

.....

WERNER SÖDERSTRÖM
OSAKEYHTIÖ PORVOO
1913

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA PORVOOSSA 1913

I

Taivahan kaupunki kaunis
on teineen kultainen;
ja sinne on määräni rientää
Jeesuksen ilmoillen, —

hyräili pieni tyttönen kävellessään eteenpäin metsäistä maantietäivalta.

Laulun oli äiti hänelle opettanut ja se sopi niin hyvin yhteen hänen matkansa kanssa. Hän oli matkalla kaupunkiin tätinsä luokse. Kaupunkiin!

Metsä alkoi tien toisella puolella harveta ja sieltä tuli esiin vähäinen järvi. Rantakaislat olivat vielä veden alla, vain jokunen siellä täällä kohotti suippoa lehteään ilmoille ihailemaan kevätkesän leppoisaa valorunsautta.

Pieni vaeltaja istahti kivelle levähtämään. Nyytin, joka oli hänen käsivarrellaan, hän laski viereensä nurmikolle, ja hänen silmänsä alkoivat seurata ruskeiden kevätperhojen lentoa ja mehiläisiä, jotka ahkerina touhusivat kukkien ääressä. Perhoista ja mehiläisistä katse siirtyi lammen pintaan, missä puut kuvastuivat syvyykseen ja missä kivien ympärillä oli sadun verho.

Lampi oli aivan tyyni, mutta ylhäällä honkien latvat hiljalleen huojuivat ja kirkaansinisellä taivaalla liitivät verkalleen hopeahohteiset pilvet. Sinne pysähtyi hänen katseensa.

Taivahan kaupungissa, siellä pilvivuorien ja sinikaton takana oli nyt äiti. Äidin on siellä hyvä olla. Hän kävelee taivaan kaduilla valkoisissa vaatteissa ja laulaa kauniita laulujaan Jumalalle. Äiti on kaunein taivaan asukkaista ja hänen pukunsa on niin hieno, kahisevaa silkkiä.

Tyttönen otti nyyttinsä ja aukasi sen solmut. Siinä oli koko hänen maallinen omaisuutensa: kaksi palasta leipää, rasiallinen voita, punainen esiliina, jonka muuan hyvä emäntä oli lahjoittanut, ja eräs moniin räsyihin kiedottu käärö. Tämän käärön hän asetti polvilleen ja alkoi sitä hellävaroen aukoa.

Sieltä tuli esiin vaalentunut, musta silkkihuivi. Tytön sormet hiukan vapisivat, kun hän sitä koetteli ja katseli. Ylen kallis oli tämä aarre, jonka omistaja hän nyt oli. Se oli äitivainajan silkki. Äiti ei ollut koskaan antanut hänen kajotakaan siihen, ja isä oli sen eläessään äidille ostanut kaupungista, sieltä, jonne hän nyt oli menossa. Koko kylässä ei ollut muilla silkkiä kuin emännillä ja äidillä, . . . ja nyt oli äidillä kaikki vaatteet silkkiä.

Hän kietoi aarteensa jälleen räsyihin ja unohtui nudelleen katselemaan taivasta, jossa äiti asui. Suuri pilvi meni auringon eteen, ilma muuttui harmaaksi ja tuulen henki tuntui kolealta. Tyttöstä alkoi värisyttää ja hänen tuli kova ikävä. Äiti, äiti, hän taivaaseen katsoen itki. Miksi vei hyvä Jumalan enkeli äidin ja jätti minut tänne yksin. — Taampana, missä järvi päättyi syvään poukamaan, kulki sinisessä autoreessa syviä aaltoja. Sitten aurinko tuli takaisin pilvistä, taivas kirkastui ja pilvet saivat hopeahohteen. — Siksi vei Jumala äidin, kun äiti oli niin hyvä.

Jostakin kaukaa kuului kavioiden kapse. Tyttö sieppasi nyytinsä ja lähti kävelemään. Pysähtyi ja kuunteli. Mutta kapsea ei enää kuulunut. Ja samassa hän huomasi olevansa yksinään kylättömällä taipaleella suuren metsän keskellä. Uuvuttavasti huojuivat korkeiden honkien latvat, ja kun hän pidätti henkeään, soi hiljaisuus pitkänä, vonkuvana äänenä . . .

Järvi oli jäänyt puiden taakse. Perhoja ei näkynyt. Mehiläiset olivat kadonneet. Vain eräs eksynyt kiisi siuhuvin siivin hurjaa vauhtia: pakoon, pakoon, järvelle päin, järvelle päin. Ja yksinäinen tiainen kallisteli puun oksalla päätään ja katseli kauhistunein silmin hidasta kulkijatyttöä, pyrähti lentoon ja katosi nopeasti lehvien suojaan.

Tällaiset enteet käyvät aina silloin, kun metsän kauhu alkaa liikkua . . . Äiti näkee miten se suuren suden haamussa hyökkää hänen pienen tyttärensä kimppuun, ja sitten äidin ei enää olekaan hyvä olla taivaassa . . .

Aivan selvään kuului kavioiden kapse . . . Jo erottui rattaiden pyörien ratinaa . . . vihellystä. Lapsi hengähti helpotuksesta. On loiva ylämaa. Hän kulkee hitaasti ja pysähtyy tuon tuostakin odottamaan.

Olisi hauskaa, jos aina kuuluisi vihellystä ja rattaiden pyörien ratinaa jostakin kaukaa. Kaupunkiin on pitkä matka ja monta kylätöntä taivalta, olivat ihmiset sanoneet.

Kaupunkiin on aina pitkä matka ja kaitainen tie. Kaitainen tie . . . äiti puhui jotakin sellaista, — ja harvat sinne tulevat. Hänkin kulkee yksin. Kotikylään jäi paljon, paljon ihmisiä.

Jospa olisi siivet, niinkuin mehiläisellä, että pian pääsisi. Siipiniekka siukottelee yli järven ja yli kaitaisen tien niinkuin ei mitään. Jos jalka pettää, niin siipi kantaa . . . Kaupunki on niin kaunis ja siellä on kadutkin. Kadut ovat silkkaa kultaa ja portit päärlyjä . . .

Kuului jo hoilotustakin. Hän väistyi tiepuoleen ja odotti. Taampaa tuli näkyviin kaksi hevost miestä. Ne ajoivat hurjaa vauhtia ja lauloivat. Tyttöä peloitti. Hän tunsu kauhua kovaa ajavia, rallattavia hevostmiehiä kohtaan, ja nyt ne ikäänkuin särkivät jotakin kaunista.

Mäen alla hevoset alkoivat kulkea käyden. Takimainen mies kirosi ilman syytä ja huitoi ohjaksilla hevostaan. Tytön teki mieli piiloutua johonkin ja hän joudutti askeleitaan, etteivät aavistaisi hänen odottaneen — luulevat hänen pyrkivän rattaille. Ei, hän kulkee yksin vaikka maailman ääreen, ennenkuin pyrkii . . .

Vinhaa käyntiä tulivat hevoset ylös mäkeä ja saapuivat pian hänen kohdalleen. Siinä ne hiljensivät kulkuaan ja etumainen hevostmies katsoi tyttöä. Ensin silmiin, sitten jalkoihin. Tyttösen jalat ovat päivän polttamat ja rapakon sierettämät. Hänen on niin vaikea kävellä, kun mies katsomistaan katsoo. Väliin töpsähtää jalka, väliin lyö varvas kiveen ja askeleet käyvät tuskaisessa tahdissa. Hän jätättää itsensä jällelle.

Takimaisen hevosten ajaja niinikään katsoo ensin silmiin, sitte jalkoihin. Hevonen kääntyy tiepuoleen, jossa on loriseva lähde, ja hirnahtaa. — No, sitäkö sinä siinä . . . mies repäsi vihaisesti ohjaksista.

Yhä hiljensi tyttönen kulkuaan ja jäi vihdoin kappaleen matkaa jällelle. — Hei—juu—illalla, huh—hei—huh—hei—illalla, alkoi edellä ajaja rallattaa kovalla, raa'alla äänellä, ja metsän takaa kaiku vastasi: huh—hei—illalla . . . Kaiku koetti matkia miehen ääntä, mutta ei onnistunut, sillä sen ääni oli aina vain miedompi ja pehmeämpi kuin miehen. — Juu—illalla, hih—huh—hih—uh, kirkui mies ja takimainen ajaja yhtyi jorottaen laulamaan jotakin rumaa laulua yhä elottomin katsein tarkastellen jälessä tulevan lapsen sierettyneitä jalkoja.

Hevoset etenivät. Ensimmäinen saapui mäen päälle, ajaja kiskasi ohjaksista, ärjäsi: noh - siinä, ja katosi alamäkeen. Jälkimäinen juhta vielä kiskoi rattaitaan, joissa mies veltona, kylellään, lakki toisella korvalla retkotti rumaa lauluaan jorottaen. Mäen päällä miehen jäntereet pingottuivat. Kevyesti kuin jousi hän ponnahti ylös seisoaalleen, huitasi hevosta ja kiljasi: anna nyt mennä, s-na, että vilisee! Sitte hänkin katosi mäen toiselle puolelle. Mutta kauan vielä kuului heidän hoilaamisensa, kunnes sekin vähitellen hiljeni ja etäisyyteen häipyi.

Aurinko ei enää ollut kaukana metsän reunasta. Pilvivuoret olivat painuneet metsien taakse, taivas oli kirkas ja ihmeellisen eloton. Puiden varjot olivat kasvaneet ja korkeiden honkien latvat alkoivat kohisten liikkua. Viileä tuuli hiveli tytöksen selkää, mutta aurinko vielä lämmitti rintaa ja kasvoja.

Kyliä ei näkynyt mistään. Siellä täällä vain joku yksinäinen metsäniityn lato. Lintuset lauloivat puissa ja perhoset lentelivät, — mutta koiran haukuntaa ei kuulunut.

Yksinäisyyden tunne alkoi kalvaa pientä ihmistä keskellä kevätkesän upeutta, keskellä elämän kuohuntaa. Hän koetti ajatella äitiä, joka asui sinitaivaan takana, mutta eloton taivas ei antanut kuvitteille tukea. Hänen mieleensä vain johtui äiti sellaisena, kuin hän hänet oli viimeksi nähnyt, jäykkänä, kalman värisenä, kylmänä. Huu, — tuuli yhä viileni.

Sydäntä kouristi. Metsää näkyi laajalta — autioita ja jyliä mäkiä. Hän koetti juosta, mutta matka ei tuntunut lyhentävän.

Pelko yhä kasvoi. Hän pelkäsi pimeää, jolloin kaikki yön aaveet liikkuvat.

Hän muisti Jumalan. Se asuu ylhäällä taivaassa ja näkee kaiken. Kuinka äiti taas sanoikaan sairasvuoteellaan? Jumalan silmä on aina valveillaan. Pysy hyvänä, ole nöyrä ja ystävällinen kaikkia ihmisiä kohtaan, rukoile hädän tullen taivaallista isää, niin hän auttaa sinua. Niin sanoi äiti. Äitikin silloin vielä puhui, nyt hän ei puhu enää koskaan . . .

Puut seisoivat säälimättöminä tien vierillä, maantie luikerteli eteenpäin kylmänä ja kolkkona, koko maailma näytti vieraalta ja vihamieliseltä. — Hän ei tohdi rukoilla.

Pian tulee yö, pian tulee yö. Silloin lähtevät aaveet liikkeelle. Mikkolan muori näki eräänä kevätyönä lemmiä metsältä etsiessään valkoisen kummituksen . . .

Tyttönen koetti ajatella muita asioita, mutta tarina Mikkolan muorin näystä takertui yhä tiukemmin hänen kuvituksiinsa. Aaveet ovat rauhattomia sieluja, joita hyvä Jumala ei huoli taivaaseen. Sellaiset kulkevat metsissä auringon laskeuduttua . . . Hän vaelttaa

tietä pitkin, tulee yö, ja silloin ilmestyy hänen eteensä haamu, valkoinen, valju kuin kuolema. Hän pelkää, värisee ja tupertuu sitte sen eteen . . .

Takaa, aivan läheltä kuului jälleen rattaiden täri-nää. Tyttö pysähtyi. Selvästi hän sen kuuli.

Ole nöyrä ja hyvä kaikkia ihmisiä kohtaan, niin sinä menestyt maailmassa. Se oli yksi äidin neuvoja ja se tuli nyt eloisana hänen mieleensä. Nyt ei hän pelkäisi, ei vaikka hevosella ajaisi juopunut. Hän on sille niin nöyrä ja ystävällinen, nyykistäikse oikein kauniisti ja pyrkii rattaille.

Mutta ennenkuin tyttönen ehti pyrkiä, pysäytti ajaja hevosen ja kysyi lempeällä äänellä, mihin pikku ihminen oli matkalla.

— Kaupunkiin, vastasi tyttö ja nyykistihe.

— Tule rattaille, pyysi mies.

Miten ihanalta tuntui, kun metsä alamäessä vilisi ohitse. Se ei enää laisinkaan näyttänyt niin juhlalliselta kuin äsken. Suuret puut nyökyttivät ystävällisesti latvojaan ja pienemmät aivankuin ihmettelivät sitä huimaavaa menoa.

— Mihin kaupunkiin sinä olet matkalla, — kysyi mies, kun hevonen mäen alla hiljensi kulkuaan.

— Oikeaan kaupunkiin.

— Mikä sen kaupungin nimi on?

— En minä tiedä.

— Etkö sinä tiedä mihin kaupunkiin sinä olet menossa?

— En.

— Mistä sinä olet kotoisin?

— J-lahdelta.

- Kenen tyttö sinä olet?
- En kenenkään. Äiti kuoli jo.
- Mikä sinun nimesi on?
- Hilma Retriika.

Ajaja nykäsi ohjaksista ja hevonen juoksi hiljalleen eteenpäin. Hilma katseli miten auringon säteet punaisina leikittelivät puiden lomissa.

- Onko sinulla ketään omaisia?
- On täti. Minä olen matkalla tädin luokse. Minulla on tädille terveisiä äidiltä.

- Millaisia terveisiä?
- Sellaisia, että täti ottaisi minut luokseen kunnes minä voin itse ansaita leipäni, ja kyllä, kyllä . . .
- Mitä?

— En minä oikein muista mitä äiti käski minun tädille sanoa, ja minulla oli kirje, jonka Hetan Eemeli kirjoitti, mutta se hukkui . . .

Mies otti piipun taskustaan ja alkoi poltella. Kun tupakan savu tuprusi ohitse, alkoi tyttöä yskittää.

— Onko sinun vilu, — kysyessään hän katsoi Hilmaan.

Silloin Hilma huomasi, että hänellä oli vain yksi silmä ja sekin vetinen ja punainen.

Mies otti rattaiden pohjalta vanhan loimen ja kietoi sen hänen ympärilleen. Hilman tuli hyvä olla. Tuntui suloinen lämpö ruumiissa ja muutenkin oli niin ihanaa. Ilma yhä viileni ja alangoissa oli sumua ja hiukan hämärää.

Lasta alkoi makeasti raukaista. Lämpöisen loimen sisässä, rattaiden mukavasti ruumista täristäessä ei matka kaupunkiin tuntunut ollenkaan pahalta.

Eräällä kohtaa rattaat ilkeästi hypähtivät.

— Eivät vain laita tuota tuossa, mutisi mies, pysäytti hevosen ja katseli tovin maantiessä olevaa kirsihetettä.

Hilma oli hiukan nukahtanut, mutta nyt hän valveutui.

— Paina pääsi tuohon ja nuku vielä, virkkoi mies osoittaen olkapäätään.

Hilma huomasi edelleen, että sillä oli laihat, rokonarpiset kasvot ja punainen parransänki. Häntä ei enää nukuttanut. Tien varrella olevan laajan niityn keskellä liikkui hiljaa ja vaanien musta olento.

— Mikähän tuo on, hän kysyi.

— Mikä niin?

— Tuo tuolla niityn keskellä, joka liikkuu.

— Mikä lie, vastasi mies välinpitämättömästi.

Niitty oli hänen sokean silmänsä puolella. Ei se näe, ajatteli Hilma. Se ei milloinkaan näe toiselle puolelle tietä. Tällä silmällä se näkee, mutta toinen puoli on aina pimeä. Sillä on aina puoleksi pimeää, puoleksi valoisaa. Miltähän tuntuu, kun toisella silmällä katsoo mustaan, toisella valkoiseen . . .

Jyrkän ylämäen alla ajaja nousi pois rattailta. Hilma yritti tehdä samoin, mutta mies virkkoi:

— Pysy sinä vain paikallasi, et sinä mitään paina.

Ääni oli ystävällinen ja tutunomainen. Sitte äidin kuoleman ei kukaan ollut niin ystävällisesti puhunut. Tuo mies on hyvä, aivan yhtä hyvä kuin äiti. Mutta äiti oli kaunis. Äidillä oli sileät, kalpeat posket ja kirkkaat silmät. Äiti oli kaunein ihminen maailmassa, kun taas tämä hyvä mies oli niin ruma . . .

Alkoi itkettää. Tuli niin ikävä äitiä. Äidin kanssa hän illoin laskeutui levolle lämpöiseen sänkyyn, nyt istui hän tärisevillä rattailta kylättömällä taipaleella, illan viileys kylmensi jalkoja, ja mies, joka istui hänen vieressään, ei nähnyt kuin toiselle puolelle.

Korkean mäen päältä näkyi taivaan ranta, jossa iltarusko välkehti. Rusko välkehti punaisena ja kullannärisenä ja pienet pilvet katselivat kuin enkelit alas hämärään maailman laaksoon.

Näkeeköhän äiti minut nyt, — Hilma katsoi taivaaseen. Mutta taivas oli hänen kohdaltaan harmaa. Ei, äiti ei nyt katsele. Se on tuolla, missä taivas on kirkas. Siellä ovat Jumala, enkelit ja kaikki taivaan ihmiset.

Itku tuppasi esiin yhä ankarammin. Hän koetti pidättää nyyhkytyksiä, mutta väkisin pääsi irti yksi, ja toinen, ja vuolaasti valuivat kyynleet poskille.

— Itketkö sinä, kysyi mies.

Hilma ei vastannut.

— Mitä sinä itket?

Vastaukseksi alkoi tyttö itkeä ääneen.

— Älä itke suotta, lohdutti mies.

— Minun on ikävä äitiä.

— Äitiähän lapsen on ikävä, myönsi mies. Mutta älä sentään itke — suotta. Ethän itke.

— En, sanoi lapsi ja itki yhä rajummin.

Vihdoin, kyllikseen itkettyään, hän tyyntyi. Väsyneinä, unen sekaisina alkoivat mielikuvitukset työkennellä. Hyvä mies, joka hänen vieressään istui, sekaantui yhteen taivaan ja äidin kanssa. Hilma vaipui kevyeen horrokseen, jossa todellisuus oli unta ja uni todellisuutta.

Taivaassa kaikki ihmiset ovat kauniita. Jumalan käsivarrella on kasa silkkisiä vaatteita. — Tässä on Hilmalle valkoinen hame ja punainen esiliina, sanoo Jumala, ja heti alkaa Ristus pukea Hilman ylle vaatteita. Ja tässä kultaiset kengät. Ne ovat kylmät, mutta Ristus lämmittää niitä ja sitte ne ovat niin lämpöiset. Hevosen vie enkeli taivaan talliin ja mies kopteleikse ulkona, heittää piipun pois suustaan ja astuu sisään. Mutta miespoloinen on niin ruma. Kirkkaus häikäisee vetistä, punertavaa silmää. Jumala katsoo säälien häneen, luo uuden silmän ja asettaa sen paikoilleen. Sitte mies näkee molemmin puolin tietä.

Jostakin kaukaa kajahti taivaan satakielen laulu.

II

Mitä Hilma tämän jälkeen kuuli, sai hänen sydämensä pelosta värisemään. Hän kuuli keskustelua.

— Kaikkia se mukanaan kulettaakin. Kerran se toi kapisen kulkukoiran, ja nyt . . . kuka sen tietää, mitä se vielä tuo.

— Ei ne maantien löydöt koskaan taida kaksisia olla, kuului toinen ääni.

— Löytää mar' sieltä joskus rahaakin, väitti kolmas.

Hilma aukaisi silmänsä. Hän makasi penkillä hämärässä huoneessa. Ylhäällä oli nokinen, pimeä katto, jossa oli orsia kuin riihessä. Tuonnempana oli kiuas ja sen vastaisella seinällä olevista akkunoista tuli sisään päivän valo. Hilma muisti, että ulkona piti olla kesä. Siellä paistoi aurinko, järvet kuvastelivat rantojaan,

pilvet kulkivat hitaasti ja juhlallisesti taivaan kanta myöten. Siellä oli niin lämmintä, valoisaa ja kaunista. Mutta mitä varten täällä sisällä oli talvi? Lattialla oli aivankuin jääsohjoa ja rapakkoa ja kylmän uhku tuntuu ytimiin asti. Ja äitikin oli kuollut . . .

Mihin hän olikaan joutunut? Hän oli kuullut, että kapinen kulkukoira oli varta vasten tuotu tänne ja vielä muutakin peloittavaa ja paljon, paljon rahaa. Hilma sulki silmänsä.

Ovatkohan ne, jotka pöydän takana keskustelevat, pahoja ihmisiä, hän ajatteli, ja onkohan niiden aikomus kiusata minua. Jos ne ovat ihmisiä, ei niille voi mitään. Ne tappavat minut, tai laskevat verenkarvaisen kulkukoiran, jonka silmät ovat kuin tuliset hiilet, minun kimppuuni. Mutta jos ne ovat vielä pahempia kuin pahat ihmiset, — Hilman sydän jähmettyi, — jos ne eivät ole ollenkaan ihmisiä, niin sitte Jumala ehkä auttaa.

Odotellessaan silmät ummessa asian ratkaisua hän kuuli miten joku lähestyi.

— Nouse ylös! — Hilman vieressä seisoj suuri luinen, tuikea nainen, peloittavan pitkä, kova ilmeinen. — Nouse nyt ylös vain, kyllä sinä jo olet aikasi maannut!

Vikkelästi nousi lappi ylös vuoteeltaan. Nyt hän näki, että hänen luonaan oli, paitsi herättäjää, kaksi muutakin naista, joista toinen oli vanha ja ilkeän näköinen ja jolla oli syytä nenässä. Hilma kumartui alas etsimään jotakin, ettei tarvinnut katsoa ihmisiä silmiin.

— Se hakee nyyttiään

— Kyllä se tallella on, virkkoi syylänenäinen.

— Mistä sinä olet kotoisin, kysyi pitkä, tuikea nainen.

Lapsi oli hätäytynyt eikä vastannut mitään.

— Sano nyt, kun emäntä kysyy, virkkoi jälleen häjä eukko.

— J-lahdelta.

— Mihin sinä olet menossa, tutki emäntä edelleen.

— Kaupunkiin.

— Kaupunkiin, ihmettelivät muut, mutta emäntä virkkoi vihaisesti:

— Mihin kaupunkiin sinä menet, tuollainen.

Näitä asioita Hilma muisteli itseltään jonkun eilenkin kysyneen. Kuka se taas olikaan . . . Nyt hän muisti. Hän oli istunut rattailla hyvän miehen vieressä ja se oli häneltä kyselty. Mutta miten hän tänne oli joutunut ja missä oli eilinen hyvä mies? Vai olisiko hän nähnyt kaunista unta . . . Unta se kai olikin. Hän ajoi rattailla miehen kanssa, jolla oli vain yksi silmä. He ajoivat kohti iltaruskoa, ja kauniit enkelit lentelivät taivaan portilla.

— Mihin kaupunkiin sinä muka menisit, kysyi emäntä.

— En minä tiedä.

— Etkö sinä tiedä, ja kuitenkin olet olevinasi menossa?

Siihen ei lapsi osannut mitään vastata.

— Menkää töihinne, komensi emäntä, kyllä minä tämän asian yksinkin kykenen selvittämään.

Hilma jäi kahden kesken tuikeasilmäisen emännän kanssa.

— Onko sinulla vanhempia, — kysyi emäntä ja hänen äänensä oli nyt lauhempi.

— Ei ole.

— Oletko sinä sitte orpo?

— Olen.

Siihen tutkimus päättyi.

Hilma olisi mielellään kysynyt nyyttiään, mutta hän ei uskaltanut. Sitte hänen mieleensä äkkiä juolahti, että kenties oli mies, jonka rattailla hän eilen oli tullut, vienyt sen. Hätäisenä ja etsien hän katseli ympärilleen ja alkoi vihdoin itkeä.

— Mitä sinä suotta jollotat, sanoi emäntä askarrellen lieden luona.

— Se mies vei minun nyyttini, valitti lapsi.

— Mikä mies.

— Se silmätön mies.

Emäntä nauraa hohautti. Sitte hän miltei juosten riensi ulos — ovi narahti ilkeästi hänen jälessään — ja Hilma kuuli hänen pihassa nauraen hoilaavan:

— Mihin se silmätön mies vei tytön nyytin?

Ääni kajahteli eteisen seinissä, vyöryi ulos ja julisti koko maailmalle Hilman ääretöntä tyhmyyttä. Hän häpesi ja pelkäsi. Vavisten hän vetäytyi ovisuunurkkaan ja kyyristyi sinne.

Hetken kuluttua tuli emäntä sisään, ja aivan hänen jälessään seurasi eilinen mies.

— Tässä on lapseni kapistukset, mies virkkoi silittäen tytön hiuksia. Älä ole nurkassa, onhan täällä tilaa peremmälläkin.

Hilma meni peränurkkaan istumaan nyyttinsä viereen. Tuntui niin hyvältä, kun äidin silkki vielä oli

tallella. Ja hyvältä tuntui sekkin, että eilinen mies vielä oli talossa. Jos ne toiset alkavat tehdä pahaa, niin se ei ainakaan tee, ja ehkäpä se puolustaakin toisia vastaan. Kun sitte tulee hyvä tilaisuus, niin hän hiipii ulos ja on vapaa. Mehiläinen tuo siivet, ja hän jatkaa matkaansa kevyenä ja köykäisenä, eivätkä pahat ihmiset koskaan saa häntä käsiinsä. — Mutta nyt hän oli pahojen ihmisten vallassa. Emäntä toi ruokaa ja Hilma söi paikallaan. Hän ei uskaltanut liikkua. Se vielä luulisi hänen karkaavan ja ottaisi kiinni.

Illalla, kun väki palasi töistään, emäntä kaikille kertoi, miten tyttö oli luullut silmättömän miehen vie-
neen hänen tavaransa. Asia kovasti huvitti emäntää, ja piika ja syylänenäinen eukko nauroivat kilpaa hänen kanssansa. Isäntä ei nauranut. Surullisena hän istui akkunaa ääressä ja katseli ulos.

— Mene, pieni Hilma, aukaisemaan karjapihan veräjä, hän virkkoi, lehmät tulevat jo.

Hilman teki mieli ilosta huudahtaa. Mies, vaikka oli isäntä, puhutteli häntä, käski hänen tehdä jotakin, — se ei ollut vihainen, vaikka hän oli sanonut sitä silmättömäksi. Tyttönen sieppasi nyyttinsä ja juoksi täyttämään käskyä.

Lauman jälessä tuli karjapihaan nuori tyttö. Se katsoi kummeksien veräjän aukaisijaa. Katse viipyi hetkisen aikaa sierettyneissä jaloissa, sitte tyttö nykäytti halveksien olkapäitään ja meni pirttiin. Hilma katsoi hänen jälkeensä ja näki, että tytön omatkin jalat olivat sierettyneet.

Emäntä, piika ja kestieukko tulivat lypsämään. Emäntä käski Hilmaa haon oksalla huiskuttamaan kär-

päsiä pois lehmästä. — Pane, siunattu sikiö, kerjuupussisi johonkin, ei sitä maa sillä aikaa nielase, hän työnsä lomassa tiuskasi.

Säikähtäen tyttö noudatti määräystä ja huiski karpäsiä.

— Viuhdo paremmin, etkö sinä näe, että lehmä tuppaa potkimaan.

Hilma hosui sukkelampaan. Havun neula pisti lehmää ja elukka potki entistä kovemmin. Vihaisesti nousi emäntä ylös, sieppasi oksan pois tytön kädestä ja sivalsi sillä häntä kasvoihin.

— Selma, Selma! Tule sinä huitomaan karpäsiä!

Huutonsa jälkeen hän odotti hetken.

— Mene käskemään Selma pirtistä tänne, hän komensi, ja Hilma juoksi pirttiin.

Siellä ei ollut muita kuin äskeinen tyttö, joka lehmät oli tuonut.

— Oletko sinä Selma?

— Olenpa niinkin.

— Emäntä kutsui sinua huitomaan karpäsiä.

— Enkä tule, vastasi Selma.

Hän on varmaankin emännän lapsi, arveli Hilma ja oli jo hätäisenä poistumaisillaan pirtistä, kun Selma tuli hänen luoksensa ja kuiskutti: sano, ettei minua ollut pirtissä. Sitte hän nopeaan katosi kiukaalle.

Hilma meni takaisin karjapihaan. Siellä lehmä oli sotkenut hänen nyyttinsä.

— Talossa on syömämiehiä kuin Karjalassa susia, torui emäntä, — mutta apua ei niistä ole.

— Vai ei meistä ole apua, tiuskasi piika.

— Pidä sinä suusi kiinni, en minä nyt sinulle puhu.

— Ei minun suutani tukkoon pane muu kuin se, joka sen avaakin.

— Pidä se sitte selällään, ärjäsi emäntä, ja lypsy alkoi jälleen.

Hilma huitoi vavisten kärpäsiä. Hän ei ollut ennen kuullut noin riideltävän ja häntä peloitti. Vasta sitte, kun kaikki lehmät oli lypsetty, hän uskalsi ottaa nyyttinsä. Se oli kovin tahrainen.

Navetan takana hän tarkasteli aarrettaan. Silkki oli säilynyt puhtaana, äidin silkki . . .

Niin kauan ei vielä ollut mitään hätää.

Mutta hätä ja kauhistukset odottivat, Hilma tiesi sen.

Jos navetta jonakin päivänä olisi noussut kahdelle jalalle ja ovensa sijasta näyttänyt hampaallisen kidan, niin Hilma tuskin olisi oudostunut. Tai jos emäntä ja syylänenäinen kestieukko olisivat muuttuneet kokoisikseen korpeiksi ja suhajavin siivin ajaneet häntä takaa, ei Hilma olisi voinut itseään varomattomuudesta syyttää, sillä niin jännittynyt hän oli, niin sadunsekainen oli se kauhu, jonka vieras talo häneen loi.

Yhtenään on Hilma menossa. Emäntä käskee, piika käskee, kestieukko ja paimentyttö Selmakin käskvät. Hilma koettaa olla kaikkien mieliksi, hän totelee nöyrästi, liikkuu äänettä, nopeasti, varpaisillaan, etteivät pahat voimat vain pääsisi raivoon. Kasvojen ilmeistä hän koettaa tutkia toisten toivomuksia, hiljaisuudella unnuttaa uneen villiä joukkoa.

Kesäpäivä säteili ja hymyili, nurmekas piha loisti vihantaa ja keltakukkia ja aittojen lomitse pilkoitti hiukan järveä . . .

Portaalla makasi koira. Selma sanoi, että se oli se isännän tuoma kulkukoira. Tämä tieto tosin teki Hilmalle hyvää ja vapautti hänet yhdestä mielikuvituksen kummituksesta, mutta kun hän silitteli koiraa, nosti se kuononsa ilmaan, heilutti varoittavasti häntäänsä ja tulkitsihe: niin, niin, sinä ja minä, me poloiset olemme joutuneet maailmaan, jota kauhistus hallitsee; ole varoillasi, ole varoillasi, älä katsele ympärillesi!

Eripuraisuus vallitsee talossa. Emäntä yhtenäin riitelee, mutta kukaan ei hänestä välitä, ei Selmakaan, vaikka on vasta lapsi. Selma antaa emännälle sanan sanasta, ja samoin toiset, ja riita saa silloin rajuilman luonteen. Ainoat, jotka eivät koskaan riitele ja joiden ääni aina on lauha ja sävyisä, ovat isäntä ja tytär. Tytärtä Hilma ei vielä ole nähnyt läheltä, akkunasta vain vaalean posken, hiukset ja kädet, jotka nypistelevät jotakin. Selma sanoo, että se on sairas ja tekee aina vain pitsiä.

III

Sunnuntai-aamuna emäntä kantoi pirtin pöydälle kasan kirjoja. Renki kiirehti sen nähdessään heti sänkyyn ja alkoi vähän ajan kuluttua kuorsaten nukkua. Piika ja Selma pujahtivat asiaa tehden ulos ja pirttiin jäivät kuuntelemaan vain kesti-Leena ja Hilma. Isäntä ja tytär olivat menneet kirkkoon.

Kirjojen joukosta emäntä valitsi yhden ja alkoi lukea venyvällä, yksitoikkoisella äänellä. Leena huojutteli ruumistaan ja huokaili tuon tuostakin syvään ja hartaasti. Hänen kasvonsa kiilsivät jumalisuutta ja syytä hehkui tulipunaisena nenässä.

Hilmaa niin ihmetytti se, että emäntä luki jumalansanaa ja että Leena kuunteli. Hän ei olisi koskaan voinut uskoa, että sellaista tapahtuisi. Olikohan Jumala muuttanut niiden mielen...? Niin kai se oli. Rauhallinen tunne virtasi lapsen sydämeen. Nyt oli kaikki muuttuva hyväksi. Riita taukoaa, pahoja sanoja ei enää kuulu. Ja samalla hän tunsu ikäänkuin katumusta, kun oli aina vain ajatellut pelkkää pahaa emännästä ja Leenasta. Täst'edes hän tahtoo olla oikein hyvä niitä kohtaan, kun nekin ovat niin hyviä. Hän ei koskaan enää pelkää Leenan syyllänenä, eikä kauhistu, jos emäntä joskus nauraa hohottaa...

Monien päivien jännitys laukesi Hilman sielusta ja häntä alkoi sen sijasta niin makeasti nukuttaa. Kesä oli ulkona ja kesä oli huoneessakin, Jumalan kesä... Järven rannalla perhoset leikkivät, korret huojuvat ja laine pürtelee kuvia pohjahiekkaan...

Unta vastaan Hilma ankarasti taistelee, sillä se on sunnuntaina, kirkko-aikana suurta syntiä. Paha painaa silloin silmäluomia ja houkuttelee torkkumaan jumalansanaa kuunneltaessa, niin ovat vanhat ihmiset sanoneet. Hilma taistelee pahaa vastaan ja koettaa olla tarkka. Emännän luku tunkeutuu korviin yhtenä ainoana äänen kohinana, josta Hilma ei mitään eroita. Mutta se kohina on kuitenkin jumalansanaa. Jumala itse puhuu sillä lailla, ja sitä pitää kuunnella. Pirtissä

on painostavan kuuma, ja paha tekee kaikkensa saadakseen silmäluomet umpeen.

— Olkaa väkevät herrassa ja hänen väkevyytensä voimassa, lukee emäntä. Pukekaa päällenne kaikki Jumalan sota-aseet, että te perkeleen kavalia päällekkauksia voisitte seisoa vastaan.

Hilma valveutui. Hän ymmärsi tämän kohdan, sillä se sopi yhteen sen taistelun kanssa, jota hän kävi unta vastaan, ja hän pysähtyi miettimään. Se paha on musta mies, jolla on kaviot, sarvet ja häntä. Se karkaa kimppuun, ja ellei ihmisellä ole sota-aseita, niin se vie sielun. Jumalan sota-aseet ovat niinkuin ukkonen ja salama. Kun paha lähenee, niin silloin ihminen singauttaa salaman, ukkonen jyrähtää ja paha puikkii peloissaan tiehensä. Hilmalla ei ollut sellaisia aseita. Paha voi karata hänen kimppuunsa . . . Kiuas oli uhkaavan näköinen. Mitähän jos paasien välistä nyt pistäytyisi näkyviin pahan häntä tai kavieri. Tai jos kiukaan päältä kohoutuisivat sarvet . . .

— Mutta ottakaa yllenne uskon kilpi, jolla te voitte torjua sen ruman tuliset nuolet, luki emäntä. Silloin Hilman takana joku koputti akkunaan. Hän vilkasi ulos: siellä oli Selma. Se piti kieltään ulkona suusta ja katsoi kieroon. Se oli niin hullunkurisen näköistä, että Hilmalta pääsi remakka nauru.

Heti kohta hän huomasi minkä kaamean rikoksen hän oli tehnyt, mutta se oli jo myöhäistä. Emäntä lopetti lukunsa ja silmäili kotvan aikaa tuikeasti hartauuden häiritsevästi ja kesti alkoi suur'äänisesti siunailla.

— Mitä sinä naurat, — kysyi emäntä, mutta Hilma ei hiiskahtanutkaan.

— Paha sitä kikattaa ja piru kutittelee kainaloita, ilkeili Leena.

— Mitä varten sinä nauroit, uudisti emäntä jyrävällä äänellä.

Hilman pää oli painunut alas. Hän oli vaiti, mutta veri oli koboutunut kasvoille ja poskia poltti. Hän olisi tahtonut itkeä, mutta paha vietteli nauramaan. Se kujeili ruumiissa ja kutitelti todellakin kainaloita.

— Se virskuu vieläkin, kanteli Leena.

Silloin emäntä nousi, tuli jalkojaan tömistellen Hilman luo, tarttui suurilla kourillaan tukkaan ja kii-dätti ulos. —

Hyvä Jumala, sellaisen synnin oli Hilma tehnyt! Hän, jolla ei maailmassa ollut muuta ystävää kuin Jumala, oli nauranut sanaa luettaessa. Mitään sellaista ei koskaan ole tapahtunut . . . Äiti vetäytyy tuonnemaksi istuimen luota, peittää kasvonsa silkkiesiliinalaan ja itkee. Oi-oi-oi, valitti lapsi ja piteli sydäntään, johon teki niin kipeää, niin kipeää.

Aitan kulmasta pisti esiin Selman pää. Selma virnisteli, teki kujeita ja oli niin syntisen näköinen, että Hilma käänsi kasvonsa pois.

— Hilma, tule tänne, huuteli Selma.

— Enkä tule.

— Tule nyt, niin saat nähdä mukavia, houkutteli toinen. Mennään riihen taakse, niin minä juttelen sinulle jotakin.

Kuinka ollakaan niin Hilma seurasi houkutusta. Hän oli menettänyt Jumalan, ja olihan silloin yhden-tekevää, miten hän oli ja mihin meni. Se ajatus täytti

hänet suruisella, kaihoisalla tunteella, joka lainehti jäsenissä ja koko ruumiissa. Kaikki saa kadota, koko maailma saa hukkuu, sillä mitään toivoa ei enää ole . . .

Tytöt kulkivat navetan päitse pitkin peltojen läpi menevää polkua, joka hiukan alaspäin viettäen johti matalaan ojanteeseen. Polun toista reunaa myöten solui vanhuuttaan madaltanut aita ja sen takana kukki pellava ja herne. Tien puolella kasvoi ruis tähkää tehden. Kaunokit pilkistelivät esiin olkien lomitse ja kellokukat nyökyttivät päitään Hilmalle ja kyselivät: muistaako Hilma sadun, muistaako kaukaisen, kauniin sadun . . . Muistan, vastasi lapsi: vuoresta virtasi puro ja sen reunoilla kasvoi kukkia. Keväällä kasvoi sammakon kukkia, kesällä kulleroita ja kelloja. Silloin ei ollut koskaan pimeää niinkuin nyt, vaan aina valoisa ja kirkasta ja rauhaisaa. Tuvan akkuna oli puroon päin. Kevät-öinä puro huusi ja melusi, kesin se varpaisillaan kulki uomaansa myöten, niin hiljaa . . . Muistaako Hilma, kuka tuvassa asui, nyökyttivät kellokukat ruispellon pientareelta. Muistan, vastasi Hilma jälleen ja kyöneleet alkoivat tihkua silmistä, mutta kyöneleet olivat kirvelevän kuivat sanomattoman kaipauksen vuoksi, — siinä tuvassa asui äiti.

Ojanteen toisella puolen tie teki jyrkän mutkan ja kulki hetkisen uutta suuntaa sivu heinäladon, joka nyt oli tyhjä. Ladon nurkalla se teki toisen jyrkän kääntein ja joutui syrjähyppynsä jälkeen entiselle suunnalleen. Mutta nyt se kulki ylöspäin riittä kohden, joka peltoja halliten seisoi mäellä niiden laidassa.

Riihen takaa oli laaja näköala. Kaikkialta näkyi metsien yli sinisiä ja sinertäviä vuoria ja yhdellä kohdalla siinti puiden latvojen yli järven selkä.

Hilma istahti kentälle ja hänen katseensa kiintyi kauas taivaan rantaan.

— Miksi sinä aina noin tuijotat, kysyi Selma.

— Minun on niin ikävä.

Selma ei ollut vastausta kuulevinaan, vaan kysyi:

— Löylyyttikö se sinua.

— Emäntäkö?

— Se juuri.

— Miksi sinä tulit akkunan taakse virnistelemään, vaikka tiesit, että emäntä luki jumalansanaa, virkkoi Hilma.

— Höpsis, — Selma kohotti halveksien olkapäitään.

Hilma kääntyi katsomaan häneen. Miten saattoi Selma olla noin välinpitämätön jumalansanalle, hän ihmetteli.

— Mitä varten sitte jäit pirttiin kuuntelemaan, torui Selma vuorostaan. Eihän kukaan nuori viitsi sellaisia ikäviä lukuja kuunnella, varsinkaan kun meidän emäntä niitä lukee.

— Pitää kuunnella jumalansanaa, vastasi Hilma vakaasti.

— Sinä olet niin joutava ja vanhanaikainen, en minä viitsi olla sinun kanssasi, tuskastui Selma ja alkoi katsella kylille päin.

— Itsehän minua pyysit . . .

Tai oikeastaan, olihan ihan yhdentekevää, vaikka Selmakin minut jättäisi, tuntui Hilmasta, ja hän käänsi katseensa jälleen kaukaisuuteen.

Mutta Selma vilkastui.

— Tuli se tupaan, tuli se vaan,
vaikk'ei se mammalta lupaa saa,
hän lauloi ja hyppi yhdellä jalalla. — Kuule, Hilma,
osaatko sinä satuja.

— Osaan.

— No kerro!

Hilma aloitti:

— Oli kerran eräs äiti, joka rukoili Jumalaa,
että . . .

— Ääh, älä viitsi tuollaisia, keskeytti Selma, kerro
hauskempia.

— En minä osaa. Äiti kertoi minulle tämän, ja
se on minun mielestäni niin hauska.

— Minä osaisin kertoa oikein hauskoja satuja,
jos vain viitsisin, kehui Selma.

— Oi, kerro.

— En minä viitsi. Sinä olet vielä niin pieni, et
sinä ymmärrä mitään.

— Pienihän sinäkin vielä olet.

— Minäkö! — Selma nousi seisomaan. Olenko
minä pieni! Pian minä täytän neljätoista ja vuoden
perästä minä menen rippikouluun, ja sitte minä jo
pääsen vaikka naimisiin, jos tahdon.

— Naimisiinko?

— Niin.

Selma muuttui salaperäisen näköiseksi ja alkoi
hyräillä kauniilla, liikuttavalla äänellään:

Kyllähän sen varmaan tiedän,
 etten sua koskaan saa,
 tyydyn onneen, elän yksin,
 muistan aina sua vaan.

Hilman tuli niin sääli. Laulu pani hänet aavis-
 tamaan, että Selmallakin oli joku suru, joskaan se ei
 ollut samallaista kuin Hilman oma kaipaus. Hilma
 ikävöi äidin luo, tai johonkin hyvin kauas . . .

— Niinkuin suuret kalliotkin
 miesvoimin murretaan,
 niin mun raukan sydäntäni
 rakkaudella runnellaan,

jatkoj Selma hyräilyään.

Rakkaudella runnellaan! Niin kauheaa! Selma
 rukka! Sellaista, niin äärettömän kovaa ei toki Hil-
 man ikävä ollut. Kyllähän joskus iltaisin, kun uni ei
 tullut silmiin ja kun äiti oikein elävästi tuli mieleen,
 Hilman sydäntä suru oli kovasti kouristanut, mutta
 niinkuin kovia kallioita murretaan . . . ei, niin kovaa
 Hilman tuska toki ei ollut . . .

Metsän reunaan ilmestyi synkkä, musta pilvi.
 Taampana jyrähti ukkonen ja pilvien reunat välkkyi-
 vät salamoista.

— Pitää lähteä ennenkuin sade tulee, virkkoi
 Selma ja äityi juoksemaan kylille päin. Vaaleat hius-
 suortuvat huiskivat ilmassa ja paksu palmikko hypperi
 selässä.

Ukkonen ei nyt jyrähdellyt, mutta musta pilvi
 nousi nousemistaan keskitaivasta kohden. Hilma istui
 ja odotti, että pilvi pian kulkisi yli taivaan. Hän ei

uskaltanut lähteä kotiin, kun oli nauranut jumalansanelle. Vasta illan tullen hän menee, pujahtaa sisään, ja tehkööt sitte hänelle mitä tahansa . . .

Pilvi aivankuin pysähtyi Hilman kohdalle. Kuului kova jyrähdys. Maa tärähti, ja kirkas salama välähti aivan silmien edessä.

— Jeesus siunatkoon, sanoi Hilma ja pani kätensä ristiin.

Vettä alkoi sataa ensin hitaasti, suurin tipoin, sitte rankasti. Lapsi vetäytyi lähemmäksi riihen seinää. Siinä istua kyyröittäessään tuli hänen mieleensä emännän luku . . . Nyt välkkyivät Jumalan sota-aseet taivaalla. Emäntä tuntui tähän verraten niin hyvältä, pirtti niin sanomattoman rauhalliselta . . . Rankasta sateesta huolimatta Hilma lähti hiljaa astelemaan taloa kohden. Hän ei uskaltanut kiirehtiä, sillä vanhat ihmiset sanoivat, että kovaa käveleminen ja juokseminen näyttää kilpailemiselta Jumalan voiman kanssa. —

Isäntä ja tytär olivat juuri palanneet kirkolta. Emäntä levitteli tyttären valkoista silkkiä ja päivitteli miten sade sen oli rypistellyt.

— Jos sen silittäisi, niin eiköhän se auttaisi, neuvoi kesti.

— Uutuuden kiilto siitä ainakin on kadonnut, tuskitteli emäntä. Voi toki, kun pitikin tulla sade. Miks'et sinäkään — se oli isännälle — senkin tohlo, ajanut kovempaa, kun näit sateen tulevan.

— Kirkkomatka ei ole mikään markkinamatka, virkkoi isäntä.

— Jos sen silittää, niin eiköhän siitä olisi apua, neuvoi kesti jälleen.

— Ei Leena huoli minun tyttäreni silkkiä surta, ärähti emäntä. Jos se on pilaantunut, niin kyllä minä vahingon jaksan kantaa.

Leena veti otsansa kurttuun ja alkoi hiljaa huoju-tellen hyräillä virren nuottia. Emännällä nähtävästi olisi ollut vielä jotakin sanomista, mutta Leenaan hän ei ylettynyt, sillä harras sävel esti kaikki hyökkäykset.

Hilman omatunto oli arka. Hän vetäytyi penkin päähän nurkkaan, ettei emäntä häntä huomaisi ja muistaisi. Mutta emännän katse kulki pitkin pirttiä ja pysähtyi juuri häneen. Tyttösen jäntereet pingot-
tuivat, hän tuskin uskalsi hengittää.

Emäntä ei sano mitään, katsoo vain hetken ja sitte katse vielä kerran kiertää pitkin pirttiä riidan aihetta etsien. Märkä silkki on levällään tuolin kar-milla. Sen hetaleista tippuu vettä . . .

Hilmallakin on silkki, mutta se on käärössä, eikä siitä kukaan tiedä mitään. Mitähän ihmiset sanoisivat, jos tietäisivät hänen olevan sellaisen kalleuden omista-jan. Mielihyvän tunne aivan herpaisi jäseniä. Hän pujahti kiukaalle, päästeli aarteen varovaisesti kääreistä ja katseli sitä. Sormien välissä se omituisesti narisi ja sen poimuista tuli tuttu tuoksu . . . On ilta. Äiti laittaa vuoteen ja Hilma kiepsahtaa siihen. Älä teuhaa, sanoo äiti, ettei nukkumatti suutu. Hilma tottelee, sillä hän pelkää nukkumatina pahoja unia. Rukoile, lapseni, ennenkuin nukut, sanoo äiti. Hilma polvistuu sängyssä ja rukoilee: levolle lasken, luojaani . . . Sitte äitikin tulee sänkyyn ja puhelee hiljaa Jumalan kanssa . . . Usein äiti puhui Jumalan kanssa . . . Sitte äiti nukkuu. Mutta Hilmaa ei koskaan iltaisin

nukuta. Hän katselee pimeään ja hiukan pelkää. Vihdoin, kun pimeä käy oikein sakeaksi, hän alkaa pelätä kovasti, mutta silloin hän painaa kasvonsa äidin niskaan . . . Silkissä on sama tuoksu kuin äidin hiuk-
sissa oli.

Hilma painoi silkin kasvojansa vastaan. Äiti, äiti, kuiskivat ajatukset. Äiti, äiti, rukoilivat tunteet. Ja äidin pyhä olemus täyttää ensin kiuaskomeron, sitte pirtin, sitte koko maailman. Hiljaisella verhollaan se peittää kaiken, ilma väreilee siitä, hämäryyden se kirkastaa ja rauhan ja onnen maailmoista se kertoo pienelle orvolle.

— Voi, voi sinua jumalatonta, kuului alhaalta kesti-Leenan ääni. Hilma säpsähti. Vihlovan kovasti kosketti häneen ääni, kuten kovaa ajavien hevostmien loilotus. Puhuikohan se minusta . . .

— Kyllähän sen jokainen tietää, jutteli renki, mitä pappi pyhäisin kirkossa puhuu. Jumalatahan se kiittää kuin mustalainen hevostaan ja pirua parjaa kuin akat morsianta.

Kirkosta ne puhuvat, eivätkä minusta, ajatteli Hilma ja kiipesi kiukaalta alas ruokaansa odottamaan.

IV

Syksyllä Selma muutti lapsenpiiaksi naapuritaloon. Hilma kaipasi häntä, sillä Selma oli ihmeellinen tyttö, viisas, huoleton ja iloinen. Se osasi kertoa paljon asioita ihmisistä ja maailmasta, eikä se pelännyt mitään, ei Jumalaakaan. Se sanoi, ettei Jumala revi valehteli-

jan ja kiroojan suusta kieltä, ja kun Hilma intti, että repii, niin oli Selma siihen vastannut, että ei revi, ei voi repiä.

— Se voi, jos se tahtoo, väitti Hilma.

— Mutta, näes, sepä ei tahdo.

— Mutta se voi, jos se tahtoo.

— Se ei voi.

— Mistä sinä sen tiedät?

— Jos se voisi, niin se repisi Kala-Iivarin kielen, se kun kiroilee ja vannoo yhtenä.

Selman puhe oli silloin tuntunut pahalta ja kovalta, mutta päteville ja varmoille todisteluille Hilma ei mitään voinut. Ja jälestäpäin teki niiden muistelemisen hyvää. Ne huojuttivat Jumalan ankaruutta, tekivät hänestä leppeän ja anteeksiantavaisen tuomarin. Ehkäpä se todellakaan ei niin hirveästi rankaise. Ehkä renkikin, vaikka se usein kiroaa, sentään jotenkuten pääsee taivaaseen. Ja ehkäpä Leena saa pitää kieltensä, vaikka se sillä ilmeisesti valehtelee ja juoruaa emännälle. — Entä jos Jumala ei rankaise ollenkaan? Ai—jai. Rankaisee se, rankaisee se. Ei saa valehdella, eikä varastaa, vaan pitää olla hyvä ja nöyrä, niin sitte pääsee taivaaseen. — Kylläpähän vielä näkee Selmakin . . . tuli lapsen mieleen, aivankuin kaikuna vanhoilta ilmisiltä kuullut tuomitsemissanat. Mutta sitä hän säikähti. Ei—ei, ei Selma näe, se on hyvä tyttö . . .

Ja Hilma tuntui, että Selma oikeastaan kuului hänen maailmaansa, siihen, jossa alati oli rauhaa, valoa ja iloa. Sillä hyväähän Selma aina tarkoitti, vaikka se väliin niin pahalta kuului. Se paha johtui

vain siitä, että Selma osasi elää toisenkin maailman elämää, hän osasi olla kova, pitää puoliaan, riidellä . . . Oli niin hauskaa, kun oli sellainen ystävä. Hilma ihaili häntä rajattomasti.

Kun siis Selma eräänä iltana tuli tervehtimään, oli hän Hilman mielestä ikäänkuin kasvanut ja aikuis-tunut. Tuskin uskalsi Hilma pyytää vierastaan kiukaalle, jossa hänellä oli tyhjässä tulitikkulaatikossa neljä sokeripalaa vieraan varaksi.

Ei Selma sentään muuten ollut muuttunut. Hän kiipesi Hilman kanssa kiukaalle. Ulkona puhalsi syystuuli ja riihentaustan kaunis paikka oli pudonneitten lehtien ja oksien peitossa.

Päreiden alta uuninkolosta Hilma kaivoi esiin herkut ja tarjosi niitä Selmalle. Tämä valitsi pienim-män palan.

— Ota kaksi, sinua varten minä ne olen säästä-nytkin.

Selma katsahti häneen kiitollisesti ja noudatti tarjousta.

— Saatko sinä joka aamu kahvia, Hilma kysyi.

— Saan. Mutta meidän emäntä hakkaa sokeri-palat noin pieniksi, — Selma näytti pikkusormensa kynttä.

— Onko se paha, se emäntä?

— Ei juuri se, mutta sen kakara. Se on niin häjy, huutaa ja ilkeilee yhtenä ja sitte emäntä tie-tysti toruu minua. Mutta mitä minä siitä välitän . . . pyh!

Hän vaikenä, muuttui tärkeän näköiseksi ja huo-jutteli ruumistaan kuin aikuinen ihminen.

— Viitsisinköhän minä kertoa sinulle jotakin, hän sitte sanoi.

— Kerro vaan, jos tahdot.

— Etkö sano sitä kenellekään?

— En.

— Vaikkako saisit sata markkaa?

— En kerro.

— Kuule, kun minä olen käynyt rippikoulun, niin sitte minä en enää viitsikään olla piikana.

Sanojensa vahvistukseksi hän otti päreen ja taittoi sen polveaan vasten, niin että särähti.

— Vai et sinä sitte enää viitsi olla piikana, virkkoi Hilma vähääkään asiaa kummeksumatta. — Mitä sinä sitte alat tehdä, kun et enää ole piika?

Selma kävi salaperäisen näköiseksi ja naurahteli itseksensä.

— Minä menen kaupunkiin.

— Kaupunkiin?

— Niin.

— Vai menet sinä kaupunkiin . . .

— Menen.

Hilma uskoi sen, sillä olihan kaikki mahdollista Selmalle joka ei mitään pelännyt. Ei se pelkää pitkiä kylättömiä taipaleita, ei yön haamuja, ei rallattavia miehiä, ei nääntymistä. Hilman tuli niin ikävä. Hänkin on matkalla kaupunkiin, mutta hän on niin heikko, pieni ja pelko ja siksi täytyy hänen tyytyä pimeään, harmaaseen kiukaaseen.

— Minä olen lukenut erään ihmeellisen kirjan jatkoi Selma.

— Puhutaanko siinä kaupungista?

— Siinä puhutaan rakkaudesta. Tiedätkö sinä mitä rakkaus on?

— Tiedän.

— No, sanopa.

— Sinun pitää rakastaman Jum . . .

— Ei niin. Et sinä tiedä rakkaudesta mitään. Sinä et ole koskaan lukenut hauskoja kirjoja.

— Olen minä kuullut, kun Leena kerran ulkoa luki Joonas Hookanpojan näyn ja se on kovin ihmeellinen. Oletko sinä sen kuullut?

— Sellaisesta minä en enää välitä, vastasi Selma. Mutta tämä kirja, jonka meidän piika-lita osti markkinoilta, on aivan toista, se on niin mukava, että ihan itkettää . . . Siinä puhutaan oikeasta rakkaudesta — selitti Selma ja hänen poskensa alkoivat hehkua. — Siinä kerrotaan eräästä neiti Kiisleristä ja herra Mölleristä. Se herra Möller oli oikein kaunis mies ja se neiti Kiisler oli myös kaunis. Ja sitte se neiti Kiisler rakasti sitä herra Mölleriä, mutta se ei rakastanut sitä neiti Kiisleria. Ja se neiti suri kovasti ja oli niin onneton, että sen sydän oli pakahtua ja se huokasi: oo, miten elämä on kova! Oo, miksi minun sydämeni ei ole kova kuin kivi, vaan hellä ja rakastavainen. Elämä on kuin arvoitus, sanoi se neiti Kiisler, että kun se, jota rakastaa, pakenee pois ja sen kylmät silmäykset tuottavat tuskaa. Ja se neiti Kiisler kärsi niin kovasti siitä rakkaudesta . . .

Oli se todella ihmeellistä Hilmankin mielestä.

— Tuliko se sitte kaupunkiin, hän suurinta osanottoa tuntien kysyi.

Miten neiti Kiislerin kävi, sitä Selma itsekin ei

tietänyt. Monesti oli hän surrut ja aprikoinut tätä samaa asiaa, sillä kirja loppui kesken ja jätti neiti Kiislerin suuren surunsa valtaan. Mutta nyt ei Selma voinut oman arvonsa takia jättää kuuliijaansa epätietoisuuteen, vaan ryhtyi itse sepittämään kirjalle mieleistään loppua.

— Se neiti Kiisler matkusti ulkomaan kaupunkiin. Ulkomaan kaupungin laivalaiturilla hänet näki kuninkaan poika, jolla oli valkoinen kiharatukka, punaiset posket ja siniset silmät. Heti rakastui kuninkaan poika siihen neiti Kiisleriin. Oi neiti, minä olen onneton, ellen minä saa teitä omakseni . . .

— Saiko se, kysyi Hilma.

— Neiti Kiisler niiasi syvään ja sanoi: olen vain köyhä tyttö, sulhaseni on minut hylännyt ja säretyin sydämin tulini minä tänne ulkomaan kaupunkiin kuolemaan. — Jos tulette rouvakseni, sanoi kuninkaanpoika, niin minä annan teille puolet valtakuntaani ja kuninkaallisen ruunun.

— Menikö se, hätäili Hilma.

— Meni. Siitä neiti Kiisleristä tuli kuninkaan pojan rouva ja se sai puolet valtakuntaa ja kultaisen ruunun ja rahaa monta, monta sataa markkaa . . .

Selma oli hetkisen vaiti. Sitte hän pontevasti toisti:

— Kun minä olen käynyt rippikoulun, niin minäkin menen kaupunkiin.

— Vai menet sinä. — Hilman silmiin tuli niin kaihoisa katse, että Selman kävi aivan sääli.

— En minä vielä heti mene, hän lohduttaen sanoi. Ja pääsethän sinäkin sinne sitte, kun minä ensin olen mennyt.

Kauan päilyi Hilman mielikuvituksessa tänä iltana kaupunki. Se kuvasteli hänelle kultahohteisena onnen maana, jossa ei ole surua, ei vilua, ei nälkää. — Sinne hän sydämensä pohjasta halusi. Kaupungissa ei ole pimeää kiuasta, jonka koloissa pitkinä talvi-iltoina asustaa mörköjä ja torakoita. Kaupungissa on kadut, kesä ja lämmin . . .

V

Päreitä kiukaalta ottaessaan löysi kesti-eukko Hilman nyytin.

— Se on minun, se on minun, hätäili Hilma nähdessään aarteensa vieraisa käsissä. He olivat kahden pirtissä.

— No—no, mitä sinä nyt noin hätäilet, enhän minä tätä syö, nauroi eukko ja piti ikäänkuin uhitellen nyyttiä korkealla ilmassa.

— Antakaa se minulle, se on minun, pyyteli Hilma. Leena oli lapsen hätäisissä silmissä näkevinään jotakin epäiltävää. Hänen kouransa puristautui lujasti nyyttiin ja hän kysyi:

— Miksi sinä noin pelkää?

Hilma vapisi ja pelkäsi kuin pahantekijä.

— Mitähän täällä oikein on, ilkkui vanhus ja alkoi aukoa solmuja.

— Ei siellä ole mitään, ei yhtään mitään. Antakaa se minulle. Oi, älkää katsoko!

Eukon kasvot muuttuivat ankariksi, hän keskeytti solmujen aukomisen ja sanoi lujalla, vihaisella äänellä:

— Jos sinä jo noin nuorena alat elää epärehellisesti, niin mikä sinusta vanhana tuleekaan. Tiedätkö sinä mitä Jumala varkaudesta sanoo?

— Oi, antakaa nyytti minulle.

— Sano ensin, hyvä lapsi, mitä Jumala varkaudesta sanoo.

— Minä olen herra sinun Jumalasi, ei sinun pidä . . .

— Ei se niin sano.

— Muista lepopäi . . .

— Eikä niin.

— Oi, antakaa, rakas Leena, nyytti minulle.

— Jumalan sanassa sanotaan: ei sinun pidä varastaman.

— Ei sinun pidä varastaman, toisti lapsi. Saanko minä nyt nyyttini?

— Et. Minä näytän sen sisällön ensin talon haltijalle.

Hilma näki, ettei se anna. Rukoilisiko hän oikein kauniisti sitä . . . Jos hän vaipuisi polvilleen ja itkien pyytäisi . . . Epätoivoinen tuska poltti lapsen sydäntä. Tuntui niin kauhistuttavalta, ikäänkuin olisi hän menettämäsillään kaiken, mikä oli kalleinta maailmassa.

— Antakaa, oi antakaa, rakas Leena, se minulle.

Leenan kasvot ovat kovat ja hänen silmistään loisti ilkeys. Hän ei vastannut mitään, ei ollut näkevinään eikä kuulevinaan, vaan katseli vain odottaen ovea kohden.

Hilman rinnan alle syttyi säkenöivä nuotio. Sivistä, kirvelevää sauhua nousi kurkkuun, sieraimiin, silmiin. Eukko on kuin paha, luikerteleva ilkiö. —

Hilma ei tiedä mitä tapahtui, mutta hän heräsi kovaan tuskaan. Ohimoa pakoitti ankarasti, päätä pyörrytti ja hän huomasi olevansa suullaan nurkassa.

— Senkin kulkukissa, kun vanhan ihmisen silmille hyppää, kuuli hän Leenan räähkyvän.

— No—no, mitä on tapahtunut? — Hilma nousi ketterästi ylös. — Mitä täällä on tapahtunut, uudisti emäntä tiukasti kysymyksensä.

— Senkin... Kyllä minä sille näytän. — Leena oli raivosta menehtyä.

— Se olen minä, joka näytän, jos näyttämistä tarvitaan, virkkoi emäntä ja asetti kätensä lanteille.

Hilman sydäntä alkoi pehmeästi hivellä. Oli toki onni, että emäntä yksin näyttää... ähä, ähä, piti-piti...

— No, mitä on tapahtunut? Minä tahdon siitä tiedon.

Leenan raivo katosi. Hellällä äänellä hän alkoi kertoa:

— Tietääkö hyvä emäntä, että kun minä löysin kiukaalta tämän nyytin ja mitään pahaa aavistamatta kysyin, että kenen tämä on, niin tuo lapsi-parka karkaa kimppuuni kuin peto ja alkaa kynsien ja kirkuen väkisin ryöstää sitä minulta. Minussa heräsi heti epäilykseni ja minä aloin jumalansanan avulla pyytää häntä tyyntymään. Sanoin: odota, rakas lapsi, kunnes emäntä tulee ja näkee mitä siinä on, niin sitte saat sen takaisin, jos nimittäin emäntä...

— Eipähän...

— Ole hiljaa, komensi emäntä ja Hilma vaikeni.

— Sitte, niinkuin jo sanoin, tyttö oli repiä silmät päästäni... Ja nyt minä pyydän, että emäntä katsoo mitä tämä nyytti sisältää.

Emäntä aukasi nyytin. Sieltä tuli esiin tyhjä voi-rasia, punainen esiliina, kirkkaita tilkkuja ja räsykäärö. Pelokkaana, sydän sykkien Hilma seurasi emännän käsien liikkeitä. Noin, noin, noin, nyt, nyt, nyt. Tytön sydän sykki niin kiivaasti, niin kiivaasti.

— Ähä, arvasinhan minä sen, riemuitsi Leena.

Emäntä levitteli äidin silkkiä. Äidin kallista silkkiä . . .

— Tyttö, virkkoi hän tynesti, mutta hänen äänessään oli kaukaisen ukkosen jyrinää.

— Tyttö! — Nyt kuului jyrinä lähempää. — Kuuletko sinä! — Lapsi alkoi vapista. Ukkonen oli aivan pään päällä.

— Kuuletko sinä!

— Mistähän se on sen varastanut, sähisee kesti ja tarttuu laihalla, jänteisellä kädellään silkin kulmaan.

Varastanut! Kauhea sana. Se putosi Hilman sydämeen kuin Jumalan heittämä tulinen kivi. Hän ponnistautuu vastaamaan, mutta kieli on jäykkä, ääni ei viriä. Vihdoin tulee käheästi:

— Äidin silkki . . .

— Herra varjele, kuinka se osaa valehdella, — Leena löi käsiään yhteen. — Onko emäntä ennen kuullut? Jos ei emäntä ole vihainen, niin minä sanoisin sille pari sanaa.

— Sano vaikka sata.

— Lapsi-kulta! — Akan ääni on hellä ja tärisevä, mutta silmät loistavat ilkeyttä ja poskilla leimehtii vihan täplät. — Lapsi-kulta, tiedätkö sinä, että Jumalan silmä näkee ja korva kuulee. Se näkee ja kuulee

nytkin, ja tietää mistä sinä olet silkin saanut ja Jumala tietää myöskin kenen oma se on . . .

Hilma rauhoittui. Todellakin, — suotta oli hän säikähtänyt. Tietäähän Jumala, että silkki on äidin, joka itse nyt on Jumalan luona . . . Mitähän Jumala nyt ajattelee, kun se näkee, että emäntä ja kesti syyttävät äidin lasta varkaudesta . . . Jumala istuu taivaan kultaisella istuimella. Sen korva on tänne päin. Sen otsa on vihan poimuissa. Se on niin ankara, niin ankara . . .

Kesti selittää laajasti ja tarkoin miten Jumala varkaita ja valehtelijoita rankaisee ja Hilma näkee mitä Jumala nyt tekee . . . Se kohottaa kätensä . . . taivaassa salamoii.

— Tunnusta nyt, rakas lapsi, kehoitti Leena.

Äiti sanoo nyt Jumalle: Katso, rakas herra Jumala, kuinka ne syyttävät pientä Hilma-raukkaa, katso, miten vihaisen näköinen on emäntä, se aikoo aivan lyödä minun pientä, orpoa lastani. — Oi-oi, miten Jumalan kasvot synkistyvät. Hilma alkoi pelätä syyttäjiensä puolesta.

— Tunnusta pian, taikka . . . uhkasi vuorostaan emäntä.

Jumalan käsi kohoutui, siinä oli salaman nuolia . . . nyt, nyt . . .

Salama välähti . . . Emännän kova koura tarrautui tytön hiuksiin.

— Eivätkö kielen kantimet irtaudu?

Polttavaa tuskaa sydänjuurissaan tuntien lapsi alkoi valittaa. Samassa isäntä tuli huoneeseen.

— Senkin sikiö, lähätti emäntä.

— Mitä se on tehnyt, isäntä kysyi.

Kesti alkoi selittää, mutta emäntä keskeytti hänet:

— Varas se on, koko tyttö. On varastanut silkin, eikä tahdo tunnustaa.

— Varastanut silkin? Kenen silkin? — Oletko sinä varastanut, kysyi isäntä ja katsoi ainoalla silmälään niin surullisesti Hilmaa.

— En, vastasi lapsi ja itki. Se... se on äidin silkki...

— Aijai, aijai, valitti kesti-eukko päätään huojutellen. Ei isäntä huoli uskoa. Jos se olisi hänen äitinsä silkki, niin miksi hän pelkäsi sitä näyttää.

— Missä silkki on?

Emäntä antoi huivin isännälle, joka tarkasteli sitä joka puolelta.

— Tämäkö se on?

— Se se on.

— Tämä ei ole meluamisen arvoinen.

— Ei se, mutta varkaus.

— Niin, varkaus, säesti kesti. Synti on yhtä suuri, ottaa paljon tai vähän.

— Tyttö sanoo, että se on hänen äitinsä.

— Ei ole.

— Ei olekaan, vahvasti kesti.

— Mistä Leena sen tietää?

— Kun se pelkäsi.

— Täss' on, pidä silkipahasesi, virkkoi isäntä ja antoi huivin Hilmalle.

— Ei maarin sitä niin vaan anneta, tiuskasi emäntä ja sieppasi silkin pois.

— Se annetaan, sanoi isäntä.

Mutta emäntä pani kätensä lanteilleen ja isäntää tuikeasti silmiin katsoen hän harvakseen, kovalla äänellä ja aivankuin tavaten sanoi:

— Si-tä ei an-ne-ta!

Isäntä vaikenä, katsahti hätäisesti tyttöön ja poistui pirtistä.

Hilma oli nyt niin köyhä, niin köyhä. Hän oli menettänyt kaiken maallisen omaisuutensa. Ja omaisuutta oli seurannut osa sielua, osa sydäntä. Autio oli kiuas, tyhjä oli nyytti, tyhjä ja arvoton . . .

Emäntä näyttölee silkkiä piialle ja rengille ja kestin säästämänä hän heille toistelee tapauksen. Niiden mielestä asia ei ole minkään arvoinen ja he kuuntelevat välinpitämättöminä.

Kesti vetäytyy nurkkaansa. Siellä hän sukkaa kutoen ja ruumistaan huojutellen hyräilee harrasta säveltä. Renki syö illallista rauhallisesti ja verkalleen. Piika askartelee tynesti.

Ja pian emäntäkin asian unohtaa. Silkki joutuu muiden vanhojen riepujen joukkoon.

Isäntä istuu piippuaan poltellen ja tarkastaa saappaansa kärkeä. Kukaan ei puhu mitään.

Mutta Hilma on kuin pahantekijä. Turtuneena hän kuuntelee sydämensä sykintää. On niin hiljaista, niin peloittavan hiljaista.

Tuho on uhkaamassa . . . tuho ja turma.

VI

— Korvasi ovat soineet!

— Vai korvat! Kyllä minä toki tähän ikään kirkonkellojen äänen korvan piipityksestä eroitan. Pam-

pam, pam-pam, sanoi aivan harvalleen, kuten kellot ainakin. — Leena oli pelon ja kauhun vallassa. — Ja saattepa nähdä, että jotakin se merkitsee, hän kasvot kalpeina, huulet väristen ennusti. Se merkitsee joko suuria sotia, ruttotautia, nälkävuosia tai ylhäisten ihmisten kuolemaa.

— Jumalan kädessä on onni ja onnettomuus, huokaili emäntä.

— Oikeassa onni, vasemmassa onnettomuus, — virkkoi renki, joka ei tahtonut ottaa uskoakseen Leenan ennustusta.

— Puhu sinä mitä puhut, mutta panepa merkille, että jotakin tapahtuu. Hallitsijavainajan kuoleman edellä minä niinikään kuulin kellot ja pyysin ihmisiä panemaan merkille. Hallan emäntä vielä tänäkin päivänä sen muistaa.

Jotakin tapahtuu, jotakin tavatonta, peloittavaa, kauheaa. Se teki Hilman sydämelle niin hyvää. Hänessä virisi jälleen toivo, joka jo oli ollut sammumaisillaan.

Aina siitä asti, jolloin emäntä oli vienyt hänen silkkinsä, oli hän odottanut. Pimeinä talvi-iltoina, kun pirtistä valo oli sammutettu, hän oli toivonut, että joku kirkas enkeli lentäisi alas taivaasta ja selittäisi hänelle asian. Sunnuntaisin, kun emäntä ja Leena olivat kilpaa jumalisia, oli hän uskonut, että he muuttuisivat hyviksi. Maanantai-aamuisin, kun riita ja kiukku ikäänkuin lepöpäivän korvaukseksi oli ylimmillään, oli Hilma toivonut ja rukoillut, että joku odottamaton käänne muuttaisi kaiken toiseksi. Mutta mitään ei ollut tapahtunut.

Entinen kiroava renki oli tosin mennyt pois, mutta hänen sijalleen oli tullut tämä uusi, joka kirosi vielä kovemmin ja lisäksi jutteli julmia asioita. Uusi piika oli sinteäkasvoinen, terävä, ja puhui kimeällä, korvia vihlovalla äänellä.

Ja isäntä ja tytär viettivät entistä, syrjäistä elämänsä. Tytär kitui kamarissaan ja isäntä oli väkien keskellä hyljätyn, turvattoman näköinen ja alituiseen hän sai kuulla kehnoudestaan. Silloin hän painoi päänsä alas, otsa punertui ja siihen kihosi hikeä, ja Hilman oli niin sääli, niin sääli. Silloin Hilma joskus rukoili rangaistustakin.

Mitään ei ollut tapahtunut.

Kun emäntä oli ryöstänyt silkin, oli Jumalan käsi ollut lyöntiin kohotettuna. Mutta isku olikin sattunut Hilmaan, eikä syllisiin. Ja sen jälkeen ei Jumala ollut antanut itsestään mitään tietoja. Valon maa oli peittynyt mustiin ja yhä mustempiin verhoihin.

Kesti-Leenan ihmeellinen ennustus viritti uutta toivoa Hilman sieluun. Leena pelkäsi kovin, emäntä ja piika olivat epävarman ja vauhkön näköisiä ja aavekellot julistivat suurten tapausten tuloa . . . Tulee suuri sota, tai rutto, tai kuolee ylhäinen ihminen . . . Mitähän tapahtuu, kun ylhäinen kuolee . . .

Mutta ennen suurten tapausten tuloa Hilma kuitenkin tahtoi ilmaista itsensä Jumalalle. Hän halusi kysyä, tunsiko Jumala hänet äidin pieneksi tytöksi, vai ei. Ja hän halusi saada vastauksen Jumalan omilta huuilta. Kiukaalta hän kuitenkin ei enää tahtonut Jumalaa lähestyä, koska se oli turhaa, vaan hän päätti mennä Herran omaan huoneeseen. Joskus hyvin,

hyvin pienenä oli hän siellä ollut äidin kanssa. Hän istui äidin sylissä ja kuunteli jotakin kovin kaunista, — se oli Jumalan ääni, jonka hän kuuli. Ehkä Jumala uskoi, ettei hän tahtonut käydä kirkossa, kun talonväet siellä usein kävivät, eikä Hilma koskaan. Mutta siinä taivaan isä kovin erehtyi, sillä jo kauan, kauan sitte Hilma olisi sinne mennyt, jos hänellä vain olisi ollut kengät. Nyt ne hänellä oli ja hän pääsi kirkkoon, kuten muutkin ihmiset, — ja sinne oli mentävä pian, ennenkuin tuho tulee ja tappaa kaikki, hänetkin.

Ja sitte, kun hän on Jumalalle puhunut omat asiansa, puhuu hän sille myös isännästä ja rengistä. Isäntää hän kiittää ja rengin puolesta hän koettaa puhua hyvin kauniisti sanoen, että vaikka se kiroilee, se kuitenkin ei ole paha ihminen. Mutta emännästä ja Leenasta hän ei puhu mitään.

Kun sitte Jumala saa tietää, että hän on äidin tyttö, niin se kiittää häntä ja sanoo, että hän teki oikein, kun rukoili. — Jumala puhuu kirkossa ihmis sydämiin, sanoivat aikuiset.

Ei Jumalalle tarvitse kovaa puhua, se kuulee pienen kuiskauksen, ajatuksenkin. Hilma vain ajattelee, niin Jumala vastaa. Ehkä se puhuu jotakin äidistä. Ehkä äiti on käsenyt Jumalan neuvomaan miten Hilman on meneteltävä maailmassa.

— Minä tahtoisin mennä kirkkoon, Hilma virkoi emännälle eräänä lauantaina huhtikuun lopulla.

— Joko sinä luulisit mitään siellä ymmärtäväsi, kysyi emäntä.

— Tuskin ikään, vastasi Leena. Eivät lapset osaa

kirkossa olla. Vähän aikaa vain istuvat hiljaa, sitte alkavat sopotella.

Mutta emäntä oli siitä asti, kun Leena kuuli korvissaan kirkonkellojen soiton, ollut erinomaisen hellä ja ystävällinen. Hän virkkoi:

— Paha on kieltää lastakaan kirkkoon menemästä, kun sen mieli sinne kerran tekee. Tekeekö sinun mielesi?

— Tekee, vastasi Hilma rukoilevasti.

— Mene, jumalanluoma, jos mielesi tekee, mene toki.

Kestin huomautus oli kuitenkin pannut Hilman ajattelemaan. Entä jos Jumalan kanssa puhuminen ei olekaan niin yksinkertaista, kuin hän luuli. Jos hänen puheensa olisikin sopotusta. Jos tarvitseekin osata jotakin . . .

Ja tarvitseekin . . . Hilma aivan hätytyi. Silloin hänen mieleensä johtui Selma, joka oli niin viisas ja etevä ja miltei aikaihminen. Se tietää mitä kirkossa on osattava ja siltä hän rohkenee kysyä. Hän kiirehti naapuritaloon Selmaa etsimään.

Ja Selma tiesi aivan tarkalleen.

— Ensin kun tullaan kirkkoon, painetaan pää penkkiin ja ollaan aivan hiljaa hetken aikaa ja sitte istutaan.

— Entä sitte?

— Ei sitä oikein osaa selittää, mutta kyllä siellä toimeen tulee, kun tekee aivankuin muutkin. Se vain on vähän vaikeaa, että osaa oikealla ajalla päänsä nostaa ylös, kun pappi on rukoillut. Minä en koskaan painakaan päätäni vallan syvälle, vaan panen vain käteni

pään tueksi ja katselen sormieni lomitse milloin toisten päät kohoavat.

— Onko Jumala vihainen, jos ei osaa?

— Ei. — En minä sentään tiedä.

— En minä uskalla mennä kirkkoon, kun minä en osaa, virkkoi Hilma ja kävi kovin surulliseksi.

— Mennään yhdessä, niin minä opetan, lupasi Selma.

Vielä samana iltapäivänä tytöt laittautuivat matkalle. Kirkkoon oli monta kilometriä talotonta taivalta, mutta matka tuntui hauskalta kahden kulkea. Selma lauloi kauniilla äänellään ja jutteli asioita, — hän oli niin viisas ja osaava.

Kuule, Selma, kuka on ylhäinen ihminen, kysyi Hilma muistellen kestin ennustuksen kolmatta kauhua.

— Niitä on monta.

— Kuka on niin ylhäinen, että jos se kuolee, syntyy siitä yhtä suuri onnettomuus kuin sota ja rutto.

Selma mietti hetkisen, sitte hän, aivankuin ihmetellen toverinsa tietämättömyyttä, kysyi:

— Etkö sinä sitä tiedä?

— En, vastasi Hilma alakuloisena.

— Se on keisari.

Keisari! Olisihan hänen pitänyt se tietää. Voi miten hän oli tyhmä . . .

Hilma olisi mielellään jatkanut keskustelua maailman ylhäisimmästä ihmisestä, mutta Selma ei kauan pysynyt samassa asiassa, hänen ajatuksensa hyppelivät seikasta toiseen kuin linnut puun oksilla.

— Hikin Tilta on niin hieno, niin hieno, aivan kuin herrasväkeä. — Selma alkoi kävellä sipsutella ja nykäytteli lanteitaan. Hän oli Hilman mielestä itsekin niin hieno, kaunis ja aikuinen. Herrasväkeä Hilma tosin ei ollut nähnyt, mutta Selma niin elävästi täydensi sen hämärän kuvan, jonka hän niistä oli itselleen muodostanut.

— Kun minä olen käynyt rippikoulun, niin minä menen ... Minä sanoisin sinulle, Hilma, jotakin, mutta ...

Selma oli totisen ja salaperäisen näköinen.

— Mitä sinä sanoisit?

— En minä sentään ... sinä voisit kertoa sen muille.

— En kertoisi.

— Mutta jos.

— En.

— Tohditko vannoa?

— En minä tiedä miten vannotaan.

— Sano näin: pirun oma, jos sanon.

Hilma säikähti. Vala oli vakava asia. Hän oli kuullut sanottavan, ettei väärää valaa saa anteeksi tässä eikä tulevassa elämässä. Hän pelkäsi valaa. Ei siksi, että hän olisi asian ilmaissut, vaan sen vuoksi, että asia itse saattoi olla väärä, — jossa tapauksessa valakin oli sen mukainen. Hän tunsu joutuneensa tulaan tilaan. Jos hän vannoo, voi käydä pahasti ja jos hän ei vannoo, niin ei hän saa tietää salaisuutta, ja lisäksi Selma voi vielä epäillä häntä kavalaksi ja epärehelliseksi. — Vihdoin asia selveni.

— Minä olen jäävi, hän iloisesti, rinta riemusta laajeten huudahti.

— Jäävi?

— Niin. Minä en ole vielä ripille lukenut.

— Vaikk'et, mutta vanno sentään.

— Ripillä käymättömän vala ei kelpaa.

— Sano edes, että mörkö saa syödä, jos sanon. Sen Hilma uskalsi.

Mutta Selmalla oli monta salaisuutta ja hän oli jo unohtanut minkä niistä hän oli aikonut ilmaista. Kun hän ei heti sitä muistanut, ilmaisi hän sen, mikä ensimmäiseksi mieleen johtui:

— Liikasen puotilainen rakastaa minua. Se on minun sulhaseni.

Jos Selma olisi sanonut käyneensä taivaassa, niin sitä ei Hilma olisi niinkään ihmetellyt, sillä Selmahan voi tehdä mitä tahansa, kaikki oli sille mahdollista. Mutta että Liikasen puotilainen, joka oli jo melkein täysi mies, oli Selman sulhanen, se oli jotakin aivan tavatonta.

— Ja se on suudellutkin minua monta kertaa, mutta älä Jumalan tähden sano sitä kenellekään

— En — en, — Hilma oli kovin juhlallinen, sillä asia oli äärettömän vakavaa laatua. — Minä lupaan, etten koskaan sano sitä kenellekään, hän kasvot kalpeina vakuutti.

Sulhanen! . . . Selman kasvot olivat lapsekkaat, ruumis pieni ja hento, palmikko roikkui niskassa, kuten Hilmankin, ja kuitenkin se oli ehtinyt niin paljoa edemmäksi elämässä kuin hän. Sillä oli sulhanen, se menee naimisiin, siitä tulee aikuinen . . .

— Sinusta siis tulee aikuinen.

Selma ei vastannut mitään, vaan alkoi täysi-ikäisen ääntä matkien laulaa:

— Ja se rakkauden kipinä,
joka syttyi rintaani,
ei voi se ennen sammua,
kuin hautaan lasketaan.

Hilma oli herkkä sävelille ja hän tajusi niin syvästi laulun sisällön. Selman sydämessä on jotakin niin surullisen kaunista, joka polttaa, polttaa, kunnes se lasketaan hautaan. Hämärinä aavistuksina liikkuu Hilman sielussa elämän syvä salaisuus. Selma on lapsi, sen on niin hyvä olla ja kevyt elää, kun se on niin viisas ja kun sille kaikki onnistuu. Sen jalka nousee nopeasti, se voi hyppiä, nauraa ja laulaa niin että metsä raikuu. Mutta sitte syttyy se kipinä. Se on hyvin, hyvin pieni tulen poukka, mutta se ei sammua ja sitte Selma menee naimisiin ja siitä tulee äiti. Jotenkin sen tapaista kulki Hilman syvissä tunnepyörteissä.

— Mikä sinua itkettää, kysyi Selma.

— Minun on niin ikävä.

— Ketä?

— Ei ketään. — Menetkö sinä jo pian naimisiin?

Selma alkoi nauraa. Hän oli jo unohtanut koko sulhas-asian ja oli juuri alkamaisillaan uutta salaisuutta.

— Oletko sinä hullu, hän sanoi. En minä naimisiin mene . . . Voi, voi kuinka sinä vielä olet lapsekas, kun sinä et ollenkaan ymmärrä mitään . . . Minähän petän sen.

— Kenen?

— Liikasen puotilaisen, tiedän mä.

— Mitä varten?

-- Kun se rakastaa minua.

Nyt alkoi asia hämärtyä. Hilma ei enää ymmärtänyt mitään, vaan katsoi suu auki ihmeissään ystävänsä.

— Tyttöjen pitää pettää poikia, selitti Selma. Se on niin hauskaa. Minä aion pettää kaikki pojat . . . Ja älä sinä, poika, sitä toivo, sun toivosi menee hukkaan . . .

Selma lauloi, jutteli ja nauroi, mutta Hilma kulki hänen rinnallaan totisena ja miettien.

Sunnuntai-aamuna kumahtelivat kirkonkellot ja Hilmasta tuntui, että ne ilmaisivat jotakin maailmalle.

Mutta eivät ne tuhoa kaikuneet, vaan suurta pyhyyttä ja rauhaa.

Ylväänä, odottavana seisoj kirkko, ja Jumalan ääni kaikui halki ilmojen kutsuen ihmisiä taivaan isän puheille.

Ja ihmiset kuulivat kutsun. Kansaa virtasi tempeliä kohden.

Pienuuden ja mitättömyyden tunne valtasi Hilman . . . Nähneekö taivaan isä hänet, huomannekohan sen silmä äidin tyttöä. Se näkee nyt niin paljon ihmisiä, komeilla hevosilla ajavia isäntiä ja emäntiä, hyviin vaatteisiin puettuja aikuisia, reippaita nuoria miehiä ja naisia. Hilma on niin pieni, niin pieni . . .

Kirkko oli täynnä väkeä. Selma tahtoi pysähtyä ovensuuhun, mutta Hilma tarttui hänen käteensä ja

veti peremmälle. Hilman huomio oli kiintynyt mieheen, joka seisoi kirkon perällä valkoinen mekko yllä ja sauva kädessä.

Lähemmäksi tultua Hilma näki, ettei se ollutkaan ihminen, vaan kuva.

— Paina pääsi alas, kuiskasi Selma.

Hilma teki niin, ja samassa alkoi kuulua niin ihaana säveltä kuin olisi se ollut taivaan soittoa, — paljon paljon ihanampaa kuin Hilma oli osannut kuvitellaakaan. Ihmiset alkoivat laulaa, mutta niiden ääni ei sekaantunut taivaan säveleeseen, vaan kulki karkeana jorinana alapuolella helisevän sävelvirran.

Taivaan soitto tunkeutuu Hilman sieluun. Lauha jyrinä, joka saa ilman lainehtimaan syvinä aaltoina, on taivaan isän ääni. Siihen yhtyy toiset . . . oi . . . äärettömän monet . . . Tuo hellä, tuo hiljainen kuiske, joka on säveleistä kaunein . . . se on äidin ääni. Mitä sanoo äiti?

Lapsi ummistaa silmänsä ja kuuntelee. Äiti sanoo: älä ole vihainen emännälle, vaikka se otti silkin. Taivaassa on paljon, paljon silkkiä, kultaa ja päärlyjä. Taivahan kedot ovat hohtavaa silkkiä, kadut kiiltävää kultaa ja vuoret välkkyviä päärlyjä. Äidin silkki oli vanha ja kulunut. Sen hetaleet olivat rikkinäiset, mutta taivaan silkit ovat kulumattomia. Jeesuksella on varattuna lapselleni paljon, paljon kulumattomia verhoja ja kulta-aarteita . . .

Hilma ei äidille mitään vastaa, hän vain kuuntelee mitä äiti sanoo. Taivaan pyhä ääni täyttää kirkon ja koko maailman.

Urut vaikenivat. Pappi tuli saarnastuoliin ja alkoi puhua. Vähän aikaa Hilma kuunteli, mutta sitten hänen koko huomionsa kiintyi kuvaan, joka oli kirkon perällä. Kuva irtautui seinästä ja muuttui eläväksi ihmiseksi. Se katsoo kirkossa olijoita ja sen katse on niin surullinen, niin surullinen . . .

— Se on Jeesuksen kuva, kuiskasi Selma.

— Se on Jeesus, toisti Hilma ajatuksissaan ja pani kätensä ristiin.

Kotimatalla Selma jälleen jutteli omia juttujaan, mutta Hilman ajatukset olivat kiinni niissä mitä hän oli nähnyt ja kuullut. Vielä nytkin kaikui sielussa sävel, jonka ihanuudesta koko luonto väreili. Kaukaa välkkyi siintävä veden selkä, sen laineilla päilyi helmiä ja takaa siinti silkkiihohteinen vuori. Jumalan ääni puhui pilvistä ja luonto kuunteli.

— Näitkö sinä sitä kirkossa, kysyi Selma.

— Näin.

— Se oli niin kaunis pyhävaatteissaan.

— Oli se. Se oli niin surullinen.

— Surullinen? Sehän pilkutti silmää ja naureskeli minulle. — Sillä oli yllään uusi verkkapuku.

— Puku? Sehän oli paitasillaan.

— Paitasillaan! Johan sinä olet hassu.

— Vai mikä se on?

— Se on sinistä verkaa.

— Valkoistahan se oli.

— Valkoista!

— Niin, valkoista se oli, väitti Hilma.

Selma alkoi nauraa niin että oli menehtyä.

— Vai oli Liikasen puotilainen paitasillaan kirkossa, hi—hi—hi.

Hilma huomasi erehdyksensä ja oli vaiti.

VII

Kun Hilma saapui kotia kirkosta, oli pirtissä paljon vieraita eukkoja. Kesti-Leena oli äkkiä sairas-tunut. Hän makasi sängyssään ja vaikeroitsi. Eukot olivat sairasta lohduttamassa.

Ensin se tuntui Hilmasta hyvältä. Kävelystä väsynyt ruumis aivan herpaantui, sydän löi kiihkeästä ilosta ja sieltä kohoutui riemuitseva ylistys Jumalalle. Koko olemuksellaan hän nautti, kun emäntä, eräälle uudelle pirttiin tulijalle kertoi Leenan enteen:

— Se kuuli vähää ennen tätä sairauttaan kirkonkellojen soiton. Ei silloin tietänyt Leena-parka, että taisikin kuulla omat sielukellonsa, — ylhäisempien kuolemata vain huhueli.

Leena ei siihen asiaan käestä. Mutta Hilma näkee, että sen kasvoilla kulkee kauhun väreet, jotka lampun hämärästi valaisemassa pirtissä näyttivät niin pahoilta. Leena ei tahtoisi, että emäntä noin puhuisi, mutta emäntä ei näe sen rukoilevaa katsetta, ei huomaa kauhun väreitä, vaan selittää asian selvään, peittelemättä ja yhä uudestaan:

— Kuolema heilutti kelloja Leenalle. Ho-hoo. Jumala on niin hyvä, ettei se ylenkatso köyhää kestiäkään, vaan antaa sillekin varoitus-äänen kaikua.

Leena pelkäsi. Hänen kasvonsa olivat kaamean valkoiset. Liha oli kadonnut niistä, ja nahka kulki kuin kiristettynä pitkin luita ja kiiksi otsalla ja poskipäissä. Nenässä oleva syyli yksin oli punainen. Kun emäntä puhui, vääntyivät sairaan kasvot ja kireä nahka nykähteli epätoivoisesti, ikäänkuin olisi Leena ollut lujasti sänkyyn köytetty ja joku tulisella kohennuskepillä olisi kutittanut hänen jalkapohjiaan.

Hilmaa puistatti. Hän siirtyi muuripankolle istumaan ja nojasi selkensä lämmintä kiukaan kylkeä vastaan. Vaatteet olivat kävelystä ja ulkoilmasta kosteat ja lämpö teki niin hyvää, että hän hetkeksi ummisti silmänsä ja kuuli jälleen Jumalan lahean jymy-äänien ja enkelien ja äidin äänen, joka kirkkaana pääsäveleenä helisi yli muiden.

Mutta paikan muutoksesta oli se seuraus, että hän nyt oli aivan vastapäätä sairasta, jonka sänky oli kiukaan puoleisella seinällä, jalkopää muuriin päin. Kun Hilma aukaisi silmänsä, osuivat ne suoraan Leenan silmiin . . .

Ne leimusivat kuin nuotio. Leena alkoi puhua helvetistä ja sen vaivoista. Puhuessaan hän väenteli ruumistaan, kääntyi sinne tänne, kiemursi.

Kauhu valtasi Hilman. Hyvä Jumala oli niin kaukana täältä . . . Avutonna hän katseli ympärilleen; sairaan silmien lieska poltti häntä. Eukot, jotka olivat sängyn ääressä, näyttivät niin mustilta ja kuivuneilta. Ne hääräsivät, kohentelivat vuodetta — ja lieska yhä leimusi. Sivupenkillä istuivat ihmiset ihan hiljaa, suorina, äänettöminä kuin kummitukset, ja pöydän edessä olevalla rahilla huojuttelihe ikivanha, mustapukuinen akka. — — —

Mutta sitte kuului ovensuusta:

— Kun vaan kovasti uskoo, niin ei tarvitse Leenan pelätä tässä eikä tulevassa elämässä.

Ja toinen säesti:

— Niin, niin, ei tarvitse pelätä, jos vaan lujasti uskoo . . .

Sairas voihkasi. Hän alkoi puhua veriruskeista synneistään. Hänen kasvojaan peitti hiki, ja sänky hänen allaan tutisi taudin tuskaa.

Eukot lohduttivat häntä puhumalla Jumalan suuresta armosta. Jumala on niin laupias, he sanoivat, että kun häneen vaan lujasti luottaa, niin ei tarvitse pelätä tässä eikä tulevaisessa elämässä.

Hilma itki. Se Jumala, josta ihmiset puhuivat, oli laupias ja hyvä. Mutta jotakin omituista ja tyhjää hänessä oli, jotakin pientä ja mitätöntä. Ei hän ollut taivaan isän kaltainen, jonka hyvyys oli ihanaa säveltä ja jonka olemus oli vienoa huminaa, lämpöä ja sini-taivaan kirkkautta. Kun ihmiset Leenan vuoteen vieressä puhuivat Jumalasta, katsoivat he vetisillä silmillään ylös. Hilma oli seurannut katsetta ja nähnyt, että se pysähtyi katto-orteen. Ja Hilma tuntui, että siellä orren raossa oli jokin pieni, salaperäinen olento, joka odotti Leenan sielua. Leena pelkäsi kovin, sillä se pieni olento oli niin häjy, niin häjy.

Mielellään olisi Hilma puhunut Leenalle siitä suuresta Jumalasta, jonka luona äiti asui. Leena näytti niin avuttomalta ja hätäiseltä emännän ja eukojen käsissä, ja hänen silmänsä paloivat kauhistuttavina. Hilma olisi niin mielellään tahtonut kääntää hänen huomionsa pois katto-orresta ja puhua ihanasta

kodista, joka on sinitaivaan takana, mutta Hilmalla ei ollut rohkeutta siihen, eikä sanoja. Kieli ei kyennyt julistamaan sielun suuria tietoja. Nyyhkyttäen hän kiipesi kiukaalle, jonne hän kirkkomatkan ja mielenliikutusten uuvuttamana pian nukkui.

Seuraavien päivien kuluessa tauti yhä yltyi. Emäntä oli varma siitä, että Leena poti kuolintautia, ja sitä hän joka tilaisuudessa Leenalle itselleenkin vakuutti. Ja Leena alkoi yhä kovemmin pelätä. Hän puhui veriruskeista synneistään, jotka polttamistaan polttivat, niin että hän jo nyt armon ajassa tunsii helvetin esimakua.

— Etkö sinä halua puhutella pappia, ehdoitti joku vaimo.

Leena virkistyi. Hänellä oli paljon, niin paljon tunnustettavaa. Pappia hän todellakin halusi. Ja naapurimökin isäntä lähti sitä hakemaan.

Pappia odotellessa sairaan kasvot ikäänkuin kirkastuivat, eikä hänen katseensa ollut enää niin hätäinen kuin ennen. Emäntä pani hänen päänsä alle puhtaan lakanan, pirtin pöydälle valkoisen liinan ja toi suuren raamatun keskelle pöytää. — — —

Kauan oli Leena kahden kesken papin kanssa. Mutta sitte emäntä vei papin kamariin ja Hilma meni sairasta katsomaan. Se makasi kasvot kalpeina, kädet ristissä rinnalla ja oli kuin kuollut. Varoen hiipi lapsi lähemmäksi. Sairaan silmät olivat ummessa ja kasvoille kuvastui rauha.

Hilma istahti tuolille ja pani kätensä ristiin. Oli niin hiljaista ja juhlallista. Jospa aina olisi näin! Jospa ei koskaan rikkoutuisi suuri rauha!

Hetkisen sai lapsen sielu levätä kuoleman siipien suojassa. Mutta sitte sairas aukaisi silmänsä ja kuiskasi heikoin äänin:

— Veikö emäntä papin kamariin?

— Vei, vastasi Hilma.

Levollisuus katosi sairaan kasvoilta.

— Tule lähemmäksi, hän kuiskasi, aseta korvasi suuni eteen.

Kuoleva tahtoo sanoa minulle jotakin, ajatteli Hilma, ja vavistus kulki hänen ruumiinsa lävitse.

— Mene kamariin, kuiskasi sairas.

Hilma säpsähti ja vetäytyi pari askelta pois sängyn luota.

— En . . . en minä . . .

— Mene edes pohjakamariin.

Hilmaa alkoi itkettää. Hän lähti ulos ja aikoi jäädä sinne, mutta sitte tuli hänen sääli sairasta. Hetken etehisessä seistytään hän palasi pirttiin.

— Mitä ne puhuivat, — kysyi sairas vilkuvin silmin.

Hilman oli vaikea olla. Mitä hän nyt kuolevalle sanoisi? Leena on niin avuton, se ei pääse liikkumaan, ei tiedä mitä ympärillä tapahtuu . . . mutta paha oli kuolevalle valehdellakin, varsinkin kun vaaheen sekaantuisi itse pappi. Mutta sitte hän keksi jotakin, joka nähtävästi oli totta ja joka vaaheenakaan ei olisi syntiä. Hän vastasi:

— Ne puhuivat Jumalasta.

— Valittiko emäntä syntejään, kysyi sairas levottomana.

— Kyll'.

Sairaan katse alkaa harhailla ympäri pirttiä. Silmissä on kaamea kiilto ja poskipäällä leimehtii punaiset täplät.

— Minun pappini, hän virkkoi terävästi, . . . vei köyhältä papin . . . ilmaiseksi sai papin . . .

Hilmaa alkoi peloittaa. Hän oli juuri hiipimäisillään ulos pirtistä, kun sairas kimein äänin huudahti:

— Hilma!

— Mitä?

— Joko pappi lähti?

— Ei.

— Vieläkö se tulee minua katsomaan?

— En tiedä.

Sairas on terveen näköinen, hänen äänensä on raikas ja terävä, silmissä vain on outo kiilto ja kädet hapuilevat tyhjää. — — —

Pappi tuli hyvästelemään. Sairas tarttui kuumeisesti hänen käteensä ja kysyi:

— Jos minä kuolen, niin pääsenkö minä varmasti taivaaseen?

— Jumalan pojan veri puhdistaa meitä kaikista synneistä, vakuutti pappi.

— Ja jos minä olen Leena vastaan rikkonut, niin anna se minulle anteeksi, pyysi emäntä.

— Te astutte pian iäisyyteen, kehoitteli pappi, — jos teillä on jotakin vihaa emäntää vastaan, niin sopikaa se, ennenkuin on liian myöhäistä.

— Kuuletko, Leena, että pappikin kehoittaa meitä sopimaan.

— Tee sovinto ensin miehesi kanssa, jota . . .

— Mitä se Leena nyt turhia, — keskeytti emäntä, mutta pappi viittasi häntä vaikenemaan.

— Mitä Leena tahtoi sanoa, hän kysyi.

— Mene sinä, tyttö, ulos, käski emäntä.

Eteisessä oli joukko eukkoja odottamassa. Heillä oli virsikirjat käsissä ja he olivat kovin hartaan näköisiä.

Pirtistä alkoi kuulua kovaa puhetta. Eukot menivät lähelle ovea ja eräs painoi korvansa ovenraon kohdalle.

— Ja nyt ei minun enää tarvitse emäntää mielistellä, kuului sairaan ääni terävänä, kimakkana . . .

— Mitä, mitä, hätäilivät vaimot, ja se, joka oven raosta kuunteli, painoi korvansa yhä lujempaan.

— Mitä emäntä sanoo? Kuuletko sinä? Mitä Leena sanoo?

— Olkaa hiljaa! En minä selvään eroita.

Ovi avautui. Pappi astui juhlallisena ulos pirtistä ja hänen jälessään tuli emäntä arkana ja kalpeana.

Eukot panivat päänsä kallelleen, nyykistivät syvään papille ja olivat niin hartaan näköisiä, että Hilma tuskin voi uskoa heitä äskeisiksi, jotka oven takana kuuntelivat. Pappi kumarsi ystävällisesti ja kysyi, olivatko vieraat tulleet sairasta katsomaan.

— Ollaan, ollaan, herra pastori.

— Sielu on matkalla iäisyyteen virkkoi pappi. Ottakaa ajasta vaari, sillä kerran meidän on kaikkien lähdeittävä tästä maailmasta.

Vaimot huokailivat, niiasivat, siunasivat ja — työntyivät sitte yhdellä oven avauksella pirttiin sairasta katsomaan. Hilma seurasi heitä.

Pirtissä eukot alkoivat virsikirjoistaan veisata kuoleman virttä, mutta sairas viittasi kädellään heitä vaikenemaan.

— Eikö Leena halua kuulla jumalansanaa, kysyi eräs.

Sairaan huulet liikkuivat.

— Mitä se sanoo?

— Mitä sinä sanot?

— Se tekee korville pahaa, kuiskasi sairas.

— Tekeekö jumalansana korvillesi pahaa, kysyi muuan kauhistuneena.

Leena ei enää vastaa mitään, kääntää vain kasvonsa seinään päin ja ummistaa silmänsä.

Hetken aikaa eukot supattelivat keskenään. Sittee he poistuivat.

Illalla, kun väet palasivat työstä, ilmoitti emäntä heille, että Leenan maallinen vaellus oli päättynyt.

VIII

Ainoa, joka kuoleman käynnin jälkeen itki, oli Hilma. Itkettikö häntä kuolintapaus itse, vai eukkojen vihlovat paarilaulut — tai nokiset laipiohirret, pimeä kiuas, ja kauneutta vailla oleva, iloton elämä yleensä — vaiko kaikki yhteisesti, sitä hän ei kysynyt. Suru painosti mieltä, elämän kuorma puristi esiin huokauksia ja kyyneleitä.

Sunnuntaina, kun ruumis oli viety haudattavaksi kirkolle ja kun kirkkoväki oli palannut kotiin, kutsui emäntä Hilman kamariin.

— Tule peremmälle, hän kehoitti, ja ääni oli kovin ystävällinen.

Hilma meni varovaisesti perälle ja seisautui pöydän viereen.

— Istu, lapsi-rukka!

Syyllisyyden tunne alkoi kalvaa Hilman sydäntä, kun emäntä oli niin hyvä. Hän itse oli aina tuntenut kauhua, jopa vihaakin emäntää kohtaan.

— Istu nyt, älä yhtään ujostele!

Hilma istahti aivan tuolin laidalle, sillä kunnia, jota hänelle osoitettiin, oli liian suuri, jotta hän olisi voinut sen kokonaisuudessaan vastaan ottaa istumalla keskelle tuolia.

— Kuule, Hilma, alkoi emäntä supista, mene tänä iltana Jaakkolaan, siellä on aina pyhäisin paljon ihmisiä koolla . . . Saat olla siellä vaikka kuinka kauan.

— Kiitoksia.

— Mutta pysyttele koko ajan pirtissä.

— Kyllä.

— Kuule, älä sano kenellekään, että minä olen käskenyt sinua sinne. Jos kysyvät, niin sano pyrki-neesi. Ymmärrätkö?

— Kyll'.

— Älä hiiskahdakaan, että minä sinut lähetin.

— En.

— Jos minä saan kuulla, että sinä olet sanonut, niin . . .

— En minä sano, vakuutti lapsi.

— No—no. Tiedänhän minä, ettet sinä mikään löppä ole. Olethan sinä viisas tyttö. Niin pitääkin olla. Eihän löppötelijät maailmassa menesty, mutta

siveät saavat periä taivaan. — Kuule, mene nyt, lapseni, Jaakkolaan ja . . . hm, kuuntele kiltisti mitä ne siellä puhuvat minusta ja Leena-vainajasta.

— Kyllä.

— Niin, se on oikein. Pane visusti mieleesi mitä kuulet.

— Kyll'.

— Tule nyt, lapseni, pohjakamariin, niin saat rieskavoileivän.

Kun Hilma palasi pirttiin, oli hänellä kädessä iso voileipä. Hän istahti uunin pankolle sitä syömään. Se oli maukas, mutta jostakin selittämättömästä syystä oli Hilman kurkku niin karvas, ettei pala tahtonut painua, ja itku tuppasi väkisin esille. Hän kiirehti syöntiään, ja kun piika tuli pirttiin, säikähti Hilma ja käänsi voipuolen alaspäin, ettei se näkyisi.

Syötyään hän lähti Jaakkolaan.

Jaakkolassa oli paljon ihmisiä koolla pyhä-iltaa kuluttamassa, miehiä ja naisia, vanhoja ja nuoria. Miehet istuivat sivupenkillä tupakkaa poltellen, ja naiset olivat kokoontuneet uuninnurkkaan. Näiden joukossa Hilma ilokseen näki Selmankin.

Hilman mielestä oli Selman ja hänen välillään ikäänkuin salainen liitto. Ihmiset eivät tietäneet, että he kahden olivat kaukaisen, valoisan maan lapsia, jotka vain odottivat tilaisuutta lähteäkseen pois . . . Turvalisena ja onnekaana hän istahti ystävänsä viereen. Kurjet lähtevät syksyllä. Ne ojentavat kaulansa, levittävät siipensä, ja niiden laulu on niin kaihoisaa. Mutta kun kurjet keväällä saapuvat, niin Selma ja hän eivät saavu, ei koskaan . . .

Savupilvet muodostivat sinertävän katoksen ilmaan. Pirtissä vallitsi hiljaisuus, jota häiritsi vain naisten kuis-kinta, kun he keskenään juttelivat, ja joku yksitoikkoi-nen sananvaihto miesten kesken.

— Miten sinä olet kylään päässyt, kysyi silloin kesken kaikkea eräs kovaääninen nainen.

— Emäntä laski, kun . . . kun pyrin.

— Johan nyt laski . . . Ei se hevillä kylään laske . . . Kunhan ei vain olisi lähettänyt kuuntele-maan, kyllä minä sen temput tunnen.

Ääni leikkeli hiljaisuutta kuin veitsi. Mutta hil-jaisuus ei sentään mennyt rikki. Laski se, laski se, koetti Hilma sopertaa ja hänen sydämessään soivat rukoilevat unnutuslaulut: älkää kyselkö, oi älkää kyselkö . . .

Hän uskalsi tuskin hengittää. Tuntui kuin olisivat kaikkien katseet olleet häneen luotuina. Hiljaisuus kesti vielä hetken, mutta sitte kuului toisesta nur-kasta:

— Se Leena-vainajahan, kuulemma, oli vähää ennen kuolemaansa papin aikana sanonut emännälle jotakin hyvin pahaa. Oletko sinä kuullut mitä se sanoi?

Hilma säpsähti. Ääni oli hiljainen ja ohut, mutta se täytti siltä koko pirtin.

— En, en minä ole mitään kuullut, vakuutti lapsi.

— Miks'ei se ole kuullut, virkkoi kovaääninen nainen, mutta se on emäntänsä puolella.

Ja samassa keskustelu pyrähti täyteen vauhtiin.

— Kuuluihan se Leena ilmaisseen papille emännästä asioita, kertoi eräs eukko. Emäntä kyllä oli inttänyt vastaan, mutta kuolevan sana on yhtä pätevä kuin kolmen elävän ihmisen.

— Mitähän tuo olisi papille ilmaissut, uteli jo eräs mieskin.

— Jaa, kukapa sen tietää, kukapa sen tietää, vastasi toinen.

— Leenan suu on iäksi vaiennut, eikä pappi saa virkansa menettämisen uhalla mitään ilmaista, säestivät eukot.

— Ei, ei pappi saa murhaakaan ilmaista.

Murhaa! Hyvä Jumala! Pirtti pimeni Hilman silmissä.

— Jos minä olisin sen akan mies, niin kyllä minä sen pehmittäisin, uhkasi pieni, kalpea kylän räätäli.

— Sinusta ei ole enempää sen kuin tämänkään pehmittäjäksi, kivahti räätälin eukko.

Naiset alkoivat nauraa. Miten saattoivat he nauraa, vaikka kysymyksessä oli kenties murha . . .

— Selkäänsähän se kyllä tarvitsisi, virkkoi muuan vanha ukko harvalleen. Mutta kun isäntä on kehno kuin sotamiehen saapas ja hurskas kuin köyhän kukkaro, niin . . .

— Minkä sille sellaiselle akalle voi, puolusti talon vaari. Ei sille auta laki eikä evankeliumi, kun se riivatuksi äityy. Ja toisekseen, eihän mies viitsi akkojen kanssa riidan nuottia veisata.

Hilma kuuli keskustelun niinkuin se olisi tullut hyvin kaukaa etäisyydestä. Hän halusi pois, häntä peloitti oma asiansa, vieras pirtti ja vieraat ihmiset. Mutta häntä peloitti myöskin emäntä.

— Kun vaan kerran ottaisi kiinni ja antaisi niin, että leukaperiään kurkusta haristelisi, niin eiköhän pysyisi sitä kiinni akan.

Sen sanoi nuori poika. Naiset alkoivat torua häntä kilvan. Poika pani lakkinsa takaraivolle, sylkäsi miestä matkien ja sanoi julkeasti naisiin katsoen:

— Tuokkonen ei ole astia, harakka ei ole lintu, eikä akka ihminen.

Sitte kuului vanhan miehen ääni:

— Jos minä olisin nuorena uskaltanut noin suutani soittaa, niin luulenpa, että äitini olisi tehnyt minulle saman tempun kuin mitä tämä nuori mies ehdoittaa pahoille naisille tehtäväksi.

Naisten joukosta hypähti esiin pieni, terävä eukko, tarttui poikaa niskaan ja kiidätti ulos.

— Luuleeko Niklas, ett'en minä osaa lapsiani kasvattaa, hän vim mattuna kivahti.

— Eihän tässä siitä ollut kysymys, vastasi Niklas. Tarkoitin vain, etten minä lapsena saanut soittaa suutani vanhojen aikana.

— En minäkään niitä ole soittamaan opettanut, intti eukko. Ja kyllä minä lapsistani vastaan Jumalan ja ihmisten edessä, ei Nikin tarvitse . . .

— Vaiti, akka, kuului pirtin perältä eukon puolison komennus.

— Älä ärjy kylässä, tiuskasi eukko. Riittää jo sekin, kun kotona äyskit ja teuhaat.

— Pidä puoliasi, Jussi, älä anna myöten, Heta, uhitteli joku renkimies.

Puolisoiden kesken syntyi riita, jota toiset kiintoisasti seurasivat rengin säestäessä kiistaa sanasutkauksin.

Kun Hilma hätäntyneenä ja arkana vihdoon pääsi pujahtamaan ulos ovesta, ei hän muistanut mitään, mitä oli kuullut. Kotimatalla hän koetti johtaa mieleensä asioita. Hän muisti julkeasilmäisen pojan, riidan, naurun, mutta niillä ei ole mitään yhteyttä sen asian kanssa, jota varten hän oli kylään lähetetty.

Illalla, kun väki jo nukkui, Hilma vielä muisteli. Ei, ei tullut mieleen ja vihdoin hän unohti alkuperäisen asiainsakin.

Seuraavana aamuna emäntä jälleen kutsui hänet kamariin. Nyt oli Hilma rohkeampi kuin eilen, vellollisuuksien laiminlyömisestä tunne synnytti uhmaa, ja käskemättä hän meni perälle huonetta ja istui melkein keskelle tuolia.

— Mitä ne siellä puhuivat, — kysyi emäntä. Hänen kasvoillaan kulki vihan väreitä ja hän aivankuin kyyristyi odottamaan vastausta.

Hilman uhma katosi. Hätäisenä sai hän soperetuksi:

— Ei ne mitään.

— Tottahan ne jotakin puhuivat. Sano suoraan vaan, häikäilemättä.

— Ei ne juuri mitään.

— Älä yhtään pelkää . . . Puhuivatko ne mitään Leena-vainajasta?

— Puhuivat, — pääsi Hilman huulilta. Nyt hän muisti. Nehän todellakin puhuivat siitä.

— Ää-ähää. — Emännän silmät suurenivat, niin että valkkuainen näkyi. — Mitä ne sanoivat? — Ääni oli salaperäistä sähinää.

Vastausta odottaen oli hän kumartunut Hilman eteen, suu aivan suun tasalle, ikäänkuin olisi hän tahtonut nielaista joka sanan, mikä lapsen suusta oli tuleva.

Jälleen Hilman muisti petti. Hän ei tiedä mitä ne Leenasta olivat sanoneet. Mutta emännän odotus, sen värähtelevät, kuivat huulet, ilkeät, kellertävät silmät vaanivat saalista hänen suustansa. Tuho tulee, ellei hän sitä anna... Aivoihin syntyy kuvia, sen olennon mukaisia, joka hänen edessään odottaa, rumia kuvia, hirveitä sanoja, sopivaa ravintoa pedolle, joka kiilui esiin emännän silmistä. — Mutta ei, ei. Hän ei tohdi. Peloittaa.

— Mitä ne sanoivat, sano, äläkä vitkastele, ja sano kuka sanoi.

— Anttilan Fiina ja räätäli Frisk...

— Mitä Anttilan Fiina sanoi?

— Se sanoi, että...

— Mitä?

— Että Leena kuoli ja että... että emäntä on hyvä ihminen.

Pettymys kuvastui emännän kasvoille. Hän kohoutui, katseli tuskastuneesti ympärilleen ja oli kovin avuttoman näköinen.

— Eivät ne niin sanoneet, sinä valehtelet. — Puhuiko kukaan Leenan salaripistä?

— Puhui.

— Mitä ne sanoivat?

— Ne sanoivat, että pappi ei saa mitään ilmaista.

— Entä sitte?

Emäntä näytti nyt niin avuttomalta, että Hilma rohkaistui ja tunsu itsensä voimakkaaksi. Vaikka emäntä olikin niin kookas ja ilkeä, tiesi Hilma ikäänkuin hallitsevansa häntä. Vaistomaisesti hän tunsu, että hänen sanansa saisivat emännän joko iloitsemaan tai raivoamaan. Mutta vaisto neuvoi myös taiten käyttämään tätä valtaa, sillä emännän hartiat olivat leveät ja sen kädet luisevat.

— Anttilan Fiina sanoi, etteivät kuolleet mitään ilmaise.

— Arveliko kukaan, että Leenalla muka olisi ollut rikos omallatunnolla?

— Ei, — mutta samalla Hilma kauhukseen muisti kuulleensa puhutun murhasta.

— Eiväthän ne tainneet puhua mitään koko Leenasta? Mitä ne sitte puhuivat?

— Ne riitelivät.

Emäntä alkoi nauraa hohottaa.

— Mene kuorimaan perunoita, mutta kuorikin puhtaaksi, äläkä vuole, vaan raaputa, hän komensi.

Monena iltana Hilma muisteli mitä hän Leenasta oli kuullut. Kun ihmiset ovat menneet levolle ja kaikkialla on hiljaista, silloin hän näkee vainajan rauhattomana hiipivän pirttiin. Ja laipiohirren raossa oleva ilkiö karkaa Leenaan kiinni, Leena riuhtoo itseään irti, vaikeroi, valittaa . . . Hilma painaa kasvonsa tyyntyyn, vetää peiton korvilleen ja ummistaa silmänsä, ettei näkisi ja kuulisi kadotettujen sielujen kamppailua yön pimeydessä.

IX

Yli valkoisen, kylmän luonnon heittelee aurinko ensimmäisiä kevättervehdyksiään. Kauan on se ollut poissa, ja ikävöiden on taivas ollut verhoutuneena harmaaseen, surulliseen vaippaan. Nyt aurinko on palautunut ja kiireesti on hyinen verho vetäytynyt syrjään.

Plup-plup, tippuu kirkkaita, meheviä pisaroita ja pihapolkuihin opettelee nuori vesi muodostelevaan kevätpuroja. Metsästä tuuli tuo sulaneiden havupuiden tuoksua.

Aivan silmää häikäisee valo. Riemastuttavan oudolta tuntuu kirkkaan luonnon katseleminen. Ei tahdo katse sietää.

— Hyvää päivää, sanoo vastaantulija ja hän kuulee miten ääni vyöryy puhtaassa, hohtavassa ilmassa.

— Jumal'antakoon, kevättä kuuluu.

Kevättä kuuluu, — syvää elämäntaistelun tietoisuutta. Talvi on lopettanut kesän antimet, vilja ja rehut ovat lopussa. Pitkä talvi on kulunut, ihana kevät tekee tuloaan. Aurinko kohoutuu aikanaan korkealle, sulattaa lumen, lämmittää maan ja silloin on alkava työn siunattu aika.

Niin on aina ollut. Kesät ja talvet ovat lentäneet niinkuin linnut, mitään muistoa jälkeensä jättämättä. Menneet ajat ovat pimennöitä, joihin ihmisiä katosi. Uusi aika on edessä lupaavana ja valoisana.

Tämä kevät oli Hilmalle sangen lupaava.

Järven takana niemikkeessä oli uuden uutukainen, ihmeellinen rakennus. Se oli kirkon kaltainen ja sen katosta kohoutui korkealle terävä torni. Lehterit vain

olivat tässä rakennuksessa seinien ulkopuolella. Viime syksynä se valmistui.

Se oli herrasväen kesähuvila.

Tänä kesänä, heti kun lumet sulavat, jäät lähtevät, puut lehdittyvät ja nurmi saa vihannan, tulee kaupungista herrasväkeä siihen asumaan.

Siitä oli talven kuluessa jo paljon puhuttu. Virsu-Nikki oli valmistellut marjaropeita kylän lapsille, ja Savelan Maija oli ostanut itselleen kaksi kanaa siinä toivossa, että herrasväki sitte kesällä ostaa häneltä munia.

Kaupunkilaisten tuloa odottivat kaikki. Niiden mukana köyhät toivoivat tulevan rikkauksia, ne kun ostavat marjat, munat, voit, maidot. Ei niin kurjaa ja köyhää, ettei hän voisi herrasväelle jotakin myydä. Pieni lapsikin kykenee poimimaan kedolta kukkasia niiden pöydän koristeiksi.

Hilma odotti kaupunkilaisten tuloa aivan erikoisista syistä.

Hän oli jo iso tyttö, neljännellätoista, eikä hän enää ollut sama kuin ennen. Ei hän enää uskonut, että Jumala seuraa silmä ja korva tarkkana hänen kulkuaan maailmalla. Jumala ei enää ollut Hilman yksityinen Jumala, vaan oli sillä paljon, paljon lapsia, kaikki ihmiset olivat sen omia ja kaikkia se rakasti samalla tavalla. Mutta ei Jumala myöskään enää ollut tuo sinisen autereen haltija, iltaruskon kuningas, mikä hän ennen oli ollut, vaan hän oli sama harmaan ilman epämääräinen henki Hilmalle, kuin muillekin ihmisille.

Kaupungin suhteen Hilman ajatus sitävastoin ei ollut muuttunut. Se pikemminkin heijasteli hänelle

kirkkaampana kuin koskaan ennen. Mitä taivas oli loistostaan kadottanut, sen oli kaupunki voittanut. Mutta mikään ihmetapaus ei ihmistä sinne johda. Sinne oli itse pyrittävä.

Sinne oli pyrittävä. Kaikin voimin oli ponnistettava sinne, missä ulkonainen vastaa sisällistä, missä ei ulkonainen vihlovana, alhaisena epäsointuna raatele sisällistä elämää.

Mitään varmaa käsitystä hänellä ei ollut kaupungin asukkaista. Tosin Selma, joka kaiken tiesi, oli kertonut, että siellä kaikki ihmiset käyvät herrasväen vaatteissa, piiat ja rengitkin. Mutta kun Hilma kuvitteli tavallisten naisten päähän hatut, harsot, ja tavallisten miesten nenille rillit, eivät ne täydentäneet, vaan hämmensivät hänen mielikuvitustensa kaupunkia. — — —

Kesä tuli ja eräänä päivänä ilmestyi kylän raitille vaaleapukuisia miehiä ja naisia, ja järveltä alkoi iltaisin kuulua laulua ja naurua.

Laulu oli kaunista. Se ei ollut talvien eikä surujen säveltä. Se läksi voimakkaana ihmisrinnoista, kohoutui korkealle, värisi ilmassa, kulki humisten puiden latvoissa, aaltoili hetkisen järven pinnalla ja katosi sitte kaiun valtakuntaan.

Kaukana, johon sävel katosi, siellä kaukana oli laulun, naurun, onnen ja ilon maa... Hilma olisi niin mielellään tahtonut läheltä nähdä herrasväkiä, mutta hän ei rohennut asettua tielle niiden sivu kulkiessa. Häntä niin omituisesti ujostutti ja hävetti oma itsensä. —

Mutta Savelan Maija oli jo monta kertaa käynyt niiden luona. Hän tiesi kertoa niistä mitä ihmeellisimpiä asioita. Ryökinät olivat niin kauniita, hyviä ja

ystävällisiä, ettei niitä ollenkaan voinut enkeleistä eroittaa.

— Ja rouva, vaikka on ylhäinen ja rikas, ei ole ollenkaan ylpeä, kertoeli Maija. — Se tarttuu vain koppaan ja kysyy hymyillen: no mitä munat tänään maksavat? — Ensin minä olin äimistyä moisesta alamaisuudesta, mutta kun totuin, en enää ole millänikään ja viime kerralla jo hymyilin vastaan ja sanoa tokaisin, että saman kai ne tänään maksavat kuin eilenkin. — No mitä ne eilen maksoivat, kysyi rouva ja vilkutti silmää. — Minä vilkutin myös ja vastasin, että saman kuin huomennakin. Se on sellainen se rouva, että se tahtoo tietää hinnan aivan tarkalleen, vaikka se sitten maksaakin jonkun pennin enemmän. Ja ei se mikään pelkurikaan ole. Jätti vaan minutkin yksin huoneeseen, vaikka seinillä kuparit kiiluiivat kuin aurinko ja pöytä lainehti jos jotakin syötävää. Vaikka Jumalakin sen tietää, etten minä toisen omaan koske.

— Ei ollut Maija yksin, virkkoi eukon puheluun renki, joka oli monta kertaa ollut kaupungissa.

— Ypösen yksin!

— Ehei, naurahti renki.

— No ota ja vie, kivahti Maija, enkö minä silloin ole huoneessa yksin, kun siellä ei ole yhtä ainutta ristinsielua muita kuin minä, hä?

— Joku vain koko ajan salapeilistä tirkisteli.

— Salapeilistä! Mikä vehe se on?

— Onpahan vain sellainen, josta näkee kaiken. Katselinhan minä kerran Lahdessa Afrikan alastonta keisarinnaa kymmenen pennin edestä. Muija seisoi edessäni niinkuin Eevä ennen muinoin kärmeen edessä,

ja nauraa virnisteli, niin että valkoiset hampaat paksujen huulien välistä kiilsivät.

— Sus sentään, kiljahti Maija, vai on niillä sel-laisia! Olipa onni, etten paikaltani hievahtanut, vaikka mieleni teki katsoa mitä padassa kiehua porisi.

— Olisittepa vaan katsonut . . .

— Sekö niiden tietää, tuskaili Maija. Ihminen menee munia kaupalle viattomana ja tietämättömänä kuin karitsa ja nämä tirkistelevät salapeilistä toisen tekoja. — — —

Muuanna sunnuntaina Hilma tapasi maantiellä Selman. Selma oli kauniisti puettu, hiukset kiehkuralla pään ympäri, ja häneen oli tullut jotakin uutta ja vie-rasta. Hän puhui puolin sanoin, aivankuin toisesta suupielestä, ja hymyili taukoamatta. Hilmaa kovin ihme-tytti tämä muutos.

— Mistä sinä olet saanut noin kauniin esiliinan, hän kysyi ja hypisteli valkoisen esiliinan helmaa.

— Meidän rouvalta. — Selma painosti sanan meidän.

— Rouvalta! Herrasväen rouvaltako?

— Niin. Minä palvelen nyt siellä.

Jotakin kitkerää kohoutui Hilman kurkkuun. Häntä tuppasi itkettämään ja hän tunsu ääretöntä kateutta Sel-maa kohtaan, joka oli niin onnellinen, niin hieno. Sille tapahtuu tavattomia, sellaisia, joita Hilma tuskin uneksia uskaltaa. Vielä viime viikolla se oli tavallinen piika, ja nyt . . .

Selma näki minkä vaikutuksen hän teki, mutta ei ollut ollakseenkaan, alkoi vain tuolla erikoisella, uudella tavallaan jutella:

— On niin suloinen kesä. Oo, miten minä nautin raikkaasta luonnosta. Täällä on kaikki niin alkuperäistä ja suloista. Kukat tuoksuavat ja taivas on niin ihana.

Hilma oli vaiti ja katseli ihmeissään ystäväänsä.

— Eikö olekin ihanaa?

— On kyllä.

— Niinkö! — Huudahdus ei lainkaan sopinut asiaan, mutta Hilma se tuntui somalta. — Ah, minä viivytelen, vaikka piti pian tulla kotiin. Oo, hyvä ystävä, tule toki joskus tervehtimään. Olisi sanomattoman hauskaa tavata sinua joskus. Oi, tule toki pian.

Hilma nyökäytti päätään myönnytykseksi, sillä hän ei kehdannut omalla typerällä tavallaan vastata toisen hienoon puheeseen. Sitte Selma lähti lyhyin askelin, somasti ruumistaan nytkähtellen sipsuttamaan pois. Hilma jäi katselemaan. Jonkun matkan kuletetaan Selma kääntyi ja huusi tavallisella äänellään:

— Kun tulet, niin tule liiterin puoleisesta ovesta, se on kyökin ovi.

Hilma ihastui ja huusi vastaukseksi.

— Ky-yll'. — Ja onnellisena ja iloisena hän meni töihinsä.

Jonkun keiran Hilma vielä tapasi Selmaa kesän kuluessa ja aina oli se yhä muuttuneempi, yhä hienompi, ja aina se kuitenkin oli ystävällinen, puhui kauniilla äänellä kauniita asioita ja kutsui luokseen. Mielellään Hilma olisi kutsua noudattanut, mutta häntä pelotti. Pelotti entistä enemmän. Jo Selmasta saattoi nähdä mikä ero oli kaupunkilaisten ja niiden välillä,

joita Hilma palveli. Herrasväki oli hienoa, kaunista, hyvänsuopaa. Niiden ääni oli kuin soittoa. Miten osaisi hän, karkea, pimeä Hilma olla herrasväkien huoneissa . . . Ne ovat kaikille ystävällisiä ja alamaisia, mutta salapeilin avulla ne näkevät ja tietävät kaiken . . . Mitä ne sanoisivatkaan, jos näkisivät hänet sellaisena kuin hän on.

Usein hän katseli niemekkeellä olevaa huvilaa. Se oli kappale eri maailmaa. Suuret akkunat silmäilivät kirkkaina kylille ja rakennuksen kuva kellui vedessä. Väliin vihurit särkivät kuvan, joskus laine sen mutkisti . . . Satukoti, jonka asukkaat olivat hienoa utua.

Kyläläiset kävivät herrasväen luona kuin toinen toisissaan ja juttelivat heistä kuin omaisistaan. Sitä Hilma ihmetteli. Eivätkö ihmiset nähneet mitä hän näki ja tunteneet mitä hän tunsu, — sitä, mikä teki hänen elämänsä niin yksinäiseksi ja orvoksi . . .

— — —

Päivisin aurinko vielä lämmitti, mutta yöt olivat jo muuttuneet pimeiksi ja kylmiksi. Pelloilla seisoi suvitoukokuhilaita riiheenpääsyä odotellen, ja metsä kirkastui ja värityi.

X

Hilma istuu kyyrysellään pellon pientareella ja paimentaa lehmiä, etteivät ne pääse kuhilaita syömään. Väliin elukat ovat pahoja ja aivankuin kiusaa tehden ne täyttävät viljan kimppuun, ja silloin Hilma juoksee jalkansa verille pellon sänkeen. Toisinaan eläimet taas

ovat säveitä eivätkä lainkaan välitä viljasta, vaan järsivät rauhallisina pengertä. Silloin tyttö istuu kyyrysellään ja päivä kuluu niin hitaasti, niin hitaasti.

Pitkää on aika, epätoivoisen pitkää. Lehmänkello kalkattaa yksitoikkoisesti, joku sirkka surullisena sirittää, tuuli tunkeutuu läpi vaatteiden. Pieni näivettynyt sinikello tuo mieleen muistoja kesästä, lämmöstä ja toiveista . . . Ne ovat kaikki kadonneet. —

Maantieltä kuului ääniä. Hilma nousi seisomaan nähdäkseen mistä äänet tulivat.

Siellä ajoi herrasväkeä ja niiden jälessä monta hevoskuormaa laatikoita, kirstuja, koreja.

— Hilma, Hilma, huului viimeisimmästä kuormasta tavarain keskeltä.

Kuorma samalla pysähtyi ja Selma hyppäsi alas.

— Tule sanomaan hyvästi, minä menen nyt kaupunkiin — ja Hilma tuntui kuin olisi koko kylä kaikunut: kaupunkiin, kaupunkiin.

Hän juoksi Selman luo niin nopeasti kuin kylmän kohmetuttamat jalat suinkin myönsivät.

— Hyvästi nyt, Hilma.

— Hyvästi.

Selman käsissä oli kauniit sormikkaat ja Hilma tunsu, että käsi oli lämmin ja pehmeä.

— Nyt minä menen, mutta minä kirjoitan sinulle kirjeen sieltä. Älä unohda minua, — silmiin nousi kyyneleet.

Sen on ikävä. Hilman sydämelle teki niin hyvää.

— Kirjoita sinäkin joskus, pyysi Selma kiiveten kuormalle.

— Kyllä.

Kuorma lähti liikkeelle. Hilma katsoi ja katsoi etenevää ystäväänsä kunnes silmiin kiertyi kirpelä verho.

— Hyvänen aika! — Lehmät ovat menneet kaurakuhilaiden kimppuun, koko karja reutoo viljaa, heittelee lyhteitä sinne tänne. Voi, voi! Tyttö seisoo kivettyneenä eikä tiedä mihin ensiksi ryhtyä.

Emäntä on akkunasta nähnyt tuhon. Hän juoksee hätiin, ajaa lehmät pientareelle takaisin.

Silloin, kun emäntä oli vihainen, hän torui ja melusi, mutta kun hän oli kovasti vihainen, silloin hän oli vaiti.

Nyt oli emäntä vaiti. Kuin viima hän tuli Hilman luo, kuin rajuilma hän tarttui hiuksiin.

Hilma ei sano mitään, hän kärsii ääneti ja ääneti raivoaa emännän viha.

Siellä kaukana, auringon ruskon mailla, kultaisessa kaupungissa, oli nyt Selma.

Ihmiset puhuivat hänestä. Ennen ei kukaan ollut hänestä välittänyt, mutta nyt hänen nimeään usein mainittiin.

— Kuka olisi uskonut, että Selma pääsi Helsinkiin, — sanoo piika istuen lieden luona ja katsellen kaihoten loimuihin.

— Kunhan pysyisi ihmisenä, ettei kävisi kuten Hikin Tiltan, virkahtaa emäntä.

Hilma tahtoi tietää miten Hikin Tiltan oli käynyt, mutta hän pelkää emännän vastauksia, ne eivät koskaan ole kauniita ja emäntä harvoin tietää ihmisistä hyvää.

— Silkissä hän se kulkee, Hikin Tilta, että kahisee ja rahaa heittelee ympärilleen, niin että ilma vinkuu, tiesi renki.

— Mitäpä rahasta ja mitäpä vaatteista, kun kunia on kujalle heitetty, huokaa emäntä ja kallistelee päätään niinkuin aina silloin, kun on jumalinen.

XI

On jälleen kevät.

Ihmiset odottavat kiintoisina kaupunkilaisten tuloa, sillä ne tuovat tullessaan tuulahduksen suuren maailman vapaata ilmaa.

Mielihyvin muistelevat eukot rouvan lempeitä silmiä ja ystävällisiä sanoja. Ja Savelan Maija, joka on rouvaan kovasti ihastunut, järkeilee:

— Toista on herruus ja herruus. Kun nämä meikäläiset kirkonkylän herraskaiset köyhän tiellä tapaavat, niin ne menevät nenänvarttansa mittailen ohitse hyvään päivään vastaamatta. Mutta Helsingin rouvan silmät jo kaukaa kiiluvat ystävyyttä ja kieli soi kuin siionin harppu, kun hän hyvän päivän mainitsee. Jaa, jaa, toista on se oikea herruus.

— Kuka niiden herruuden tietää, ilkeilee emäntä. Jos onkin lakkarit tyhjät ja kaikki kiilto niskassa.

— Ei maarin, ehei, kyllä niillä rahaa on, kehuu Maija. —

Ja Virsu-Nikki laittelee marjaropeita ja lapset tarkkaavat malttamattomina miten aurinko sulattaa lumi-kinoksia. Jo on monta, monta sulanutta paikkaa. Maantiet ovat jo sohjoa, ja seinämillä paistaa paljas maa.

— Pian, pian on kesä, kiirehtii kevätpuro.

— Pian, pian, säestää räystääs, ja metsästä tuuli tuo marjojen tuoksua.

Kesä tuli. Puut ovat hiirenkorvalla ja kentät vihannoivat, mutta vielä ei kuulu toivottua herrasväkeä.

— Eivätkö ne ole tulleet, kysyy vastaantulija.

— Jumal' antak . . . eivät näy tulleiksi.

— Eiköhän ne enää tulekaan.

— Saapa nähdä.

Kentät ovat kirjavinaan kukkia. Lintujen visertely kaikuu metsän laidasta ja järven pinta välkehtii.

Savelan Maija tulla tupsahti pirttiin ja silmät ilosta loistaen hän huudahti:

— Ne tulivat jo.

Koko talven on Hilma odottanut kesää, jolloin Selma saapuu. Sen silmissä oli hyvästellessä ollut kyyneleitä, se oli ainoa, joka Hilman vuoksi oli itkenyt.

Nyt on Selma tullut. Nyt on Hilmalla tilaisuus korvata se hellyys, mitä häneltä hyvästellessä puuttui. Nyt hän on Selmalle niin hyvä, niin hyvä . . .

Aikansa herrasväestä puhuttuaan Maija kävi äkkiä totiseksi ja sanoi kuin itsekseen:

— Selmaa ei tullut niiden mukana.

— Mihinkähän se sitte on joutunut, ihmetteli piika.

Emäntä naurahteli salaperäisenä.

Hilma ei kysynyt, ei mitään tiedustellut. Sydäntä vain niin kovasti kouristi ja hän tunsu suurta halua paeta, poistua, juosta maailman ääriin, kadota niinkuin Selmakin oli kadonnut.

— Herrasväen nykyinen piika tiesi kertoa, että Selma oli alkanut öisin juosta kaduilla.

— Johan minä sen arvasin, huudahti emäntä.

— Niin, ja minä poloinen, joka sen sinne toimitin, vaikeroi Maija.

— Onkohan se jo sitte oikea numeronainen, tiedusteli piika.

— Mikä numeronainen.

— Eikö Maija ole kuullut, selitti emäntä, että niillä sellaisilla on isot numerot selässä.

Maija löi käsiänsä yhteen, huojutteli ruumistaan ja purskahti vihdoon itkuun.

— Voi minua poloista, että minä lapsen saatoin suden satimeen, hän valitti. Jos taivaan isä itse omin käsin minun sydäntäni pusertaisi, niin lähtisikö siitä niin monta veripisaraa, että se riittäisi nuoren tytön sielun hinnaksi. Voi minua, voi minua.

Hilma istui akkunan luona ja katseli ulos. Kevätkesän päivä oli kirkas. Ilma lainehti kevyenä, sinertävänä, ja auringon säteet leikkittelivät sen laineilla. Ihastuttavina hehkuivat nurmet tuoretta vihreyttään... Ihmiset pirtissä ovat ilkeitä, ne tahtovat rikkoa ilman aallot, särkeä auringon säteet...

— Mitä Maija turhia, eihän se ole Maijan syy, lohdutti emäntä.

— Jumala itse tietää, etten minä ehdoin tahdoin... Hyvää minä tarkoitin, se kun mielestäni oli niin sopiva herrasväen piiksi.

— Jumala on kohtaloiden hallitsija, virkkoi emäntä nöyrästi, — sen kädessä ovat elämän ohjakset.

Ja sitte hän jatkoi:

— Jos minulla olisi valta, niin linnaan minä ne sellaiset telkeäisin, kelvottomat, jotka häpäisevät koko ihmissuvun.

— Mutta miten voi nainen sellaiseksi ruveta, kysyi piika ja syvä inho kuvastui hänen kasvoilleen.

— Jumala sen tietää, hän yksin tietää, vastasi Maija huojutellen.

— Kun on siivoton ja häpyä vailla, niin silloin voi tehdä vaikka mitä, päätteli emäntä. Ei sitä käsittääkään oikea nainen miten sellainen on mahdollista.

— Ei, ei sitä käsitä, huokaili Maija.

— Minulle ainakin sellaiseen syntiin lankeaminen olisi ollut sula mahdottomuus . . . eikä minua kukaan ole koettanut siihen vietelläkään, jorisi emäntä.

Naisten puhe alkoi muuttua yhä ilkeämmäksi. Hilma koetti päästä selville mitä se paha oli, josta he Selmaa syyttivät, mutta sanojen seasta hän ei erottanut ainoatakaan, joka olisi synnin laadun ilmaissut. Vihdoin hän rohkaisi itsensä ja kysyi välinpitämättömästi:

— Mitä pahaa se on tehnyt?

— Ei sinun sitä tarvitse tietää, vastasi emäntä. Kunhan vaan itse pysyt ihmisenä.

— Jumala lasta varjelkoon, virkkoi Maija.

Hilma pelkäsi, että puhe mahdollisesti voisi kääntyä hänen opettamiseksi. Kokemuksesta hän tiesi eukkojen opetuksen sisällön: älä lankea syntiin, elä aina puhtaasti ja muista joka hetki Jumalaa . . . Syntiin Hilmalla ei ollut halua langeta, ja hänen elämänsä oli yhtä puhdasta kuin muidenkin ja Jumalaa hän kyllä muisti. Hän lähti ulos.

XII

Syyskesällä Selmalta tuli kirje. Hilma ei osannut kirjoitusta lukea, mutta hän tiesi, että paperilla olevat kummalliset koukerot oli Selma hänelle piirrellyt. Ne sisälsivät jotakin, sekaviin musteviiruihin oli kätkeyty se, mitä Selma tahtoi hänelle sanoa. — Hilman katse kulkee sana sanalta, rivi riviltä kirjeen loppuun asti, mutta mykkänä pysyy paperi, mitään ei se hänelle sano. Se säilyy salaperäisenä suuren maailman viestinä hänen muiden tavaroittensa joukossa. Tässä maailmassa ei ole ketään, jolle Hilma tohtisi kirjeensä sisällön uskoa.

Kirjeen viestit olivat ensimmältä, kun Hilma niitä mielikuvituksillaan tulkitsi, synkeitä ja surullisia. Ne kertoivat häpeän suurista numeroista, synneistä, jotka naissuvun häpäisevät. Mutta vähitellen viestit kirkastuivat, muuttuivat kauniiksi. Täällä on niin hyvä olla — kertoi kirje — ihmiset eivät koskaan sano pahoja sanoja, ja laulu kaikuu kultahohteisilta kaduilta. Mutta vaikka täällä on niin hyvä olla, niin en minä ole sinua unoh- tanut, vaan aina, aina muistelen . . .

Eräänä iltana saapui taloon kulkija, vanha muu- kalaisukko. Hän pysähtyi ovensuuhun, otti lakin päästään ja kumarsi syvään.

Kukaan ei vieraan juhlalliseen tervehdykseen vastannut. Renki istui penkillä lakki päässä ja katseli kummeksuen ukkoa, piika pysähtyi askareistaan ja oli hämmästyneen näköinen.

— Saako kulkija talossa yösijaa, kysyi vieras murteellisella kielellä.

Hän ei saa vastausta. Vihdoin Hilma meni hänen luoksensa ja sanoi:

— Istukaa, ja kun emäntä tulee, niin kysykää siltä.

Vieras loi häneen kauniin katseen ja meni penkille istumaan.

— Mistä kaukaa se tämä vieras on, — kysyi renki välinpitämättömästi, vieraaseen katsomatta.

— Kaukaa olen, Karjalasta.

— Vai sieltä. Entä millä asioilla se Karjalan ukko kulkee?

— Ka Jumalan armoja etsiskelen, veliseni, Jumalan armoja.

— Vai sellaisia se äijä. Eikö ole Jumalan armoa Karjalassa tarpeeksi?

— Ei ole, veliseni, huono tuli vuosi, kato vei viljan.

Isäntä tuli pirttiin. Vieras nousi ylös, kumarsi syvään ja tervehti. Isäntä antoi kättä.

— Mistä kaukaa se tämä vieras on, hän kysyi.

— Kaukaa olen, veliseni, aina Karjalasta saakka, Jumalan armoilla kulen, yösijaa vailla olen, veliseni, vuottelen kotia emäntä-kultaa.

— Olkaa vaan yötä talossa, virkkoi isäntä.

— Suokoon taivahan taatto sinulle sijoja maan päällä ja taivahissa.

Sitte ukko aukaisi konttinsa, otti sieltä kappaleen leipää, teki ristinmerkin rintaansa ja alkoi syödä. Isäntä käski tuoda ryypättävää.

Syötyään vanhus heittäytyi penkille nukkumaan, ja talonväetkin pian kävivät levolle.

Hilma jäi vielä hetkeksi pirttiin. Hänet on vallannut omituinen tunnelma. On aivankuin olisi vieras tuonut sanoman suuresta maailmasta . . . Ukkoa ympäröi sadun lämmin verho. Se puhui niin ihmeellisesti . . . Se on kotoisin muualta, kaukaa, sieltä, jossa Selma on ja jossa ihmiset ovat niin hyviä.

Ulkona vallitsi kesäyön hämärä, pirtissä oli rauhaisaa. Kärpänen surisi akkunassa ja kissa katseli uunin nurkkaan keltaisilla silmillään.

Vieras nukkuu penkillä. Sen päätä peittää harmaa, pitkä tukka ja sen kasvot ovat lempeät ja rauhalliset. Se siunaa ja siksi on se niin kaunis. Sen sanat ovat viisaita, lempeitä ja siksi ovat sen kasvot niin rauhalliset . . . Se on kotoisin kaukaa.

Kissa pingahti pankolta peränurkkaan. Kuului sähähdys, vikinää, ja peto alkoi järsiä saalista.

Hilma hiipi ulos ja meni aittaan nukkumaan.

Aamulla ennen auringon nousua hän heräsi. Häntä vaivasi jokin epämääräinen tunne siitä, että hän eilen illalla oli jättänyt jotakin tekemättä. Mitä se taas olikaan? Ei. Ei hän ole mitään tekemättä jättänyt. Hän ummisti silmänsä ja vaipui uneen. Mutta sitte auringon säde tulee sisään katon rajasta ja luo seinään kirkkaan viirun. Hilma herää uudelleen. On uusi päivä, täytyy nousta ylös . . . Ei, ei, mikä kiire hänellä on? Samat tehtävät häntä odottavat tänään kuin eilenkin . . .

Tänään ei ole niinkuin eilen. Ei. Hilma muisti. Pirtissä oli ihmeellinen vieras. Ja ollenkaan ihmettelemättä mitä muistelemista siinä oli hän meni pirttiin.

Vanhus oli jo valveilla. Ja nyt Hilma muisti, että hänellä oli vieraalle tärkeää asiaa.

— Aamun virkku, tyttöseni, tervehti ukko. — Se on hyvä. Aamulla aurinko uusi, päivä nuori.

Hilma tahtoo pian puhua asiansa, ennenkuin muu väki herää ja siksi hän kiireisesti alkoi:

— Onko siellä kaukana maailmalla aivan näin kuin täälläkin?

— Linnun poika, vastasi vanhus, pisti nokkansa pesän suulle ja kysyi emolta: onko siellä taivaan alla aivan näin kuin täällä pesässä . . . Oletko talon lapsia?

— En.

— Kodin lapselle maailma sysihauta, orvolle oikea koti. — Maailmalla on niin, on näin ja on toisinkin.

— Oletteko koskaan nähnyt kaupunkia?

— Olen, lapsi. Olen nähnyt monta kaupunkia, suurta ja pientä.

— Onko siellä hyvä olla?

— Tunne on töiden palkka niin siellä kuin täälläkin.

Vieraan vastauksista Hilma ei saanut mitään selkoa, mutta olihan hänellä kirje. Nyt on hyvä tilaisuus saada tietää sen sisältö. Muukalaisella, joka pian jättää kylän ja painuu yhä syvemmälle kaukaisuuteen, on salaisuus tallessa.

— Olisitteko niin hyvä ja lukisitte mitä tähän on kirjoitettu, mutta älkää kenellekään mitään tästä kirjeestä puhuko.

Vanhus otti kirjeen, piteli sitä tovin hyppysissään ja katseli sitä. Sitte hän sanoi surullisena:

— En ilmaise, lapsi, kenellekään. En, en.

— Mitä siinä sanotaan?

— En osaa, riepuni, lukea kirjoitusta, vastasi vanhus antaen kirjeen takaisin.

Etehisessä joku liikkui. Hilma pisti kirjeen hätäisenä poveensa ja kuunteli. Ketään ei tullut pirttiin.

— Kuulkaa, kysyi hän kuiskaten, oletteko nähnyt kaupungissa sellaisia naisia, joilla on numerot selässä?

— En ole nähnyt numeroita selissä.

— Tunnetteko Hikin Tilttaa?

— Ah, Hikin Tilttaa . . . En tunne . . . Tiedän, lapsi, — ymmärtämyksen ilme valaisi vanhuksen kasvoja, — yksi kantaa häpeänsä selässä, toinen salassa. Näet häpeän selässä, sylkäiset. Jumala näkee salaisen häpeän, rakastaa, auttaa.

Väet tulivat tupaan ja vieras varustautui lähtemään. Hän kiitteli talonväkeä yösijasta, siunasi huonetta. Teki ristinmerkin rintaansa pihassa ja poistui tietä pitkin.

Selman kirje pysyi yhä salaisuutena Hilmalle.

XIII

Seuraavana kesänä tuli Selma itse. —

Savelan Maija kiirehtää eräänä päivänä puolijuoksuun niityn poikki. Siitä kulki kapea polku, mutta sitä ei saanut käyttää kuin hätätilassa.

— Mitähän Maijalle nyt on tapahtunut, kun Mikkolan hätätietä tulla sivaltaa pää kolmantena jalhana, ihmetteli emäntä.

— Ei se ainakaan hätäytyneeltä näytä, tuumi piika. Käsiään heittelee kuin virma hevonen kavioitaan.

— Jotakin sille on tapahtunut, arveli emäntä, sillä ei Maija juuri mielellään kielletyitä teitä turhan takia kävele.

Väki, joka oli päivällistunnillaan, kokoontui akkunan luo Maijan eleitä ja käyntiä katsomaan.

— Näittekö, miten se kiepsahti aidan yli kuin orava. Sanokaa minun sanoneeni, eikö tuokin hauskoja uutisia, riemuitsi piika.

— Siltä se näyttää, mutta miten se hätätietä . . .

— Hipsis, veräjän yli! Niinhän sen suu on kuin juhla-arina. Ja hyrisee itsekseen kuin köyhän kela.

— Antaapa olla, mitä se tietää, sanoi emäntä ja asettui välinpitämättömänä penkille istumaan.

Ovi aukeni ja ilosta loistavin kasvoin tulla tupsahti Maija huoneeseen.

— Kyllä routa porsaan kotia tuo, hän huudahti.

— Kenen se nyt on tuonut?

— Arvatkaapas, hyvät ihmiset.

— Lie tullut Helppolan Joonas Amerikasta?

— Ehei.

— No kuka sitte! Mitä siinä suotta arvoittelet.

— Selma!

— Pyh, — hymähti emäntä pettyneenä, mutta piika alkoi mielenkiintoisesti udella.

Selma! Hilman sydän hypähti. Se on tullut! Se on tullut?

Hän oli jo luullut iäksi kadottaneensa hänet, tunteet olivat haudanneet ystävän kauniiden muistojen joukkoon, sinne — äidin rinnalle.

Kun Maija uhoten ja nauraen kertoeli, miten hän nähdessään hienon neidin tulevan pihaan oli säikähdyksissään pistänyt kirkkohameensa nurinpäin päälensä, tuntui Hilmasta niinkuin ei hän koskaan olisi kuullut mitään niin hauskaa, hän nauroi sydämensä pohjasta.

— Nähkääs, osaahan Hilmakin nauraa, ihmetteli piika.

Hilma säikähti, kun huomasi paljastaneensa itsensä, ja muuttui totiseksi.

— Kuinka hieno se sitte oikein on, kyseli piika.

— No hieno se on ja kaunis. Voi toki, miten se onkin kaunis . . . Sanottakoon mitä tahansa siitä ihmisestä, niin siinä minä puolestani pysyn, ettei huonolla naisella sellaisia silmiä eikä sellaista hipiää ole . . . Ihmiset puhuvat niin paljon joutavia.

Emäntä ei ollut Maijan puhetta kuulevinaankaan, ja Hilma näki miten sen pisti vihaksi.

— Onko sillä jo sitte hattu ja harso, kysyi piika.

— Mitenkäs! Hattupa toki ja harso . . . Ja rikas se on. Pisti ensimmäiseksi kouraani kaksimarkkasen, eikä antanut, siunattu, edes kiittää siitä . . . Sinua se kovasti kyseli, Hilma, ja käski käymään luonansa. Ei sanonut viitsivänsä itse juuri missään kulkea.

— On sillä toki hiukan häpyä vielä, äännähti emäntä.

Maija ei innoissaan tajunnut emännän huomautuksen ilkeyttä, vaan myönteli mielihyvin:

— Onhan sillä, on. Kyllähän sitä Jumala on siunannut ja siunatkoon edelleenkin.

— Jumala ei sellaisia siunaa, pitäisi sinun, vanhan ihmisen, toki sen verran tietää, sanoi emäntä vihaisesti.

— Kuinka sinä sentään noin, moitiskeli isäntä lahein äänin. Tyttö-riepu on tullut kotipuoltaan katsoomaan ja . . .

— Ei täällä sellaisia tarvita, kiljahti emäntä.

Isäntä vaikeni ja Maija lähenteli säikähtyneenä ovea.

— Se asuu meillä, virkkoi hän mennessään ja vilkaisi samalla merkitsevästi Hilmaan. —

Iltatöiden päätyttyä Hilma lähti Savelaan. Se oli pieni tupa niittyjen takana.

Ensin hän käveli hiljaa, että tunteet tyyntyisivät, ja koetti rauhallisesti kuvitella millainen Selma nyt oli . . . Savelan uunin piipusta kohosi savu hienona, vaaleana rihmana. Maija keittää kahvia, ajatteli Hilma hymyten, ja Selma istuu penkillä ja katselee. Selma istuu ja katselee vuoroin Maijaa, vuoroin ulos tielle — ja samassa Hilman sydän ailahti riemusta. Hän alkoi juosta minkä ennätti Savelaa kohden . . .

Ei ollut hän uskoa entistä ystäväänsä täksi hienoksi, kauniiksi neitoseksi, jonka hän nyt näki. Muutos oli hämmästyttävä. Selma oli kasvanut pitkäksi, käynyt niin hoikaksi, ja hipiä oli valkoinen kuin maito, posket vain hiukan punersivat. Silmäkulmat olivat muuttuneet mustiksi kuin hiili, ja hiukset kiharaisiksi. Niin saattoi kaupunki tehdä tavallisesta maalaistytöstä kauniin kuin enkelin. Ja ihmeelliset olivat sen tavatkin. Syleili, suuteli, itki ja hyväili.

— Ai kuinka sinä olet kaunis, huudahti Hilma ihastuneena.

Selma nauroi ja päättään ravistaen virkkoi:

— Voi sinua, imartelijaa. Enhän minä ole kaunis ollenkaan. Sinähän kaunis olet.

— Älä puhu mitään, intti Maija. — Sinä olet niin kaunis tyttö, etten minä ole unissanikaan mointa nähnyt.

— Enkä minä, säesti Hilma hartaana.

— Ja kuitenkin ilkenevät ihmiset parjata sinua, jatkoi Maija. Haukkuvat aivan työkseen, kuin koirat. Jo minä olen sen seitsemän kertaa sanonut ja sanonpa vieläkin, että ihminen on suden sukua.

— En olisi tullutkaan tänne, jos olisin tietänyt, virkkoi Selma surullisena. Mutta minun oli niin ikävä, niin ikävä tänne. Halusin vielä kerran nähdä syntymäseutuja, joissa lapsuuden ihanat ajat vietin.

Selman ilmeet vaihtelivat sanojen mukaan. Väliin silmät loistivat, kasvot säteilivät, väliin taas silmät kävivät surullisiksi ja piirteet synkistyivät. Hilma ei saa katsettaan irti hänestä. Selma on aivankuin ilmes-tys. Miten voi ihminen olla noin kaunis!

— Kerropa, Selma, kuinka sinä kotipuoltasi muistelit, pyysi Maija.

Selma pani kätensä pään taakse ja alkoi suruvoittoisin, väräjävin äänin kertoa miten hän oli kuvitellut kotipuolen kauniiksi, ihmiset ystävällisiksi, kuinka hän usein suuren maailman loistossa oli ummistanut silmänsä ja kuvitteiden siivillä liidellyt lapsuuskyllään.

— Mutta kuinka kävi, — huudahtaa Selma ja hänen äänensä on muuttunut kovaksi, vihaiseksi. —

Miten kävi! Ihmiset ottivat minut vastaan irvissä hampain, huonoksi ihmiseksi sanoivat, elein ja sanoin halveksimistaan näyttivät, ja kuitenkin — hän ummistaa silmänsä, ääni muuttuu kuiskaukseksi — en minä ole heille tehnyt mitään pahaa.

Maija on kätkenyt kasvonsa esiliinaan ja itkee, niin että hartiat tytisevät. Ja Hilman silmistä vuotaa tulvinaan kyynleet.

— Oi, älkää itkekö, sanoo Selma raukein äänin. Ei se mitään tee, mitä ihmiset sanovat. Onhan minulla täällä ystäviäkin. Parempi pari ystävää kuin tuhat tuttavaa.

Voi miten Selma oli hyvä ja kaunis ja jalo. Hilma tunsu että hän voisi antaa henkensä sen edestä.

Niin jaloja olivat ihmiset muualla maailmassa. Ihmeellinen oli Karjalan ukko, ihmeellinen oli Selma. Täällä vain ihmiset olivat kovia ja ilkeitä.

— Minä en enää koskaan tule tänne, virkkoi Selma kuin itsekseen.

— Tottahan toki edes muistat ystävyydellä minua, enhän minä ole sinua haukkunut, nyhkytti Maija.

— Enhän minä Maijaa koskaa unohda, vakuutti Selma.

— Unohdatko minut, Hilma kysyi.

— Sinut? — Nyt Selma nauroi veitikka silmäkulmassa. — Sinut minä pistän pussiini ja vien Helsinkiin.

Se oli vain leikkiä, sen Hilma ymmärsi, mutta kuitenkin vavahti hänen sydämensä. Entä jos leikki olisi totta. Jos, jos . . .

— Jospa pääsisi Hilma-riepukin Helsinkiin, virkoi Maija.

— Tulisitko, kysyi Selma.

Jälleen vavahti sydän, nyt niin kovasti, että polvet herpaantuivat ja ruumis alkoi väristä.

— Tulisitko?

— Tulisin, vastasi Hilma hiljaa.

— Kiittäisi, jos pääsisi, sanoi Maija.

— Tulisitko varmasti, jos pääsisit, uteli Selma tosissaan.

— Tulisin, vakuutti Hilma. Voi, voi, jospa minä pääsisin!

— Tule toki, huudahti Selma iloisena. Jospa tietäisit miten hauskaa siellä on. Siellä ei ole koskaan ikävä ja ihmiset ovat niin hyviä. Mutta tiedätkö, että minulla on kaupungissa sulhanen?

— Ei, ei se sitä tiedä, ehätti Maija nauraen, ei siitä vielä kukaan mitään tiedä, mutta kyllä minä sen kylille kalkatan, kalkatan niin, että ilkeäin akkain korvat halkeavat. Kerropa Hilmalle millainen sulhanen sinulla on?

— Se on hieno herra, oikea insinööri.

— Niin, se on insinööri, säesti Maija. Sanopa kuinka paljon se saa palkkaa.

— Se saa kymmentuhatta vuodessa.

— Niin, se saa kymmentuhatta vuodessa, toisti Maija aivan kalpeana. Sehän sinun sulhasesi taitaa olla nimismiestäkin korkeampi, vai . . .

Hän oli jo monen monituista kertaa kuullut nämä asiat, mutta hän tahtoi, että Hilmakin ne kuulisi.

— On se pappiakin korkeampi.

— Vai että pappiakin, ihmetteli Maija lyöden käsiään yhteen.

— Mutta älä sinä, veitikka, valtaa minulta minun sulhastani, virkkoi Selma ja nipisti Hilman poskea.

Maijaa sellainen mahdottomuus kovin nauratti.

— Entä jos minä tulen ja otan, hän uhkasi.

— Ei maarin, virkkoi Selma totisena, Hilma on hyvin kaunis tyttö.

— Hyi, kun noin pilkkaat, sanoi Hilma.

— Jos sinun hiuksesi olisivat toisella lailla asetetut ja sinulla olisi paremmat vaatteet, niin . . .

— Ruoka muoto, vaate varsi, huomautti Maija.

— Annapa, kun asetan hiuksesi toisella tavoin. — Selma päästeli Hilman palmikot, pöyhisteli hiukset ja asetti ne nutturaksi pääläelle. — Nähkääs, Maija, miten sievä se on.

— On se, myönsi eukko, mutta ei se sinua edes lähentelekään.

Hilma ei ollut koskaan ennen kuullut itseään kauniiksi kehuttavan, eikä hän milloinkaan ollut muotoaan ajatellut. Mutta nyt hän hyvin mielellään olisi tahtonut nähdä itsensä.

Selma otti laukustaan peilin ja piteli sitä hänen edessään. Peilistä Hilma näki nuoret, verevät kasvot ja kirkkaat silmät. Hän oli kaunis, kaunis . . .

— Sinä herättäisit huomiota Helsingissä, jutteli Selma. Sinulla on kauniit silmät ja iso tukka. Täällä maalla ei kukaan sellaiselle anna mitään arvoa. Ei kukaan näe täällä naisen kauneutta.

— Äläpäs, silmät ne on meidänkin miehillä, huomautti Maija, ja älyä aina sen verran, että korean rumasta eroittavat.

— Ja kun korean saavat, niin heti sen ilkeydelään rumaksi laittavat.

— Se on tosi se, myönsi eukko huoaten, kunhan vain morsian on kaunis, niin akasta ei väliä. Tosi se on.

Ennenkuin Hilma tänä iltana erosi Selmasta, hän vielä varmemmaksi vakuudeksi kysyi, ottaako Selma hänet mukaansa Helsinkiin.

— Haluatko sinä itse, Selma kysyi.

— Haluan, haluan niin kovasti.

— Etkä koskaan syytä minua ja sano minun houkutelleen.

— Ethän toki, virkkoi Maija.

— Kuinka minä sellaista ... Enhän minä ... Ainahan minä olen kaupunkiin toivonut ja sinnehän minä jo kauan olen ollut matkallakin, vaikka meille poikkesin lepäämään.

Ei kukaan aavistanut, että Hilma niin pian matkustaisi pois.

Omituiselta se tuntui hänestä itsestäänkin.

Kaivon vintti narahteli surullisesti ja pirtin kiuas oli aivankuin murtumaisillaan ... Mutta kiuas olikin jo vanha, hyvin vanha. Sen raoista tuprusi raskailla ilmoilla savua ja katkua pirttiin ... Maaailma oli niin äärettömän laaja. Siellä auringon laskun mailla oli kaupunki, jossa ihmiset ovat niin kauniita ja hyviä.

Hän matkustaa sinne. Kaupunkiin ...

Emäntä ei enää viime aikoina ollut repinyt tukasta ja hänen alituiseen toraansa Hilma jo oli tottunut. Tuntui niin ikävältä jättää koti.

— Emäntä . . . , Hilman ääni vapisi.

— No, kysyi emäntä katsoen ihmeissään tyttöä, joka silmät vesissä seiso i hänen edessään.

— Minä taidan nyt lähteä pois.

— Mitä sinä höpiset. Mihin sinä . . . meiltä?

— Minä . . . Hilma purskahti itkuun.

— Sano nyt, siunattu lapsi, äläkä ulvo.

— Minä menen kaupunkiin.

— Kaupunkiin!

Seinäkellon tik—tak kävi harvalleen. Oli niin hiljaista, niin hiljaista.

— Kuka sinut sinne vie, kysyi vihdo in emäntä.

— Selma.

— Selmako! Huiiit — emäntä vihelsi ja huis-kautti kättään. Hänen kasvoilleen ilmestyi jotakin, joka sai Hilman kannustautumaan ja antoi rohkeutta.

— Vai se kurja sinut Helsinkiin vie, ohhoo. Onko siellä puute sellaisista?

— Selma ei ole sellainen.

— Millainen hän sitte on?

— Hän on hyvä ja siisti tyttö. Ihmiset parjaavat häntä, kun hän on orpo, niinkuin minäkin . . .

— Eihän sinua kukaan parjaa.

— Maijakin sanoi, että ihmiset ovat suden sukua.

— Maijakin sanoi, matki emäntä. Maijan sanat ja harakan nauru eivät mitään merkitse. Maija kiittää vaikka lantakasaa, jos siihen aurinko paistaa. — Kuule, hyvä lapsi, sinä olet vielä niin ymmärtämätön tämän

maailman asioista. Usko minua, kun minä sanon, ettei kaupungissa enemmän kuin maallakaan rehelli-
sellä työllä hienoja vaatteita ansaita, eikä helppoja
päiviä vietetä. Pysy sinä vaan täällä, äläkä lähde sen
lutkun kannaksille.

— Selma ei ole mikään lutku, kivahti Hilma.

— Se on, karjasi emäntä. Se on sitäkin huo-
nompi.

— Se ei ole.

— Se on, sanon minä. Se ansaitsee sillä lailla
elatuksensa.

Voi miten Hilmaa inhoitti. Noin ilkeitä saattoi-
vat ihmiset olla, noin rumaa ne kehtasivat lähimmäi-
sestään ajatella, noin kauhean rumaa.

— Jätä kaupunkiin menot mielestäsi ja pysy täällä
ihmisten parissa, houkutteli emäntä.

Ihmisten, ihmisten, ajatteli Hilma. Ihmisten, jotka
ovat kuin susia lähimmäisilleen.

Isäntä istui etehisen portailla, kun Hilma lähti.

Ei se paljoa puhunut, mutta ainoa silmä oli
vetinen ja piippu vapisi suupielessä.

— Hyvästi, isäntä!

— Hyvästi. Jumala kulkuasi ohjatkoon.

Kun Hilma Selman kanssa ajoi entisen kotinsa
sivutse, näki hän savun nousevan pirtin uunin piipusta
ja emännän juoksevan pihan poikki. Hilma kuroitti
itseään nähdäkseen tarkemmin . . .

Isäntä seiso i etehisen vieressä ja tähysteli maantielle.

XIV

— Helsingin piletit!

Hilman sydän alkoi kiihkeästi sykkiä, mutta Selma otti aivan rauhallisesti piletit taskustaan ja antoi ne konduktöörille.

Nyt siis Hilma oli lähellä kaupunkia, lähellä kauan, kauan sitte aletun vaelluksen päämäärää. Pitkä, vaivalloinen matka oli lopussa.

Vaunu oli täynnä väkeä. Vastaisella penkillä nuori äiti kietoi lastansa likaiseen vaatteeseen. Äidin sormet olivat punaiset ja ne kiilsivät niinkuin olisi niihin tahraantunut pahalta haisevaa voita, jota hän matkalla oli syönyt, hänen huulensa olivat kovat, puoleksi auki ja niissä oli inhon ilme . . . ja kasvot niin kalvakat kuin ei niihin koskaan olisi aurinko paistanut tai tuuli puhaltanut . . . Iloitse, äiti-poloinen! Kaupunki on niin lähellä, pian, pian pääset sinä sinne!

Suurimman osan vaunua täytti harmaisiin risoihin puetut, vierasta kieltä puhuvat miehet. Heitä istui penkeillä tiviisti yhteen sullottuina, vieläpä permanollakin penkkien välissä. Heillä oli jaloissa täppäät, joissa oli räsyä räsyn päällä, ja housut oli monin kerroin paikatut piikkoskankaalla. Yhdellä oli kädessä säkkipeli, josta hän pitkin matkaa oli vedellyt säveliä ilman että yhdenkään kasvoilla olisi ilon ilme välkkynyt. Pieni mustasilmäinen mies koetti nauraa, mutta nauru aina jähmettyi suupieliin. Pitkä, juhallinen vanhus, joka oli kuin Karjalan ukko, koetti hymyillä, mutta hymy aina katosi kasvojen raskaisiin poimuihin . . . Iloitse, kaukaisen maan vanhus, sillä me saa-

vumme kaupunkiin! Tee juhlallinen ristinmerkki rin-
taasi, sillä valon maa on niin lähellä!

Valon maa oli lähellä. Hilma tunsi sen läheisyyden äärettömänä, kaikkia käsittävänä säälin ja rakkau-
den tunteena.

— Katso nyt, — virkkoi Selma, kun juna vihelsi.
Hän osoitti akkunasta ulos.

Hilma katsoi. Ylettömän onnen, miltei kauhun-
sekaisen riemun vallassa hän käänsi katseensa pois.

Syyskesän pimeästä oli häntä tervehtänyt valo-
meri, jonka jännitetty odotus ja vuosien kuvitelmat
tekivät rannattomaksi. Hän oli nähnyt taivaan alhaalla
maan päällä, tähdet, kuut paljoa kirkkaampina kuin
konsanaan talvisina pakkasöinä maalla.

Juna hiljensi kulkuaan ja nyt ihmiset kuumeisen
kiireellisinä alkoivat koota tavaroitaan.

— Antaa niiden ensin mennä, istutaan me pai-
koillamme, neuvoi Selma.

Hilmaa tuppasi naurattamaan ihmisten kiire. Ne
olivat niin hätäisiä, käyttäytyivät kuin nälkäiset lapset
kuuman keiton ympärillä.

Juna pysähtyi. Valtaisa humina kuului ulkoa,
valoa välkkyi vaunun akkunoihin. Matkustavaiset kii-
rehtivät ulos ahtaasta vaunun ovesta toinen toistaan
tyrkkien. He käyttäytyivät kuin mielipuolet . . . Toi-
senlaiseksi oli Hilma kaupunkiin tuloa kuvitellut. Kun
ihmiset, köyhät, sairaat, rasitetut, saapuvat kaupungin
portille, ja kun ovet avautuvat ja valokirkkaus tulveh-
tii vastaan, silloin vaipuvat he pieniksi, hiljaisiksi.
He vavahtavat autuaallisesta pelosta ja astuvat ovesta
sisään vakavina, juhlallisen nöyrinä, katse alasluotuna . . .

— No nyt on meidän vuoromme, — ilmoitti Selma, kun vaunu oli tyhjentynyt. Hän tarttui Hilman käteen ja kuletti häntä kiireesti väkijoukon läpi.

Hilma käveli kuin unissaan. Pauhu, joka kuului kuin talvisen myrskyn kohina, herpasi häntä ja kirkkaat valot huikasivat silmiä.

Selma yhä pitää kiinni kädestä. Se on niin voimakas, niin mahtava, niin tottunut. Ihmisvirrassa, pauhussa, valomerellä se kulkee kuin kotonaan . . .

Mutta aseman portailla tapahtui jotakin. Selma sanoi pari sanaa virkapukuiselle miehelle. Se ojensi Selmalle kiiltävän esineen ja virkkoi kovalla, komentavalla äänellä: kolmesataa neljäkymmentä viisi! Hilma säpsähti, — se oli numero, jonka se sanoi, — ja hän veti kätensä pois Selman kädestä.

— Tule pian, älä viivyttele!

Ei, ei askeltakaan!

— Mitä tuo herra sinulle sanoi?

— Mikä herra?

— Tuo, joka antoi sinulle kiiltävän esineen.

— Ei se minulle mitään sanonut, se vain huusi hevosen numeroa.

Hevosen numeroa!

Kun ajuri lähti liikkeelle, oli Hilman ihmettely rajaton. Nelipyöräiset kuomuvaunut kulkivat kuin tyynyllä . . . Häntä, orpoa, kuletti kiiltävänappinen kuski kuin maaherraa . . . Ja kuski läiskäytti pitkää piiskaa ja kaupunki vilisi silmissä ja ihmiset mylleröivät yhtenä ainoana kuohuna . . . Eräällä kohtaa kaikui aivankuin urkujen soitto ylhäältä valomerén tuolta puolen, pilvien takaa . . .

Ajuri pysähtyi. Hilma seiso i kadulla, suuren, korkean kivivuoren vieressä, josta hohti kirkkaita valo ja. Selma tarttui jälleen käteen ja vei hänet suorastaan kivivuoren sisään. Himmeästi valaistu sola johti vuoren keskellä olevaan vähäiseen aukeamaan. Mutta Hilma ei enää mitään ihmettele, seikkailutunnelma on vallannut hänet. Nyt saa tapahtua vaikka mitä, — niin karaistuneeksi hän tuns i itsensä.

Ja tapahtuikin. He tulivat ahtaaseen, ylöspäin luikertelevaan käytävään, — tämä oli kuin satua. He kulkevat ahdasta vuorisolaa, mutta Hilma aavistaa, että vuoren sisässä on loubikuninkaan linna, täynnä herkuja ja aarteita. Tytön ruumis hienosestaan vapisee, mutta sydän on täynnä riemua ja autuutta. Selma pysähtyy ja kolkuttaa ovelle.

Sieltä kuului käheä naisääni:

— Kuka siellä?

— Selma.

Ovi aukeni, ja vanha, pöhöttynyt nainen seiso i heidän edessään. Hilmaan teki hän vastenmielisen vaikutuksen.

— Herran terttu, liverteli nainen kokien saada röheän äänensä helläksi. — No joko sinä kyllästyit maalaissetiin? Ole tervetullut jälleen kotia, kultaseni!

Huone oli pieni ja kovin likainen. Lamppu valais i heikosti rikkinäisiä seinäpapereita ja epäjärjestyksessä olevia huonekaluja. Pöydällä oli lampun vieressä korit, pari pulloa, ryyppylaseja, musta kahvipannu ja palanen sianlihaa. Hilman oli nälkä, mutta pöydällä oleva ravinto ei häntä houkutel lut.

— Onko sinulla yhtään rahaa, vai . . . , kysyi nainen. Selma iski merkitsevästi silmää. — Ahaa! Kuka se tämä kaunis neiti on?

— Se on minun sisareni maalta.

— Vai sisar. Tervetuloa vaan kaupunkiin ja . . .

— Selma keskeytti hänet jälleen alkaen puhua ruotsia.

— Jaha, jaha, vai on sisar ensikertalainen kaupungissa . . . No ei kai sisar pahana pidä, jos me Selman kanssa hiukan hauskutellaan tervetulijaisiksi?

— Mitäpä se siitä, vastasi Selma. Tädillä siis on katona?

— On, on. Täytyy olla, näes. Ei elä vanha Hetu ilman, ei. Otetaan niin kauan kuin pullossa riittää, kyllähän Selma huomisesta huolen pitää. Eikö niin?

Hilma istui ääneti ja katseli menoa. Pahat aavistukset ahdistivat häntä. Mitenkähän oikein olikaan asioiden laita? Entä jos, entä jos . . . Lampun likaisessa valossa näytti Selma niin likaiselta. Se oli kuin sulautunut huoneen hämääseen epäjärjestykseen.

— Kuivin suinko vieras istuu. Johan nyt. Pitäähän siskonkin saada pisara, ehdoitti nainen.

— Niin, tosiaankin, — Selma kaatoi kellertävää nestettä lasiin ja ojensi sen Hilhalle.

Tyttö otti lasin hyppysiinsä, se oli täpösen täynnä. Hänen vapisevista käsistään läikkyi nestettä syliin. Tädin suu levisi, silmät sikristyivät ja häneltä pääsi kova räjäkkä-nauru.

Noita-akka!

Sana tuli kuin ammuttuna Hilman mieleen.

— Ota nyt, kehoitti Selma. Kyllähän se hiukan kirvelee suuta ja polttaa kurkkua, mutta se on kovin terveellistä.

Noital Noital Hilma kuuli sanan aivan selvästi korvissaan. Noidan juomaa! . . . Mutta olihan Selmakin juonut. Se on viisas, se tietää miten on meneteltävä.

— Sisar ottaa pian, se on priima-konjakkia, kyllä sitä kelpaa maistella. So, anna mennä, komensi noita.

Hilma kulautti ryydyn kurkkuunsa.

Hän oli tukehtua. Tuntui aivankuin ilmiliikki olisi palanut kurkussa ja sakea sauhu tunkeutunut sieraimista ja silmistä. Hän tointui noidan nauruun, jota Selma heleästi säesti.

— Oiva tyttö, hitto vieköön! — Noita taputti Hilmaa olalle. — Sen minä sanon, ettei se tyttö ole mikään kollonposki, vaikka onkin maalta kotoisin. No kippis, Selma!

Hilman päätä huimoi ja vain ankarasti ponnistaen hän pysyi istuallaan.

Mutta sitte alkoi korvissa soida. Kuului kummia ääniä . . . kirkumista, vihellystä, suhinaa. Lampun valo väliin pieneni, väliin loimahti suureksi liekiksi. Seinät laajentuivat ja supistuivat jälleen.

Kotvaan aikaan hän ei kuule muuta kuin suhinaa . . . Selman ja noidan hän näkee kuin pitkän putken lävitse jostakin kaukaa. — Sitte tuli syvä pimeys . . . kuuluu naurua. Hän ponnistelee nähdäkseen, mutta silmien edessä on kuin musta seinä. —

Sen jälkeen hiukan vaalenee . . .

Hilma on hämärässä vuoren luolassa. Noita istuu kyyryksillään onkalon aukolla ja virnistelee hänelle.

Vuoren seinät alkavat huojua, sitte ne ikäänkuin sulautuvat, hämäryys häipyä ja kirkasta päivän valoa virtaa sisään.

Hän on louhikuninkaan linnassa. Kuningas istuu kultaisella valtaistuimellaan ja sen ympärillä on paljon vuoren väkeä. Pienen pieniä sirpaleihmisiä hääää kultaisten aarrelippaiden ääressä. Louhilinnan katossa roikkuu mesileipiä, nurkasta virtaa hunajapuro ja loitompaa kuuluu metsänhaltijan laulu:

tupa tuulinen,
 maja valoinen,
 ja kukkainen on maa,
 ilman urut soi,
 lintu unelmoi,
 ja päivä painuu metsän taa.

Hilman mieli käy kaihoisaksi. Vuoren sisällä on kulta-aarteita ja herkkuja, mutta hänen on niin vilu, ja rintaa ahdistaa. —

Hän heräsi. Varovaisesti hän kohotti päätään. Huone oli kostea, kylmä ja likainen. Hän nousi vuoteeltaan ja meni oven luo laskeakseen sisään raitista aamuilmaa. Mutta ovi ei auennut. Hän väänsi lukkoa sinne ja tänne, se ei auttanut. Hilma meni akkunan luo katsomaan millainen sää oli tänään. Harmaa, likainen seinä oli katseella vastassa.

Raitista ilmaa ei ollut missään, ei missään . . .

Mutta sen sijaan alkoivat muistot menneiltä ajoilta virrata hänen mieleensä. Ne tuntuivat niin kaukaisilta, niin kaukaisilta kuin kaunis satu.

On ruohoisa piha ja sen keskellä kaivo. Sanko riippuu korkealla viputangossa. Hän nousee kaivon kannelle, vetää sangon luoksensa . . . mutta ennenkuin hän johtaa sen alas, hän katsahtaa kaivoon. Syvällä vedenkalvossa on nuoret kasvot ja isot, ihmettelevät silmät . . . Sanko särkee kuvan, vesi solahtaa ja hän vain ohjaa, niin se nousee ylös ja helisee saaviin . . .

Aurinko nousee Leppäsuon takaa. Sen säteet ovat ensin viileät, aamukaste kimaltelee ruohikossa ja kanakopista navetan takaa kuuluu kukon laulu. Kun piika ja hän palaavat navetasta, on jo lämmin. Harakat istuvat lepistössä ja nauravat pahaenteisesti. Niiden nauru ennustaa riitaa . . . Emäntä toruukin. Se toruu yhteenään . . . Emäntä, emäntä . . .

Ja muistokuvat kaukaisilta muinaisajoilta vaihtuvat vaihtumistaan. Hilma näkee mitä hän ennen ei ole nähnyt . . . Järven rannalla on kumollaan lahonnut venhe. Aina on se ollut siinä. Venheen vieressä on hirsi, jonka ympärillä kasvaa lyhyttä, vihantaa nurmea. Niin on kaunista, niin valoisaa, raitista . . .

Ja kun muistot ovat yksityiskohdittain käyneet läpi kotitalon nurkat, tanhuat, haat ja moisiot, niin hypähtävät ne äkkiä siihen kohtaan, jolloin hän poistuessaan näki isännän seisovan eteisen vieressä ja tähtytelevän maantielle.

Muistojen maailma täyttyy yksisilmäisestä miehestä. Koko ilma, avaruus, kaikki, kaikki on yhteydessä lempeän, syvä-äänisen miehen kanssa.

XV

Noita-akka ja Selma nukkuivat myöhään. Hilma oli jo kauan odottanut heidän heräämistään. Hänessä kyti salainen toivo, että kunhan vaan Selma herää, niin sitte kaikki muuttuu toiseksi. Olihan se eilen kuletanut häntä vaunuissa valomerta ja säveliä myöten. Tämä oli vain kauheaa koettelemusta, jotta elämän sulo, puhtaus ja rauha sitä paremmilta näyttäisivät.

Noita makasi suu auki, tubisten. Hänen harvojen hiuksiensa lävitse kuului näppyistä, sairalloista päänahkaa. Nyt nukkuessaan hän tosin ei ollut niin inhoitava kuin eilen illalla, mutta sen sijaan oli hän nyt paljoa rumempi.

Selma sitävastoin oli kaunis, niin ihastuttavan kaunis. Pehmeä, valkoinen käsivarsi oheni tasaisesti kapeaksi kädeksi, kasvot olivat puhtaat ja rauhalliset ja poskille oli uni tuonut lämmintä punaa . . . Eihän Selma, joka oli niin kaunis ja jonka rinta nousi ja laski niin tyynesti, voinut olla tämän ympäristön asukas, tietysti ei . . . Kun Hilma tarkemmin ajatteli asiaa, ihmetteli hän että oli voinut heikeäkään niin uskoa. Oliko hän hullu, kun sellaista luuli! Tämähän oli vain koettelemusta. Hänelle näytetään vielä kerran, miltä rumuus, lika ja synty näyttävät, ja hänen on nyt katsottava, syvään silmäiltävä siihen, painettava sen kuva mieleensä unohtumattomasti.

Hilma katsoi synnin kuvaa. Ummisti silmänsä, totesi ja tarkisti piirteet muistiinsa. Tyhjät pullot seistä töröttivät pöydällä. Niiden vieressä oli kappale leipää

ja eilinen sianlihapananen. Tahmeassa pöydän pinnassa oli lasien ja pullojen jälkiä, rasvatahroja.

Jos joskus, kun hän kulkee onnen valokentillä, pieninkin ylpeyden tai tyytymättömyyden varjo laskeutuu hänen sieluunsa, niin silloin hän muistaa tämän ja silloin hän nöyränä, katuvaisena rukoilee anteeksi pahuuttaan.

Hilma pani kätensä ristiin. Hänen sielunsa oli täynnä hartautta.

Tämähän on vain koettelemusta, hän rukoili, tiedänhän minä sen. Mutta, rakas Jumala, anna minulle anteeksi, että tämä opetus tuntuu niin vaikealta. Oi, ota se pian pois minulta. Tiedäthän sinä, joka kaiken tiedät, että minä olen paljon, paljon rumaa ja pahaa nähnyt. Olenhan minä, oi taivaan Jumala, kokenut kovia sanoja, hätäilyä, kiirehtimistä ja alituista jännitystä. En minä koskaan, en koskaan sitä unohda. Ja minä lupaan, etten koskaan ole kova, ynseä ja kiittämätön . . .

Pitkä kuvien sarja kulki tytön muistossa, aina siitä asti, jolloin hän talossa oli herännyt ja kaivannut nyyttiään, jossa oli äidin silkki . . . Äidin silkki . . .

Kun Selma herää, niin sitte kaikki muuttuu hyväksi. Sitte alkaa uusi elämä . . . Vene on kumolleen rannalla, sen pohja kimmeltää aamukasteesta. Ja kaivon vipu säteilee kuin sateenkaari. Hän nostaa vettä, se helisee ja soi, kun hän sitä kaataa saaviin . . . Eihän kauuteen tarvinnut mitään lisätä, sehän oli niin täydellistä. Mutta riita on loppunut, pahoja sanoja ei kukaan sano. Jokainen ihminen on sävyisä ja hyvä . . .

Iltaisin hän työstä väsyneenä menee omaan kamariinsa, jossa on pieni, valkoinen pöytä, keinutuoli, ja matot lattialla. Hän pyyhkii jalkansa hyvin, etteivät matot likaannu, sitte hän pukeutuu valkoiseen yönuttuun, jossa on punaisia koristeita edessä, istuu akkunan ääreen ja katselee ulos. Akkunan edessä ei ole minkäänlaista seinää, vaan siitä näkyy kauas, kauas, aina Pajulammin rinteelle saakka. Rinteellä kasvaa isoja kukkia, joiden tuoksu on suloista kuin unohdus . . . Lammen rantaa kulkee kaitainen polku, joka johtaa synkkään metsään ja metsän takana on kenttä, joka päättyy taivaan rannan ruskoon. -- Tulee sitte talvi ja lumi peittää maan, silloin hän illan hämyssä katselee miten kentällä tuuli ajelee lumipilviä valkoisen metsän laitaan. Tuuli vinkuu ja puut kohisevat, heiluttavat vimmaisina latvojaan, ja sakeana ryöppyää lumi ilmassa . . .

Hilma oli rukouksestaan vaipunut unelmien valoisaan maailmaan.

Selma heräsi vihdoin. Hän kohotti päätään, hieroi silmiään, haukotteli ja katseli unisena ympärilleen.

— Joko sinä olet ylhäällä, hän ärtynein äänin kysyi.

— Jo aikoja sitte, vastasi Hilma iloisesti.

— Ääh, mitä sinä suotta kukut! Nuku, kun saat nukkua. Pistä jälleen pitkäksesi.

— Ei minua enää nukuta.

Selma ojentelihe kotvasen, otti kenkensä sängyn vierestä, heitti sillä noitaa ja huusi nauraen:

— Huh-hei, Hetunen, ylös ja sivaan!

Akka ärähti jotakin ja käänsi kylkeä.

— Ylös, pian!

— Älä temmellä!

— Kahvia, komensi Selma.

— Eikö ja . . .

Noita sanoi ruman sanan. Selma nauroi ja Hil-
malle silmää iskien hän oli toruvinaan:

— Siivoton, pese nyt suusi, kun noin rumia
puhut.

— Pese sinä . . .

Jälleen mörähti noita ruman sanan.

Hilma punastui. Iloisuus, jonka kuvitteet olivat
luoneet, katosi, ja häntä alkoi epäilyttää, tokko Selma
kuuluikaan siihen toiseen, siihen valoisaan maailmaan . . .

Noita nousi ylös ja alkoi pukeutumatta askarrella
uunin ääressä.

Kun kahvi oli juotu, nousi Selmakin vuoteeltaan
ja istuutui paitasillaan pöydän luo. Selma oli nyt niin
haluttoman ja väsyneen näköinen.

— Hetu-kulta, katsokaahan korteistanne mitä mi-
nulle pian tapahtuu, sillä . . . niinkuin sen arvaatte . . .

— Ahaa, vastasi Hetu ja alkoi levitellä kortteja.

— Mitähän jos katsoisit Hilmalle ensin.

— No tule sitte tänne lähemmäksi, kehoitti akka.

Kerran maalla oli eräs kuleksiva eukko povannut
Hilmalle. Se oli sanonut, että Hilmaa kohtaa suuri
onni ja että muuan valkoverinen mies on kavala ja
koettaa vietellä häntä petollisilla lupauksilla kuitenkin
onnistumatta. Hilma tapaa ruskeatukkaisen, komean
ja rikkaan miehen, joka on vähintään suuren talon
isäntä, se nai Hilman ja hänestä tulee hyvin onnel-
linen.

— Iso huone, alkoi Hetu jutella. Vesien takaa tulee hieno, ruskeaverinen herra. Se on rikas ja korkeata säätyä, koska sitä seuraa hertta-ässä ja patakymppi. Se rakastuu aivan silmittömästi ja vie morsiamekseen isoon huoneeseen. — Valkoverinen koettaa kiehtoa välissä, mutta se ei ole oikein luotettava. Ähää . . . oikein arvasin. Se . . . annas olla, kun sekoitan uudestaan nämä kortit, niin nähdään mikä junkkari se on miehiään. — Nähkää, katso, Selma, ristiä herttaseitsikon vieressä! Se on viekas kuin kettu, kavala kuin käärme. Sen mielessä piilee petos tykkänään.

Noita muuttui Hilman silmissä hyväntahtoiseksi vanhukseksi, eikä hän malttanut olla sanomatta:

— Hyvänen aika, kyllä nuo kortit sittekin näkyvät tietävän! Maalla povari niinikään puhui valkoverisestä petollisesta, ja ruskeatukkaisesta rehellisestä miehestä . . .

— Kyllä kortit tietävät, jos vaan niitä ymmärtää, vakuutti Hetu. Näkyyhän näissä aivan selvästi tumma herrasmies, se on tuo patakuningas tuossa ja se tarjoo pian sinulle suurta rahaa ja rahteerinkia.

— Mitä se on, kysyi Hilma kiintoisana.

— Se pitää sinulle pidot, selitti Selma.

— Eihän toki, virkkoi Hilma niin hämmästyneenä, että Selma ja Hetu purskahtivat nauruun.

— No, no, tyynttyi eukko. Älä nyt noin hämmästy. Sinun pitää pian tottua kaupungin tapoihin ja täällä ei kauniin tytön tarvitse mitään ujostella.

— Reilua elämää täällä eletään, vahvisti Selma. Kun on nuori ja kaunis, niin elämä on kuin voin sulaa. — Mutta, pieni Hetu, mitä jos otettaisiin tuikkunen aamutuimaan.

Hetu pani kortit pois — Selma ei enää omaa povaustaan muistanut — ja kaatoi eilisestä pullosta kolmeen ryyppylasiin.

— Ei minulle, ei minulle, hätäili Hilma, ja hiki kihosi hänen otsalleen.

— Älä turhia, ei se sinua tapa, nauroi Selma. Kulauta äkkiä kurkkuusi ja purase leipää päälle ... Se-so!

Selma piteli konjakkiryyppyä aivan hänen suunsa edessä.

— Ota pian!

— En minä.

Selma vei lasin yhä lähemmäksi Hilman huulia ja äkkiä hän kolautti sen sisällön hänen suuhunsa.

— He, tässä, ota, ota pian, hätäili Hetu tyrkyttäen leipäpalaa.

Nyt ei konjakki maistunutkaan yhtä pahalta kuin eilen illalla. Leipä tuntui hyvältä, rintaa suloisesti kirveli ja koko ruumis sai lämpöä.

Hilmaa alkoi naurattaa. Hän ei tietänyt mikä häntä erikoisesti huvitti, mutta elämä tuntui yleensä niin kevyeltä.

— Otetaan toisellekin silmälle, ehdoitti Selma.

— Ja molemmille korville, lisäsi Hilma ja nauroi niin, että oli menehtyä. — — —

Illan suussa Selma lähti ulos. Hilma jäi Hetun kanssa kahden kesken.

Eukko selaili kortteja ja lauloi vieraskielisiä lauluja. Vaikk'ei Hilma ymmärtänyt sanoja, teki laulu hänet surulliseksi. Vanhuksen äänessä oli tunteellisuutta, joka sai hänet itkemään. Konjakin tuottama iloisuus katosi,

mieltä ahdisti. Tuntui kuin olisi harteille painautunut jotakin hyvin raskasta. Lamppu paloi käryten, huone haisi umpealta ja karpäset ahertelivat pöydällä. Vanhuksen käheä ääni sopi niin hyvin tähän ympäristöön.

Hetu huomasi, että hänen laulunsa vaikutti. Kurkkuun karistaen hän alkoi kovaa ja röheästi vetää pitkää nuottia. Hän oli tuntuvasti juovuksissa, eikä Hilmankaan pää ollut selvä.

— Näes, sanoi eukko vihdoin lopettaen laulunsa, kun minä olin nuori, niin minulla oli kaunis ääni, niin että kelpasi sitä toisenkin pojan kuunnella. Ja kaunis minä olin itsekin — jee sentään! Kun minä ennen nuorena kadulle läksin, niin... Mutta mitäpä siitä. Tyttö, älä mulkoile kuin ketun pyydystäjä. Oetaan ryypyt. Hiukkasen täällä vanhan Aatamin pohjassa vielä on, mutta tienaahan Selma uutta.

— En minä enää...

— Et sinä enää!... Miks'et enää? — Elämä on näes humalaa, humala on elämän alku ja loppu, vaikka akat pistävät väärän kirjaimen sen sanan alkuun. Humala antaa onnea ja iloa, tyytyväisyyttä ja unohdusta. Ymmärrätkö?

— Kyllä. — Hilma ei uskaltanut väittää vastaan, vaikka olisi tahtonutkin.

— Ymmärrätkö sinä siis, mistä ihmisen on etsittävä rauhaa ja onnea, iloa ja unohdusta?

— Ymmärrän, vastasi Hilma. — Häntä kauhistutti. Elämä näytti yht'äkkiä niin peloittavan mustalta.

— Sinä ymmärrät paljon, vaikk'olet vasta maalta tullut. Minä olen vanha, enkä ymmärrä mitään, hitto vie. No, otetaan ryypyt.

— Minä voin niin pahoin . . .

— Se menee ohitse. Ja tottua pitää jo nuorena, että vanhana osaisi. Se-so! Tässä on ryyppy, ota se ja siunaa itsesi . . . Kas noin!

Vanhus kaatoi ryyppyn itselleen, katseli sitä hetki-sen aikaa hartaan ja hurskaan näköisenä ja vei sen sitte avoimeen suuhunsa, joka oli musta kuin hauta . . .

Hilman tuli niin sääli. Eukko oli vanha ja jumaloi konjakkia. Se ei tietänyt mitään Jumalasta, eikä mistään muustakaan kauniista, mitä maailmassa oli. Se ei tiedä miten kaunis on sininen taivas, jossa valkopilvet liitävät, eikä sillä ole aavistustakaan miltä tuntuu keväällä, kun koivu alkaa vihannoida. Korttipakka pöydällä, tyhjiä pulloja vieressä näytti sanovan: Jumala, mikä se on? Paljon minä tiedän, mutta siitä en minä tiedä mitään. — En minäkään ole sellaisesta mitään kuullut, tuikutti lampun liekki likaisen lasin lävitse . . .

— Älä sinä tuijota eteesi kuin silmätön kana, virkkoi Hetu. Puhuisit jotakin hauskaa ajan kuluksi, sillä aika on ihmiselle ikävin seuralainen. Tiedätkö sinä sen?

— En.

— Sinä et tiedä mitään, sillä sinä olet kuin kulunut kalossi, joka ei osaa jalassa pysyä. Mitä hittoa sinä tiedät, sano. Tiedätkö sinä, että kananmuna on ympyriäinen?

— Tiedän.

— Se on paljon sinun älyllesi. Entä tiedätkö sinä, että ihminen on ontto kuin pukinsarvi?

Hetu ilmeisesti äreili, ja Hilma tiesi, että juopuneita on pidettävä mielillä, etteivät ne pääse suuttumaan. Hän myönteli vanhukselle kaiken. Mutta siitä Hetu vain yltyi.

— Sinä olet kuin raamatun on on ja ei ei. Ei sinusta ole mihinkään!

— Ei, ei minusta ole mihinkään, myönsi Hilma.

— Mutta minusta on, kiljasi eukko, onpa niinkin, jumratsukka. Hih! — Hän ponnahti ylös tuolilta ja alkoi tanssia ryssä. Kyykistelihe, potki jalkojaan, ponnahteli. Lihava ruumis hyllyi, kasvot olivat tulipunaiset.

Hilma ummisti silmänsä ja peitti kasvonsa käsillään. Ei mikään uni, ei mikään pelon tuottama kummituskuvitelma ollut koskaan häneen niin hyytävän kolkosti koskettanut kuin tämä näky.

Ovelle kolkutettiin. Hetu työnsi Hilman sänkyyn, heitti peiton päälle, piiloitti pullot sängyn alle ja meni avaamaan.

— Ottaako rouva nyt vastaan, kuuli Hilma heleän naisäänen kysyvän.

— Juu, olkaa niin hyvä, vastasi Hetu mitä suloisimmin.

Rouval! Miten se niin sanoi. Mikä rouva Hetu oli.

— Katsoisiko rouva minulle vähän korteista, pyysi vieras.

Hilma kohotti hiukan päätään nähdäkseen. Vieras oli nuori, kaunis ja kovin hienosti puettu nainen. Hän katsahti epäilevästi sänkyyn huomattaessaan siellä liikettä.

— Se on vain eräs kuuro ja höperö maalaiseukko, ei siitä tarvitse välittää, selitti Hetu touhussaan. Onko neidillä kananmuna mukana?

Se oli.

Hilma ei enää uskaltanut liikahuttaa itseään. Hän oli pelästynyt Hetun sanoista. Hän koetti kuunnella mitä eukko edelleen puhuisi, mutta hän ei kuullut muuta kuin säikähtyneen sydämensä sykkinnän.

Katossa oli hienoja noen muodostamia juovia. Hilma katseli niitä. Juovat olivat lähellä, mutta harmaa pinta niiden takana on niin kaukainen. Kuuluu surinaa, sydämen lyöntejä . . . Hän on kuuro ja höperö.

Kuuro ja höperö . . .

Kaikkialla on mustaa ja harmaata. Taivasta ei ole missään. Jumalaa ei enää ole . . . Kuuro ja höperö . . .

Hilma on kuin hyrrässä. Kaikki pyörii. Hän pitelee kiinni sängyn laidasta, mutta sänky kohoutuu suristen ilmaan, keinuaa ja alkaa mennä ympäri hui-
maavaa vauhtia. Sir-sir, sirittää hyrrä . . .

— Voi, voi sinua. — Hetu seisoi lamppu kädessä Hilman vieressä. Huoneessa ei enää ollut muita.

— Auttakaa, auttakaa, pysäyttäkää hyrrä . . .

— Jos olisi konjakkia, kyllä hyrrä pysähtyisi, nauroi Hetu.

Sen kuultuaan Hilma tuntui kuin olisivat sisukset irtautuneet ja kohonneet kurkkuun. — — —

Aamulla hän heräsi ankaraan päänkivistykseen. Ohimoita poltti, päätä huimoi, ja kun hän näki Selman ja eukon juovan kahvia, voi hän pahoin. Hän vaan ei ikinä joisi kahvia, eikä mitään. Hän ei enää koskaan syö mitään, eikä nouse vuoteeltaan, — hän tahtoo

kuolla. Ja kuolema tuntui niin ihanalta. Ei mitään tuskaa, ei likaista huonetta, ei ruokaa, ei juomaa.

— Voitko sinä kovin pahoin, kysyi Selma nauraen.

Hilma ei käsittänyt miten Selma saattoi olla noin iloinen, vaikka toinen makasi kuoleman sairaana.

— Ota aito ryyppy, niin se parantaa pohmelon, virkkoi Hetu.

Ei ikinä, ei ikinä. Hilma kääntyi seinään päin. Miksi ne ilkkuivat hänelle.

— Ota edes vähäisen, niin saat nähdä, että paha-olo katoaa, pyysi Selma. Sinun pitää ottaa. Se, ota nyt, taikka minä kaadan väkisin suuhusi.

— Mitä pahaa minä olen tehnyt sinulle, Selma, että sinä noin minua kiusaat, kysyi Hilma itkien.

— Et mitään, mutta sinun pitää ottaa. Tämähän on rohtoa.

— Niin, priima konjakkia, säesti Hetu.

— Minä tahdon kuolla, valitti Hilma.

— No kuole sitte. Se on myrkkyä.

Ääretön kauhu valtasi Hilman. Jäinen käsi kouristi sydäntä. Hän kääntyi katsomaan kiusaajiaan.

Selman nauru poisti kylmän käden.

— Ähää, nauroi Hetu, vai tahtoisit sinä kuolla. Ehei! Ei ihminen niin kauan elämää hartioiltaan heitä, kun siitä riekaleikin päällä pysyy.

Hilma oli epätoivoinen. Selma seisoi konjakkilasi kädessä sängyn vieressä. Päätä poltti . . .

Samapa tuo mitä hän tekee. Sen pahempaa, kuin nyt oli, ei hänelle voisi tapahtua, vaikka hän konjakissa kylpisi. Hän kohotti päätään, aukasi suunsa ja Selma kaatoi siihen konjakkia.

XVI

Näiden ensi kokemusten jälkeen eivät pettymykset enää olleet masentavia. Hilma oli iloinen, kunhan jälleen sai elää ja hengittää.

Elämä oli nyt kerta kaikkiaan sellaista kuin se oli, eikä se kuvitusten mukaiseksi muuttunut. Siihen piti mukautua ja kätkeä kaipaukset ja pettymykset syvälle sydämeensä.

Eikä se sitäpaitsi niin rumaa ollutkaan kuin alussa näytti.

Hetu oli sängen hauska ihminen. Sen puhetapa ei viiltänyt korvaa, kun siihen tottui. Raakuudet olivat Hetulle ominaisia, ne sopivat hänelle niin, ettei hänen suuhunsa voinut siistimpiä sanoja ajatella. Hän ei silloin enää olisi ollut sama lihava, pöhötynyt, ovela Hetu kuin mikä hän nyt oli. Varsin huvittavaa oli kuulla hänen kirjavia elämänvaiheitaan ja miten monesta pulasta hän oli päässyt neuvokkuutensa kautta.

Kaupunki ei ollut mikään satu, mutta oli sillä etuja maa-elämän rinnalla. Kaupungissa työ ei ollut elämisen ehtona. Hetu oli neuvokas, se osasi povata, Selmalla taas oli sulhanen, joka sille antoi rahaa.

Ihmiset olivat todellakin hyviä kaupungissa. Hienot neidit eivät koskaan paljoksuneet Hetun povausmaksua, ja Selmalla oli useinkin, kun hän aamuyöstä palasi sulhasensa luota, tukuttain rahaa.

Hilmalla ei ollut penniäkään, Se häntä ensin kovin vaivasi, mutta Selma huitasi yhdellä käden liikkeellä pois kaikki surut huomisesta. — Kyllä sinulla vielä rahaa on, älä sure, hän sanoi.

Kaupungin elämä oli niin kevyttä ja vapaata, niin huoletonta ja iloista, aivan toista kuin maalla. Kaikki, kaikki oli aivan toisin. Niinpä sekin seikka, että Selma vietti iltojaan ja öitään sulhasensa luona. Jos maalla tyttö pojan luokse yöpyisi, niin siitä syntyisi hirveä sotku ja melu. Vaimot varmaankin kappaleiksi sellaisen tytön repisivät. Mutta asia oli, kuten Selma ja Hetu sen selittivät, niin, että maalaiset ovat ahdasmielisiä, ilkeitä ja pikkumaisia.

Ainakin siinä suhteessa. Sillä muuten ei Hilma saanut heistä sellaista kuvaa. Kun hän muisteli maalaisia, tuntui hänestä, että ne yhtäkaikki olivat niin vapaita ja rakkaita. Mieleen tuli kuvia heinäniityiltä ja leikkuupelloilta, joilla miehet ja naiset yhdessä työskentelivät. Tuuli kulkee pitkin avoimia niittyjä, liepeet hulmuavat, ruumis taipuu ja notkahtelee työssä ja taivaan kansi on korkea ja laaja . . .

Eräänä myöhäissyksyn päivänä Selma sanoi, että Hilma saa illalla tulla katsomaan hänen sulhastaan.

Selman sanoja seurasi ihmeellinen, raskas hiljaisuus.

— Antaisit tytön mennä maalle takaisin, virkkoi vihdoin Hetu. Suotta sinä sille sulhasiasi näyttelet.

Mitähän se tarkoitti, ihmetteli Hilma. Vanhuksen pöhöttynet kasvot olivat vakavat ja niissä ilmeni surua ja levottomuutta.

— Tahtoisitko mennä maalle, kysyi Selma.

Tunteisiin sylvähti raikas tuuli. Ajatukset lensivät metsien helmaan, samoilivat tuttuja teitä, viivähtelivät muinaisilla marja-ahoilla. Mutta sitte ne pysähtyivät isäntään, joka seisoi eteisen sivulla. Isäntä oli sanonut

hänelle ikuiset jäähyväiset, — ikuiset jäähyväiset. Niin tuntui silloin, samalta nytkin tuntui.

— Mihinkäpä minä menisin, Hilma vastasi.

Maailma oli kaikkialla niin kaunis ja laaja, kun sitä kuvitteiden läpi katsoi. Todellisuudessa se kaikkialla oli ahdasta ja rumaa.

— Mihinkäpä kukaan kohtalon kourista pääsee, sanoi Hetu huoaten. Sellaista on elämä.

Hetu oli niin kummallinen nyt. Mitä yhteyttä oli Selman sulhasella ja Hilman kohtalolla? Vanhus oli monissa suhteissa omituinen ihminen.

Illalla työtöt lähtivät. Sulhanen oli jo kadulla odotamassa. Niitä oli kaksi, mutta Selma ei sanonut, kumpi oli hänen sulhasensa. Ne keskustelivat hiukan Selman kanssa ja lähtivät kulkemaan edellä ja työtöt seurasivat jonkun matkan päässä.

Hilmaa alkoi huvittaa. Hänellä oli sulhasesta vain yksi käsitys: se on nuori, hoikka mies, liikkeiltään hiukan holtiton, mutta aina uljas, peloton ja väkevä. Nämä kaksi, joista toinen oli sulhanen, olivat paksunpuoleisia miehiä, jotka liikkuiivat lyhyin askelin ja työläästi. Ahaa, nyt hän ymmärsi miksi Hetu ei tahtonut hänen näkevän Selman sulhasta . . .

— Eivätkö ne olekin hienoja herroja, kysyi Selma ihastuneesti.

Hilman teki mieli sanoa että ne olivat paksuja, eivätkä suinkaan hienoja, mutta hän ei tahtonut loukata ystäväänsä, ja vastasi vain:

— Kumpi niistä on sinun sulhasesi?

— Sittenpä hän näet, virkkoi Selma omituisesti naurahtaen. Mutta ole sinä ystävällinen toiselle heistä,

niin kuka tietää, vaikka hänestä saisit itsellesi sulhasen. Hän on hyvin rikas. Sinä saat paljon, paljon rahaa ja kauniita vaatteita, ja kun meillä molemmilla on rahaa, niin me voimme vuokrata erityisen huoneen. Hetun luona asuminen on niin vaikeaa . . . Olethan ystävällinen toiselle herroista?

Ennen olen ikäni rahatta kuin huolin noin vanhasta sulhaseksi, ajatteli Hilma. Selman ehdotus aivan loukkasi häntä, eikä hän vastannut mitään. Ja saadakseen pois epämiellyttävän ajatuksen mielestään hän katseli ihmisvirtaa, joka sikäli tiukkeni kuin lähestyttiin kaupungin keskustaa.

— Älä ole milläsikään, jos herrat leikillään sinua suutelevat, neuvoi Selma. Sellainen on tapa täällä kaupungissa, eikä se mitään olekaan.

Hilma katsahti häneen salaa. Mitähän se tarkoitti moisilla puheilla? . . . Selma näytti niin pieneltä ja hennolta ihmisvilinässä ja se hyräili hiljaa. Hyräily toi mieleen muistoja entisiltä ajoilta ja Hilmaa säählitti. Vaikka Selma oli niin nerokas ja kekseliäs, täytyi sen noudattaa kaupungin tapoja, sillä kaupunki oli niin suuri, niin suuri . . . Olkoon vaikka tuhannesti sellaiset tavat, niin hän, Hilma, ei niitä noudata! Ei! Koettakootpas . . . !

Merituuli, joka kosteana viimana kulki kaduilla, puhaltui yhteen Hilman kiihtyneen mielialan kanssa. Tuuli oli tuttua, mutta ihmisvirta ja kaupunki olivat vento vieraita vihollisia, ne kun pakoittivat Selman tottelemaan inhoittavia tapojaan. Hilma katsoi ympärilleen: ei muuta kuin ihmisiä ja kaupunkia yhä vaan, jatkuvasti . . . Ei mitään muuta näkynyt kuin ihmisiä,

joilla on outoja tapoja, ja kaupunkia . . . Näkyi sentään muutakin! Korkeiden talorivien yllä oli kaistale taivasta ja tuttu, vanha kuu, joka himmeänä kulki eteenpäin ohuiden pilvien takana.

Huone, johon he saapuivat, oli pieni, kaunis kamari. Akkunaa peittivät raskaat verhot, seinäpaperit olivat tummat, miedon sinertävät, ja saman värinen oli matala, leveä muuri, josta säteili suloista, kuivaa lämpöä. Sohva ja tuolit olivat tummanpunaiset, pehmeät ja joustavat. Vähäinen kattokruunu valaisi niin kirkkaasti, että olisi voinut nähdä pienen tomuhiukkaskin, jos sellaista olisi huoneessa ollut. Kattokruunun alla, keskellä lattiaa oli valkoisella liinalla peitetty, herkkukaan näköisillä ruuilla katettu pöytä.

Puhtaus, lämpö ja valo tekivät Hilmalle hyvää. Jotakin tämän tapaista oli hän kaupungista kuvitellut, — ei toki näinkään kaunista. . . . Mutta tuuli, joka kaduilla kulki, kiiti eteenpäin yksinäisiä erämaita kohden. Ja Hilmasta tuntui niinkuin olisi hän ikävöinyt sitä. Kaukainen levottomuus ahdisti mieltä.

Toinen herroista jutteli ja nauroi Selman kanssa, toinen taas vei Hilman viereensä sohvalle istumaan. Hän oli vanhahko mies, kasvot uurteiset ja veltot, kummankin silmän yllä luomi roikkui poimuna, joka joskus peitti puolen silmää. Lihavaa poskea vasten taittui lumivalkoinen kaulus. Puku oli hieno, kädet pienet, valkoiset ja pehmeät.

Herra oli ystävällinen, puhui hiljaa ja tyyneesti aivankuin ikäiselleen. Ääni oli matala, joustava ja joskus se värähti, — jolloin silmät tulivat esiin poimun alta.

Hilma tunsu suurta kunnioitusta häntä kohtaan. Miten saattoi puku miehen yllä pysyä noin puhtaana, kaulus noin valkoisena, kädet niin pehmeinä . . . Mikä on totta, mikä satua! Tämä on satua. Hän, pieni Hilma istuu ihmeellisen, mahtavan, viisaan olennon rinnalla samalla istuimella . . .

Vaikka herra kyseli aivan yksinkertaisia asioita, oli Hilman vaikea vastata niihin. Ääni takertui yhtenänsä kurkkuun ja poskia poltti. Hän olisi tahtonut olla toisin, vastailta selvemmästi ja laajemmasti, sillä osasihan hän puhua. Ehkä se sitte juttelisi hänelle viisaita asioita kaukaisista maista, meristä, tähdistä . . . Nyt se luulee, että hän on niin typerä, ettei mitään käsitä. Hilma aivan kadehti Selmaa, joka vapaasti ja sujuvasti laverteli sulhasensa kanssa.

— No mitä te juttelette, eikö puhe suju, — Selma kysyi tullen sohvan luo. Hän laski kätensä herran olalle ja katsoi viekkaasti silmiin.

Siis tämä olikin sulhanen, ajatteli Hilma. Mutta herran ajattelemisen sulhaseksi tuntui jälleen niin hassulta.

Huoneeseen tuli nuori, kaunis mies ja pysähtyi oven suuhun. Herrat muuttuivat tärkeän näköisiksi, sanoivat sille jotakin ruotsiksi ja se poistui. Mutta juuri kun se meni, näki Hilma, että sen katse ikäänkuin Selmaa hiukan hipaisten luisui häneen ja pysähtyi hetkeksi. Vähän ajan kuluttua mies tuli takaisin kantaen korkealla, melkein päänsä tasalla, pulloilla ja laseilla täytettyä tarjotinta. Hän liikkui varovaisesti, aivankuin varpaisillaan ja asetteli pullot ja lasit taiten pöydälle. Poistuessaan hän jälleen katsoi Hilmaan ja katseessa oli nyt surunsekaista moitetta.

Hilman tuli äkkiä kovin paha olla. Mitähän varten se oli hänelle vihainen . . .

— No, possut, puhutteli Selma herroja, nyt siis ruualle!

Hilma vilkasi säikähtäen vieressään istuvaa herraa, mutta se vain nauroi Selman sanoille.

— Antakaa anteeksi, jatkoi Selma nauraen, että käytän arvoisasta seurastani niin rumaa nimeä, mutta minä pyydän nöyryimmästi ilmoittaa, että olen arvoltani sikopaimen ja — veri on vettä sakeampi. Minun ruumiissani raivoavat nälän pirut niin vimmatusti, että ellei edessäni olisi katettua ruokapöytää, olisin valmis hyppäämään mereen, kuten laumani kerran teki.

Selma oli niin ihastuttavan vapaa ja sujuva. Mutta Hilma tunsu itsensä yhä kömpelömmäksi ja jörömmäksi, ja levottomuus yhä kasvoi. Kädet vapisivat, eikä hän osannut käyttää kahvelia ja veistä, vaan ne kolahtelivat yhtenäen lautasen laitaan tai putoilivat lattialle.

— Hilma, tyttöseni, ilakoi Selma, älä yhtään ujostele, äläkä myöskään ole noin juhmallinen. Syö sormin, niinkuin olet tottunut! Pää-asia on, että saat vatsaasi ruokaa keinoin miten hvvänsä. Niin on elämän laki. Eikö niin?

— Niin on, sinä olet aika sukkela, myönsi hänen vieressään istuva herra, tarttui Selmaa leukaan ja suuteli.

Se siis sittekin oli sulhanen, eikä tämä. Ja Hilma katsoi jälleen kunnioittavasti vieressään olevaa herraa.

— Mutta Filemon! — Selma heristi sormeaan. — Hyi toki! Johan sinä opetat Jeffi-ystävällemme pahoja tapoja . . . Näytävä, Jeffi, tarttuiko tapa sinuun!

Selma pani huulensa supukkaan ja nyökäyttäen Hilmaan päin, merkitsevästi iski silmää Jeffille. Tämä naurahti.

Tuo tuntui Hilmaasta sopimattomalta leikiltä. Miten saattoi Selma noin puhua vanhoille miehille ja miten viitsivät ne suuttumatta sitä kärsiä. Siinä oli jotakin pahaa. Hilmaa alkoi peloittaa. Selma oli nyt aivan toinen ihminen kuin ennen. Hänessä ei ollut jälkeäkään siitä tytöstä, jota Hilma oli rakastanut ja ikävöinyt . . .

— Elämä sulaa kuin voi auringon paisteessa, siis nauttikaamme, puhui Selma ja kaatoi laseihin punaista viiniä. Juo viiniä, tyttö, äläkä ole noin totinen, juo niinkauan kuin viini virtaa, ja laula niinkuin minäkin.

Kun eron sain
ma armaastain,
ma nauroin ja join
ken maljoja toi,
mutt' salaa itkin
ma armastan, oi . . .

Selman ääni oli hiljainen, hyväilevä, surumielinen. Se tehosi Hilmaan kuten ennenkin. Hän joi viiniä. Viini ei kirvellyt suuta, eikä polttanut kurkkua.

Ehkäpä Selma sentään olikin sama kuin ennen, sama ihmeellinen tyttö, joka voi vaikka mitä. Se oli nyt tuollainen . . . Sen vallassa ovat kaupungin likaiset solat ja niiden asujamet yhtä hyvin kuin valoisat huoneet ja hienot herrat. Sen vaikutusvalta on ääretön, sen maailma niin laaja, niin laaja.

Hilman maailma oli ahdas.

Valo, jota kirkas kattokruunu loi, muuttui surulliseksi, sen alla istujat aivankuin häipyivät, niiden äänet ja lavertelu katosivat kuulumattomiin. Hilman mielikuvitukseen ilmestyi rosoinen kiuas . . . Voi miten elämä oli rosoista, miten valo valheellista. Se ei luonut iloa, ei näyttänyt kauneutta . . . Ei ole mitään, ei mitään . . . Hilma kaipasi vanhaa kiuasta, — se oli ollut. Sen tukeva paasi, sen musta seinähirsi olivat suojanneet kylmää vastaan, antaneet ajatukselle tukea . . . Hän istui kerran kiukaalla jalat märkinä. Mutta ennenkuin hän riisui pois märät jalkineet, hän otti päreen ja veti sillä naarmun nokiseen hirteen. Hirsi saa toiste kertoa hänelle sen illan sadun . . . Mitä olikaan se kaunis, jonka hän sinä syysiltana päreellä seinään merkitsi . . . Taivas, jossa sadepilvet ajelehtivat ja puun latvat kaukana taivaan rannan luona . . . ilmaa, tuulta, syksyä, lentäviä lehtiä . . .

— Älä tuijota kuin pakanan puujumala!

Hilma säpsähti. Hän näki edessään Selman hymyilevät, ilvehtivät kasvot.

— Sisareni on vasta maalta tullut, meidän on siedettävä hänen harvasanaisuuttaan, puhui Selma.

— Sinä, elukkani, kykenet puhumaan vaikka kymmenen sisaren puolesta, virkkoi Filemon.

— Niin kykenenkin nyt, mutta ensi aikoina, — voin vannoa, että minullakin on ohjelmassani »siihen aikaan», — sain vaivoin mitään suustani ulos . . . Kippis, Hilma . . . sisällekaadon taidon minä varhain opin, se on sukuvika. Oliko tämä sukkela?

— Oli, oli . . .

— No naurakaa sitte! Onko kuultu tai nähty, että vitsintekijän täytyy naurua heruttaa . . . Ei, minä menenkin Ameriikkaan, siellä saa taitoni tunnustusta, täällä ei kukaan minua ymmärrä.

Selma kävi yhä iloisemmaksi. Hän nauroi, lörpötteli ja laski sukkeluuksia, joita herrat säestivät, mutta joita Hilma ei ymmärtänyt. Painostus ja ahdistus vain kasvoivat Hilman sielussa. Hänen oli niin ikävä jonnekin kauas, kauas, missä tuuli puhaltaa, lehdet lentävät ja missä sydän saa rauhassa hautoa suurta yksinäistä suruaan . . .

Mutta elämä on niin lyhyt. Kattokruunu valaisee vain nyt, kun nuori ihminen sen alla iloitsee. Kun ilo loppuu, sammuu valo, ja sitte tulee pitkä, pilkkoinen pimeys, jossa ei ole kevät-aurion nousua, eikä kastehelmien kimaltelua . . .

— Kippis, Selma . . .

— Hei! Eläköön Hilma!

Hilma tarttui lasiinsa ja joi sen tyhjäksi. Hän tahtoi irtautua kummasta kaipauksestaan, elää kerran elämää niinkuin Selmakin, joka oli viisas.

— Se on oikein, Hilma . . .

Joku aivan hänen vieressään valitti.

Hilma olisi tahtonut nostaa päätään ja katsoa, mutta pää oli raskas. Sitte tuntui kuin olisi hän sukeltautunut jäiseen usvaan. Hän tuskin voi hengittää.

Himmeinä, epäselvinä kulkivat eilisillan tapaukset hänen mielessään. Oli ollut lämmintä ja valoisa . . . Sitte . . . sitte . . . Mitä sitte? Hilma ponnistaa

muistiaan, mutta ei tule mieleen, hän on takertunut likaiseen verkkoon. — Onko hän takertunut? Vai näkeekö hän unta? Unta, unta . . .

Pimeys ei häivy, muistot eivät selkene, ja ilkeä peto vaanii pimeyden vaiheilla. Satua, satua . . .

Oli kerran nuori prinsessa, jonka vuorenpaikka vietteli louhilinnaan. Paikka muuttui ilkeäksi hämähäkiäksi, imi veren . . .

— Oi, oi, auttakaa . . .

— Älä mörise, lutka, kuului ilkeä ääni aivan vierestä.

— Hyvä Jumala, auta.

— Jahka poliisi tulee, niin se auttaa, ilkkui ääni.

Hilma ei enää uskaltanut mitään sanoa. Hän tuntee vaipuvansa jähmettyneeseen rauhaan. Eikä hän enää mitään pelkää. Jalat ovat jääkylmät, henkeä ahdistaa, pimeys lainehtii valtavana kuin meri.

Näin olikin oikein. Näinhän on aina ollut. Ne kauan, kauan pimeyden silmät nähdyt kuvat valosta, lämmöstä, ovat olleet pimeyden aalloilla kulkevia harhavivahduksia.

Näin on aina ollut. Ja rinnan alla on aina lämmin sydän vavisten sykkinyt ja pimeydessä on aina kulkenut valoviiruja . . .

Ja aina sydän jyskyttää ja aina aaltoilee pimeys . . .

— Hei!

Hilma ei aukaise silmiään, vaikka terävä ääni viiltää kuin veitsi.

— Hei, kuuletteko!

— Kyllä, herra konstaapeli, vastasi vinkuen äskeinen ääni.

— No, sinä! — Joku ravistaa Hilman kättä. Hän aukaisee silmänsä. Siinä seisovat poliisi ja eräs vieras, pahannäköinen nainen.

— Ylös, mitä sinä siinä . . . häh, sanoi poliisi. Hilmaasta tuntuu, että poliisi vaatii häneltä mahdottomia. Hän ei voi nousta ylös, sillä ruumis on kylmä ja jäykkä kuin puu, hän on kuin kuollut. Eihän kuolleiden ole pakko liikkua.

— Nouse ylös, taikka . . .

Äänessä oli kohottavaa uhkaa. Hilma nousi.

— Kiirehdi.

Nainen nauroi ilkeästi.

— No, nyt mennään.

He kulkivat poliisin edellä. Hilman sielu on jämettynyt. Hän ei ajattele mitään, ei ihmettele.

Poliisi ohjasi heidät isoon, juhmalliseen huoneeseen. Leveän, vihreällä vaatteella verhotun pöydän takana istui tuikea, virkapukuinen mies. Nainen nyykisti syvään hänelle.

— Jaha. Naimaton Anna Sofia Silén on jälleen täällä. Mitä hän on tehnyt?

— Hän oli juovuksissa kadulla, vastasi poliisi seisten suorana kuin tikku.

— Korkeasti kunnioitettu herra komisarjus, minä pyydän nöyrimmästi anteeksi vielä tämän kerran, uikutti nainen. En minä ollut huonoilla jälillä. Eräs nainen tarjosi minulle lasin konjakkia ja kun minä olen niin heikko . . . — Jos korkeasti kunnioitettu herra komisarjus antaisi minulle anteeksi niin minä lupaan parantaa elämäni.

— Sinä olet sen niin monesti luvannut, virkkoi herra.

— Antakaa minulle vielä tämä kerta, tämä ainoa kerta anteeksi. Jos vain saisin kunniallista työtä, niin . . .

— Työtä! Et sinä viitsi työtä tehdä, sanoi herra ja alkoi kirjoittaa jotakin paperille.

— Älkää tuomitko minua, jatkoi nainen hätäisenä. Minä viitsin, minä viitsin. Nyt minä varmasti viitsin . . . ja olenhan minä ennenkin koettanut . . .

Herran kynä pysähtyi, hän kohotti päätään ja näytti miettävän. Nainen jatkoi uikutustaan.

— Kerran olin viikon karamellitehtaassa . . . toverit saivat tietää, kantelivat . . . ajettiin pois. Kerran palvelin, mutta samassa talossa asui poliisi . . . emäntä ajoi minut pois. Jumala tietää, että minulla on ollut hyviä hetkiä, jolloin olen koettanut parantaa elämäni . . . Jos vielä kerran armahtaisitte, niin ehkä onnistuisin nyt paremmin. Oi, antakaa minulle vielä yksi tilaisuus, ennenkuin tuomitsette.

Herra selaili papereitaan. Hänen kädessään oli kynä, mutta hän ei sitä käyttänyt. Konstaapeli seisoi suorana, välinpitämättömän näköisenä. Nainen katsoi kiinteästi, kuumeisin poskin, henkeään pidättäen herraan.

Vihdoin tämä kohotti päätään, silmäili kotvan aikaa ankarasti naista ja virkkoi väsähtäneesti:

— Tämän kerran vielä pääset vapaaksi, mutta muistakin, että jos vielä toiste tänne joudut, niin . . .

Tuntui aivankuin ei nainen ensin olisi käsittänyt mitä herra sanoi. Hän seisoi hämmästyneenä kuin lintu avonaisen häkin ovella. Mutta sitte kulki säh-

köisä vapauden riemu läpi ruumiin, hän hypähti ilosta ja pyrähti ovesta ulos.

Nyt herra kääntyi tuikeasti katsomaan Hilmaa. Poliisin suu vetäytyi leveään hymyyn.

— Entä mikä lintu se tämä on?

Konstaapeli uskalsi ääneensä naurahtaa.

— Oletteko ennen ollut täällä?

— En.

— Et?

— En.

— No mitä varten sinä siis nyt tänne tulit?

— Ei se tullut, se tuotiin, vastasi poliisi Hilman puolesta.

— Jaha, vai tuotiin. Mikä nimi? ... Vastaa, kun kysytään!

— Hilma.

— Sukunimi?

— Antintytär.

— Hilma Antintytär?

— Niin.

— Kuinka vanha?

— Seitsemännellätoista.

Herra pysäytti kynänsä, kohotti päätään ja katsoi ihmetellen tyttöä. Sitte hän jälleen alkoi kirjoittaa ja kysellä. Hilma vastaili koneellisesti.

— Mitä varten on Hilma Antintytär tänne tuotu, — herra ei kohottanut katsettaan paperista.

Konstaapeli astui pari askelta lähemmäksi, asettautui jäykän suoraksi ja vastasi juhlallisoin, kuuluvain äänin:

— Antintytär tappeli ja piti pahaa elämää erään herran luona. Hän särki ikkunan, sähkölampun ja heitti vesikarahviinilla herraa ohimoon, niin että siihen syntyi verihaava.

Nyt Hilmakin muisti. Poliisi johti mieleen eiliset tapaukset. Jylhän mustana kuin ukkospilvi laskeutui häpeä, inho, epätoivo tytön sieluun. Ja sitten . . . niinkuin poliisi sanoi. Niin se oli, aivan niin. Siten oli hän tehnyt, sillä tavalla menetellyt . . .

Mutta miksi on poliisiherran katse noin synkkä? Miksi se tähyttää niin ankarasti? Oliko hän menetellyt väärin . . .

Olisiko joku toinen menettely ollut mahdollinen . . .

Mutta eihän hän ollut osannut harkita. Kuka sitä voisi vaatia. Eihän kukaan voi suuren tuskan, häpeän ja epätoivon hetkellä miettiä.

— Mitä varten sinä tappelit?

Miksi se kysyi? Eikö se tiedä?

Kyllä se tietää . . . Se tahtoo vain tarkemmin tiedustella voidakseen kyllin ankarasti syyllistä rangaista . . . Mutta voisihan se kysyä muilta, eikä häneltä, eihän hän voinut tarkasti asiaa selittää. Pitihän sen tietää, ettei nuori tyttö voi niin saastaista ja rumaa sanoin selittää.

— Mitä varten Antintytär tappeli.

Hilma säpsähti. Se ei ehkä tiedäkään. Se nähtävästi luulee hänet syylliseksi.

— Vastaa!

Hilma oli vaiti, mutta poliisi vastasi hänen puolestaan.

— Se oli aivan juovuksissa.

— Jaha. — Herran ääni oli pilkallinen. — Vai juovuksissa. Etkö sinä häpeä! Noin nuori ja jo niin peräti turmeltunut. Mitä sinulla on sanottavaa puolustukseksi?

Ei Hilmalla mitään sanottavaa ollut. Oikeinhan herra puhui. Turmeltunut, — turmeltunut hän oli . . . ei mikään voi häntä enää puhdistaa, ja poliisiherra tietää miten häntä on häväisty ja siksi se puhuu noin inhoten.

Hilman sieluun kulki kuva, jonka hän kerran paimenessa ollessaan oli nähnyt. Metsän laidassa oli vanha, tuohikattoinen mökki. Sen katolla seisoi harrakka ja katseli ylös avaruuteen. Se katseli kauan, levitti sitte siipensä ja lensi pois. Kuvalla ei ollut mitään yhteyttä nykyisten tapausten kanssa, mutta Hilma unohtui sitä katsoa tuijottamaan.

XVII

Suurina, kevyinä lepeinä putoilee ensi lumi. Leikkien se liihoittelee ilmassa, pehmeästi painuu maahan. —

Nuori tyttö kulkee kiirein askelin edestakaisin katuja pitkin. Hän on kesävaatteissa, mutta hän ei herätä mitään huomiota, sillä hän on niin köyhä ja vähäpätöinen, ja maailmassa on niin paljon köyhiä ja vähäpätöisiä ihmisiä.

Hän on kävellyt koko päivän ja koko eilisen päivän. —

Illan tullen hän siirtyy syrjäkaduille, avaa jonkun talon oven ja pujahtaa portaistoon lämmittelemään. Korva tarkkana hän kuuntelee . . . Ovi avautuu jos-

sakin kerroksessa, tyttö säikähtää kuin pahantekijä ja hypähtää kadulle. —

Tulee yö. Lumisade lakkaa, alkaa vihmoa kylmää räntää. Tuuli soi puhelinlangoissa, vinkuu pylväissä, vonkuu katujen kulmissa, — syksyn tuuli, meren usvista raskas.

Yhä kävelee tyttö.

Mutta nyt hän ei enää kiirehdi, sillä kukaan ei enää näe hänen kesävaatteitaan. Ihmiset nukkuvat jyhlkien, elottomien talojen lämpöisissä komeroissa.

Sitäpaitsi on työllä nyt paljon tärkeää tehtävää, jota kiire kulku häiritsisi. Hän kuvittelee.

Kuvitteet alkavat vaatimattomina: miltähän tuntuisi, jos pääsisi tuulen suojaan nukkumaan? Tahi — jatkavat ne yltyen — jos saisi laskeutua huoneen nurkkaan . . .

Oi, miltähän tuntuisi lämmin peite!

Tai kiuas, kuuma kiuas! Keskikiuas polttaisi kylkeä, polttaisi kovin . . . se olisi suloista.

Tai kesä. Jos olisi kaunis kesä! Aurinko paahattaisi niin, että lehdet ja nurmi uupuisi . . . Paarmat surisevat virkeinä ja perhot liitelevät kukasta kukkaan.

Hän nukkuisi auringon paahteessa. Kärpäset hyörivät ympärillä, pistävät, purevat . . . ei se mitään tee, eiväthän ne pahoja ole, lämmön ja unen ystävät. Missä on paljon päivänpaistetta, siellä on niitäkin . . . Jos nyt tulisi oikein suuri, hevosen kokoinen kärpänen häntä vastaan. Se pysähtyisi tuohon noin ja hän nousisi sen selkään. Se veisi hänet kauas sydänmaille pienen pirtin lämpimään. Heti käpristyisi hän nuk-

kumaan ja nukkuisi kauan, kauan . . . Heräisi rukin surinaan ja vienoon laulun hyrinään:

Jeesuksen kädet
ja helmansa hellä,
sydänkin armainen
avoinna on . . .

Ei, ei niin. Laulun hyräilijä ei saa tietää hänestä mitään . . .

Onhan helvetissäkin kuuma. Parempi olisi, että maa avautuisi ja kadotuksen liekit hulmahtaisivat, turmion tulikielet kietoisivat ainiaaksi hänen viluisen ruumiinsa . . .

Erään matalan puutalon portti oli raollaan. Tyttö meni siitä sisään. Pihassa tuntui lämpöiseltä. Hän kyyristyi portaan pieleen. Siinä oli oikein lämmin . . . Kaunis huone, monta kaunista kamaria. Lämpöä, valoa, ruokaa . . .

Kukkaisniittyjä, joita aurinko kuumasti paahtaa . . .

Huu—huu, humisee metsä. Sur—sur, surisee paarma ilmassa. Se lentää häntä kohden, lähenee lähenemistään. On niin lämmin, kuuma. Kadotuksen liekit loimuavat kaukana taivaan rannalla. Rätisten singahuttelee syvyys tuhon kipinöitä.

Taivaalle nousee aurinko. Se kohoutuu kadotuksen liekkimerestä tulisena, veripunaisena. Se pysähtyy aivan hänen kohdalleen. Kasvoja alkaa polttaa. Jospa saisi jalkansakin, jotka ovat niin kylmät, auringon tulisten säteiden alaisiksi. Mutta jalat eivät liiku . . . Suuri, hevosen kokoinen, valkoinen paarma on levittänyt siipensä niiden ylitse.

Aurinko alkaa laskeutua alas ja pienetä. Jota lähemmäksi se tulee, sen paremmalta tuntuu tytöstä. Vilu on kadonnut, kasvoja ei polta ja aurinko katsoo niin lempeästi yhdellä silmällään. Isäntä! Se on isäntä . . .

Tyttö ojentaa kätensä ja isäntä ottaa hänet syliinsä, lämpöiseen syliinsä, ja alkaa kohoutua ylös avaruuksia kohden.

— Nyt se herää . . .

Mutta se ei olekaan isännän ääni, vaan vieras. Tyttö katsoo tarkkaan kasvoja. Ei, ei se olekaan yksisilmäinen, lempeä isäntä.

— Miten sinun laitasi on, lapsi-parka, — eräs vanha, ystävällinen nainen silitteli tytön otsaa ja katsoi säälien silmiin.

Tyttö tahtoisii sanoa, että hänen on nyt lämmin, mutta hänen sanansa tulevatkin toisina. Kauhukseen hän kuulee puhuvansa tappelusta, häpeästä, poliiseista, viinistä ja konjakista. Lieventääkseen sanojensa vaikutusta hän koettaa itkeä, mutta hän kuuleekin nau ravansa.

— Se on sellainen, sanoo joku.

— Sellainen se on, vastaa lempeä nainen.

— Anna poliisille koko otus, jatkaa ensimmäinen.

Se on juovuksissa tupertunut pihaan. Eihän kaikenlaisia saa hoitamaan ruveta.

— Jeesus vierailee, lapseni, luonamme. Ajaisinko hänet kadulle, tai antaisinko poliisille.

— Jeesus! Johan sinä olet järjiltäsi, äiti . . .

— Minä olin alasti ja te vaatetitte minua, sairaana ja te hoiditte, vankina ja te tulitte minun tyköni.

- Mutta ei hän koskaan ollut rietas ja juovuksissa!
- Vankilassa on ihmisiä monista syistä, eikä tee Jumalan poika eroa vangin ja vangin välillä.
- Sinä menet liiallisuuksiin, rakas äiti.
- Jumalan käskyjen täyttämisesä ei heikko ihminen voi liiallisuuksista hiiskahtakaan.

Tyttö tahtoi kiittää hyvää ihmistä, mutta jälleen tekee se vieras, ilkeä olemus tenän. Kurkusta tulee häjy korina.

Hän on epätoivoinen. Otsalta valuu hiki, sydäntä kirvelee . . . mutta rinnassa kuohuu meluavia ääniä. Hän puree hampaansa yhteen, etteivät äänet pääsisi ilmoille, mutta jota enemmän hän koettaa niitä estää, sitä raivokkaammin ne tulvehtivat.

— Minä haen poliisin, äiti, muuten isäntä ajaa meidät pois talostaan . . . Ja naapurit voivat luulla, että me ansion vuoksi hoivaamme tuollaisia . . .

— Älä lähde mihinkään! En ikinäni anna lähimmäistäni poliisille . . . Olkoon siinä, virotkoon rauhassa, parantukoon, ja sitte — sydämeeneni koskee — menköön mihin haluaa. — — —

Hilmalla ei ole asuntoa. Useita päiviä on hän jo kuluttanut kaduilla, monta yötä viettänyt rakennusten solissa ja avoimissa pihossa. Hänellä ei ole yhtään tunnettua ihmistä koko isossa kaupungissa, paitsi Hetu ja Selma. Mutta näiden luokse hän ei enää uskalla mennä, sillä Selma oli ajanut hänet pois, kun hän poliisikamarista päästyään sinne meni. Selma on hieno herrojen ystävä, joka ei tahdo olla missään tekemisissä sellaisen kanssa, joka omaa typeryyttään on joutunut poliisin kirjoihin.

Hilma on sairas, mutta hän ei tunne kipua. Hänen on nälkä, mutta hän ei kaipaa ruokaa. Hän kävelee kaduilla, kun hänellä ei ole kotia, ja yöksi vaisto johtaa hänet tuulen suojaan.

Paljon ihmisiä hän näkee. Ne ovat murheetomia, niillä on yllään lämpöiset vaatteet. Mutta ei tee Hilma vertailuja itsensä ja muiden ihmisten välillä. Hän ei ajattele. Kuollut on hänessä jokin, joka ennen eli, joka tunsii, iloitsi ja suri.

Vain mielikuvitukset vielä elivät ja toimivat. Ne yksin pitävät yllä, ravitsevat, antavat lämpöä.

Kuvitelmat eivät kaupungin kaduilla viihtyneet. Eivätkä ne enää olleet vaatimattomia. Ne veivät Hilman pois kylmästä kärsimyksien maasta valon valtakuntaan. Kukkaiskenttiä kulkee kesäpukuinen tyttö kuin kevyt päivän perho, kuin sadun keiju, Hilma ei enää ole hän itse, vaan joku toinen. Hilma tuntee kylmän kouristukset, mutta sadun keijukaista ei koskaan palele, haltijatar on onnellinen, sillä on yllin kyllin onnenmaan aarteita. —

Eräänä iltana Hilma meni Kaivopuiston rannassa kumollaan olevan veneen alle lepäämään. Tuuli vonkui ja meri vaahtoili ja kylmä viima tunkeutui terävinä neulasina veneen laidan alitse.

Hilma on kaukana kukkien maassa, jossa aina on kesä. Hän on vain hiukan väsynyt matkustelun vai-voista. Hän vain hiukan tahtoo nukahtaa . . .

Mutta ei . . . Hän herää . . . Ei olekaan nyt aikaa lepoon. Hänellä on kovin, kovin kiire. Mitä pitikään hänen tehdä . . .

Nyt hän muistaa. Hän on tullut talvien maasta tänne kauas. Kukaan ihminen ei ole käynyt täällä, eikä kesämaan asukkailla ole aavistustakaan talvien valtakunnasta.

Heille Hilma juttelee surullisen tarinan hyvästä, yksisilmäisestä miehestä, joka aina istuu kyyryksillään akkunan ääressä ja katselee miten lumi ulkona ryöpyy. Ja silkistä hän heille kertoo, kauniista, autuaallisesti tuoksuvasta silkistä, joka oli näin suuri, . . . katsokaal! Se on näin suuri, että se täyttää koko maailman. Sen hetaleet hulmuavat maailman äärissä ja kesämaan kukkaset kuvastelevat sen kiiltävässä pinnaassa.

Huu, huu-uu. Taivaan rannan takaa, kukkameren tuolta puolen nousee musta pilvi. Hilma tuntee sen. Se on riidan ja pahuuden ukkospilvi, joka ei siedä silkin tuoksua.

Pilvi kohoutuu kohoutumistaan ja täyttää pian koko taivaan. Huu—uu, hii—ii . . .

Neljän valkoisen orhiin vetämiin kultavaunuihinsa astuu haltijatar. Ympäriin hän kietoo silkin, jossa kesämaan kukkaset kuvastelevat. Juoskaa, unelmain hevot, kiitäkää, muuten pimeys valtijaanne saavuttaa.

Kylmä tuuli humisi kiukkuisena. Talvien maan tuuli! Silkin loistoa kadehtien se nyt rynnistää, vonkuu, karkaa jälessä kauhistuttavin voimin. — — —

Vilu jäykensi Hilman jäseniä. Hän tuskin voi liikuttaa itseään. Jalkoja paleli ankarasti. Alkoi itketä, mutta kyyneleet olivat jäätyneet sydämeen. Vainoin hän pääsi ulos veneen alta ja lähti kävelemään pitkin Kaivopuiston rantatietä.

Nyt olivat kuvitelmatkin kuolleet, eikä askelten jäykkä tahti kyennyt niitä henkiin herättämään. Lyhtyjen valot pilkoittivat pieninä, surullisina, maailma oli niin autio ja musta.

Äidin silkki, äidin silkki, hokivat ajatukset tahtoen virittää eloa-antavia kuvitteita. Mutta sielun ahjossa oli vain kylmää tuhkaa.

Askeleet johtivat kallioille meren rantaan. Jos hän sanoisi merelle, että se tyyntyisi ja vaikenisi, niin tottelisikohan se?

Ole vaiti! Tyynnä!

Huu—uu, hii—ii — ja laineet löivät korkeina rantakallioita vastaan.

Hilmaa kauhistutti. Meri on niin uhkaava. Joskus välähtää aallon harjalla hopeinen juova . . . Hän muistaa . . . hän tietää. Meri on ääretön, rannaton, loppumaton ja sen aalloilla välkehtii syvyyden valoa . . .

Katse tuijottaa pimeyteen, korva alkaa eroittaa ulvonnan keskeltä ääniä. Tule, tule. Hyrskyissä sykkivä sydän sammuu, pauhuihin hukkuu maiset tuskat.

Hurjana myrskyää meri, vaahdoten raivoavat syvydet. Ääretön, valtava jääisyyden meri, jonka hopeavalot houkuttelevina välkkyvät.

Hilma on tullut äärimmäiselle rantakivelle. Lyhty tuonnempaa tuikuttaa elotonta jäähyväistään tytölle, joka kumartumistaan kumartuu meren kuohuja kohden.

XVIII

— Mitä varten naimaton Hilma Antintytär hyp-
päsi mereen, kysyi poliisiherra välinpitämättömästi.

Hilma on vaiti. Hänellä on niin paljon sanotta-
vaa, sielussa kulkee paljon, paljon kuvia, mutta häneltä
puuttuu sanoja niiden tulkitsemiseksi. Siksi oli hän
vaiti.

— Vastaa, ärjäsi poliisiherra.

— Tahdoin kuolla.

Virkamiehen kasvot värähtivät, kova ilme muut-
tui ihmetteleväksi . . . Olisikohan tuo totta . . . voisi-
kohan tuollaisen sanoihin luottaa. Joutavia! Ilme
muuttui pilkalliseksi, kasvot vetäytyivät ankariksi, —
Hilman vieressä seisova poliisi säesti ilmeillään uskol-
lisesti herraansa.

— Oliko naimaton Hilma Antintytär juovuksissa?

— Ainakin se kovasti horjui, vastasi poliisi.

— Ei, en minä ollut juovuksissa, puolustautui
Hilma heikoin, kärsivin äänin, — tahdoin kuolla.

Nyt oli sanoilla sävy, joka kuului todelta. Poliisi-
herra räpäytteli silmiään, yskäsi, vilkasi hätäisenä kons-
taapeliin, kohotti sitte rykäisten rintaansa ja virkkoi
jyrisevin äänin, silmäkulmiaan tuimasti kurtistaen:

— Viekää Hilma Antintytär jälleen koppiin kun-
nes hänen suhteensa lähemmin määrätään.

Jonkun päivän kuluttua tuli koppiin poliisin seura-
mana kaunis, kalpea, ystävällisen näköinen nainen. Se
katsoi nuorta vankia hellästi kuin äiti lastaan, ja

tarttui lämpimästi tervehtien käteen. Sitte hän viittasi poliisia poistumaan. Tämä totteli kumartaen.

Se oli jotakin kuulumatonta. Hilma oli lyhyestä kokemuksestaan saanut sen käsityksen, että poliisi edusti sitä valtaa, jonka edessä kaikki kuolevaiset vapisevat. Kun poliisi kysyy, silloin on vastattava; kun poliisi kulettää, silloin on mentävä. Kun poliisi tarttuu ihmiseen kiinni, niin silloin pitää mielen pysyä tyyneenä, veri ei saa — sakon uhalla — kuohtahtaa. Poliisi on maailman herra, tavalliset ihmiset ovat sen alamaisia. Poliisille on annettu valta sitoa ja päästää.

Nyt totteli tämä mahti kalpean, pienen naisen viittausta. Hilmaa peloitti olla kahden kesken sellaisen olennon kanssa.

Nainen laskeutui ensin polvilleen ja rukoili hiljaa. Tuntui kuin olisi koppiin jostakin kaukaa, hyvin, hyvin kaukaa tullut rakas tuoksu.

Ristiriitaiset tunteet valtasivat Hilman. Oliko kaipauksien valtakunnasta tullut hyvä henki poliisi-koppiin rukoilemaan, vai näkikö hän unta? Oliko tuo totta, vaiko harhaa, aaltojen harjanteiden valokuovia?

Kun nainen oli rukoillut, hän nousi ylös, tarttui jälleen vangin käteen ja silmiin katsoen virkkoi sointuvin äänin:

— Te tulette nyt minun kanssani turvakotiin.

Turvakotiin! Se sana kuulosti niin ihanalta ja lämpöiseltä. Elämä oli aivankuin satua. Paha ja hyvää, keijukaisia ja peikkoja ...

Kotiin ...

Satu oli totta. Hyvä henki vei Hilman puhtaaseen, valoisaan kotiin, jossa oli paljon nuoria tyttöjä.

Tytöt katsoivat uteliaina uutta tulokasta. Joku nykäisi kylkeen ja naurahti, joku katsoi silmiin julkean vihamielisesti, joku nyrpisti nenäänsä halveksien. Oli monta tyttöä, jotka ystävällisesti nyökäyttivät päätään ja toiset tulivat kädestä tervehtimään ja toivotivat Jumalan siunausta. Näistä usea muistutti sitä naista, joka Hilman oli tänne tuonut. — Halleluja, tervehti eräs ja katsoi kauan ja tutkien Hilmaa. Sitte hänen silmiinsä herähti kyyneleitä ja hän jatkoi: Jumala on niin hyvä. Mutta eräs hyvin kaunis, tumma tyttö teki huoneen perältä kummallisia merkkejä silmillään.

Pelastussisar, joka Hilman oli tuonut, vei hänet omaan huoneeseensa, sulki oven ja alkoi kysellä hänen kodistaan, vanhemmistaan.

Hilma kertoi ja kertoi. Tuntui niin hyvältä saada puhua pienestä mökistä, joka oli vuoren kupeella ja purosta, joka keväisin kohisten syöksyi alas laaksoon. Tytön silmät hehkuivat ja posket hohtivat. Elävänä, vuosien kaunistamana hän näki sen mitä kertoi. Mutta sitten silmä samenee, poski käy kalpeaksi jälleen. Muisto loitsii esiin äidin sellaisena kuin se eräänä kevätpäivänä makasi, kylmänä ja jäykkänä kodin vuoteella. Silloin paistoi aurinko sisään akkunasta, mutta sen säteet olivat kylmät, ja huone oli kylmä ja eloton . . .

— Muistatko mitään äidistäsi, kysyi sisar.

— Muistan, vastasi Hilma nyhkyttäen. — Hän oli hyvin kaunis, teidän näköisenne, ja hyvä.

— Oletko koskaan ajatellut mitä hyvä äitisi sanoisi, jos hän tietäisi, miten hänen lapsensa on maailmalla elänyt.

— Olen, olen. Ennen pienempänä uskoin äidin taivaasta näkevän . . .

— Etkö enää niin usko?

Hilma ei vastannut.

— Kyllä sinun äitisi näkee ja Jumala näkee, jatkoi sisar. Tiedätkö sinä, lapsi-rukka, että Jumala rakastaa sinua?

Sen Hilma tiesi. Hän ei ollut sitä koskaan epäillyt, sillä olihan se niin selvää ja luonnollista. Tietysti Jumala köyhää orpoa rakasti, koska hän on sellaisten oikea isä.

— Tiedätkö, että Jumalan poika on ristinpuussa kärsinyt sinunkin syntiesi edestä?

— Tiedän, vastasi Hilma.

Mutta sisaren lempeä muoto muuttui synkäksi. Tuttu ilme, jota Hilma niin rakasti, katosi, ja jotakin vierasta, sisaren muotoon soveltumatonta, tuli sijalle.

— Uskotko sinä sen myöskin?

— Uskon, vastasi Hilma vilpittömästi ja pani kätensä ristiin.

— Omaksutko myöskin tämän Jumalan suuren rakkauden itsellesi?

— Omaksun. — Oli niin helppo vastata näihin kysymyksiin, ne kun olivat niin selviä.

Mutta sisaren muoto yhä synkkeni. Hänen silmiinsä nousi kyynleet ja hän näytti kärsivän kovia sieluntuskia. Murtunein äänin hän hiljaa kysyi:

— Miksi sinä siis tahdoit riistää hengen itseltäsi.

Hilma painoi päänsä alas, eikä vastannut. Kysymys kosketti sitä suurta, synkkää, selittämätöntä, jota hän ei käsittänyt.

Sisaren kasvot kirkastuivat, ääneen tuli takaisin hellä, äidillinen sointu:

— Sano minulle, tunnusta, miksi sinä niin tahtoit tehdä.

Nytkään, kuten kerran ennen, ei Hilmalla ollut muuta vastausta kuin: tahdoin kuolla.

— Etkö sinä ajatellut kuolematonta sieluasi?

Sieluasi, sieluasi, toistelivat Hilman tunteet kuin kaikuna. Sielua, sielua . . . Oli niin synkkää, pimeää, kylmää. Koko maailma raivosi, kiljui, vonkui . . . Sielua, sielua . . .

— Ajattelitko sinä kuolematonta sieluasi? — Sisaren katse tähtää syvälle Hilman silmiin ja Hilmasta tuntuu, että se katsoo suureen, pimeään pohjattomuuteen. — Ajattelitko?

— En.

Muistitko sinä Jumalaa?

— En.

— Voi, lapsi. Ajattele, jos olisit mennyt niin suurena syntisenä Jumalan eteen.

Hilma ajatteli. Hän pani silmänsä umpeen ja ajatteli. Hänen mietteensä kulkivat mielikuvituksina.

Meri olisi ottanut hänet kylmään syliinsä ja vienyt syvyyksiin. Hän olisi kadonnut sinne kuin hiekka-muru, mutta läpi meren kuohujen, halki pimeiden syvyyksien olisi kohoutunut pienoinen, kirkas kupla ylös, ylös, yhä ylemmäksi, Jumalan valtaistuimen luo asti.

— Ei mitään saastaista saa tulla Jumalan luokse, joka on pyhä ja puhdas, virkkoi sisar.

Ei, ei, niin se oli. Se pimeä, se rumasti raivoava meri piti santamurusen saaliinaan, mutta kupla, joka kuohuista kohosi, oli niin puhdas, niin kirkas . . .

Sisar alkoi puhua synnistä ja sen seurauksista. Hän selitti niin liikuttavasti, että Hilmaa alkoi itkettää. Ja kun sisar yhä innostuneemmin puheli taivaan isän suuresta rakkaudesta ja armahtavaisuudesta, itki Hilma ääneensä.

Silloin sisar laski kätensä Hilman olalle ja lausui:

— Nyt on otollinen aika. Polvistukaamme.

Mutta Hilma ei tiedä miksi hänen on niin vastenmielistä käskystä polvistua.

— Nöyrry, lapsi, nöyrry, kehoitti sisar. Nöyrry, vaivu tomuun ja tuhkaan Jumalan edessä! — Sisaren ääni oli hellä ja rauhoittava. Se vaivutti Hilman suloiseen hartauden tunteeseen. — Jumala odottaa, enkelit odottavat, polvistu!

Hilma polvistui. Sisar tarttui tyynnyttäen hänen käteensä ja rukoili:

— Rakas isäni, tässä tuon sinun luoksesi sielun, joka on täynnä synnin saastaa. Rakas Jumala, armahda tätä. Oi, isä, ole laupias poikasi tähden. Sinä tiedät, oo Jumala, että tämä nuori ihminen on vaipunut syvälle lokaan, että hän on kulkenut riettauden pimeitä teitä. Mutta sinä, oo Jumala, oo laupias tuomari, olet luvannut armahtaa jokaista, joka sinun luoksesi tulee. Ota siis, oo isä, tämä sielu vastaan sellaisena kuin se on. Puhdista, pyhitä, kurita, pehmitä tätä sielua poikasi tähden, amen. — Rukoile nyt itse. Sano kaikki Jumalalle, hän voi ja hän tahtoo pelastaa sinun sielusi pahasta. Hän rakastaa syntisiä. Hän rakastaa syvälle

vajonneita. Hän ei ylenkatso ketään. Jota suuremmat sinun syntisi ovat, sitä suurempi on Jumalan rakkaus. Oi, rukoile!

Mutta Hilman sydän oli rukouksen aikana ikäänkuin kivettynyt. Hänestä tuntui kuin olisi vieras, tuntematon ihminen ilman lupaa tunkeutunut hänen sieluunsa ja sitte antanut siitä väärän kuvan Jumalalle.

Hän ei ollut aivan sellainen, kuin sisar sanoi. Hän ei itse ollut syypää saastaisuuteensa. Ja miksi kosketteli vieras ihminen sielua, sitä joka on niin laaja, niin suuri, niin syvä, että hän, Hilma, itsekin oli usein siihen hukkumaisillaan. Miksi muodosti sisar selvän kuvan siitä, jota ei kukaan, ei kukaan käsitä.

— Oi, nöyrry Jumalan kasvojen edessä ja tunnusta syntisi, kehoitti sisar.

Hilma oli nyt jäykkä ja kova kuin kivi.

— Sano edes näin: rakas Jumala, auta minua. Sano vain ne sanat ja sinä saat heti kokea Jumalan siunausta sielussasi.

— En minä.

— Miksi et? Etkö sinä tahdo. Tiedätkö sinä, että Jumala odottaa, että sanoisit vain ne sanat? Jumalan silmä seuraa sinua, Jumalan korva kuulee, oi . . .

Jumalan silmä seuraa tarkkana pientä orpoa. Leena syyttää silkinvarkaudesta, emäntä on vihainen ja käskää tunnustamaan. Silloin kohoutuu taivaan isän käsi. Nyt, nyt . . .

Hilman sydäntä muisto kipeästi vihiasi.

— Rakas lapsi, rukoile, pyysi sisar ja hänen äänensä oli ahdistuksen murtama. Pane kätesi ristiin edes . . . oi, onko pahan valta ihmisen sielussa niin suuri! Oi,

Jumala, pehmitä tämä sydän, murra synnin kahleet... Isä, isä, minä en laske sinua, ennenkuin sinä olet pelastanut tämän sielun... Sinä tiedät, että tämä lapsi on sitä varten minun hoitooni annettu, että minä johdattaisin hänet sinun luoksesi. En ano hänelle maallista onnea, vaan minä rukoilen hänen sielunsa pelastusta. Näytä, ilmoita itsesi hänelle, että hän sinun pyhyytesi loistossa oman kurjuutensa ja saastaisuutensa näkisi.

— Minä en ole niin saastainen kuin te sanotte, virkkoi Hilma. Hänestä tuntui, kuin olisi hän puolustautunut Jumalalle.

— Sinä et näy tajuavan syntiesi paljoutta, virkkoi sisar.

— Minä tajuan, intti Hilma.

— Tiedätkö, että olet antanut ruumiisi, joka on Jumalan hengen temppele, riettauden palvelukseen.

— Minä en ole antanut.

— Olethan sinä rikkonut kuudetta käskyä vastaan. Etkö sinä tunne vähintäkään katumusta sen vuoksi?

— Minä en ole itse siihen syyppää, sillä minä en tietänyt, minä luulin...

— Sinä luulit pääseväsi helpommille päiville, saavasi kauniit vaatteet ja maailman iloa. Sinua ei miellyttänyt kunniallinen työ...

— Te valehtelette — Hilma ponnahti ylös — te olette häjy, ilkeä nainen! Te uskallatte valehdella Jumalallekin. Te tahtoisitte, että Jumala minua syyttömästi rankaisisi, mutta sepä ei rankaise, ei rankaise, ei...

Hilman ääni oli sähisevää kirkumista. Poskille oli ilmestynyt punaiset vihan täplät, silmät salamoivat, rinta kuohui. Se tyyntymys, minkä kurjuus, puute, kodittomuus oli varjelevana verhona heittänyt hänen ylitsensä, katosi, kun ventovieras ihminen kovin kourin kosketteli arkaa, sairasta sielua.

Sisar katsoi riehuvaa tyttöä kärsivällisesti, kuin nerokas lääkäri potilastaan. Ei vähintäkään suuttumuksen ilmettä värähdellyt hänen kasvoillaan.

Kuten ensi näkemältä, niin kohtelivat kodin hoidokit myöhemminkin Hilmaa eri tavoin. Toiset eivät tauonneet karsain katsein silmäilemästä hiljaista, surullista tyttöä, jota he pitivät tekopyhänä. Mutta eivät myöskään tauonneet ystävälliset tervehdykset ja halleluja-huudot. Kaunis, tumma tyttö, joka oli tehnyt silmillään merkkejä, alkoi erityisesti etsiä Hilman seuraa.

Kodin säännöt olivat ankarat. Turhista asioista puhuminen oli kiellettyä, joutilaana seisoskeleminen, joutava nauru, maalliset laulut oli kiellettyä, ainoastaan työ, rukous ja hengellisten laulujen laulaminen oli luvallista. Vaikka turvakodin johtajattaret olivat aina hyviä, aina leppeitä, ja vaikka heidän kärsivällisyydellään ei ollut mitään rajaa, niin sääntöjen suhteen he olivat ankaroita.

Mutta kun säännöillä ei ole sielua, eivät ne koskaan saavuta täydellistä arvoa, eikä niiden rikkomisen tunnu pahalta, ellei siitä ole suoranaisia pahoja seurauksia rikkojalle. Hoidokit siis keskustelivat maallisistakin asioista keskenään, säännöistä huolimatta. Milloin suulliseen keskusteluun ei ollut tilaisuutta, silloin käyttivät

he silmäkieltä. Niinpä aloitti mustasilmäinen tyttö keskustelun Hilman kanssa silmäkielellä:

— Minä säälin sinua, sillä sinä olet niin kovin kaunis. Olkaamme ystävät.

— Sinäkin olet kaunis, vastasi Hilma, olkaamme vain ystävät.

— Minä pidän sinusta.

— Ja minä sinusta.

— Sisar on ilkeä!

— Niinkö?

— Hävytön!

— Ei.

— On sel

— Onko?

— On!!

XIX

Eräänä iltana rukouksissa polvistui tumma tyttö Hilman viereen ja nyt heillä oli tilaisuus suulliseen keskusteluun, sisar kun rukoili ääneen.

— Tahtoisitko päästä täältä pois?

— En, kuiskasi Hilma vastaukseksi, täällä on hyvä olla, eikä minulla ole kotia.

— Ei minullakaan kotia ole, mutta kyllä kaupungista aina asunnon saa.

— Joku tytöistä rukoilee, sanoi sisar.

Muuan pöhötynyt tyttö alkoi karkein äänin rukoilla.

— Mikä sinun nimesi on?

— Hilma Antintytär.

— Mitä nimeä sinä vapaana ollessasi käytät?

— Juuri sitä.

— Minun oikea nimeni on Amalia Hyrränen, mutta minä käytän nimeä Tyyra Ruusunheimo . . . Älä sinäkään viitsi käyttää entistä nimeäsi, sillä Antintytär on niin ruma. Mitä jos ottaisit nimen Mirjam Liljanheimo . . .

— Joku toinen rukoilee . . . !

Tyyra työnsi kyynärpäällään Hilmaa kylkeen ja aloitti:

— Oo, rakas Jeesus! Me olemme polvistuneet sinun eteesi . . .

— Jaa, Jeesus, säesti sisar.

— Me rukoilemme sinua, jatkoi Tyyra, että sinä pitäisit meitä voimakkaina maailman kiusauksia vastaan ja vahvistaisit meidän uskoamme. Siunaa meitä tyttöraukkoja, mutta siunaa varsinkin rakasta sisarta ja anna hänelle voimaa ja kärsivällisyyttä raskaassa työssään meidän hyväksemme . . .

— Jaa, Jeesus, tee se, säestivät tytöt kuorossa.

— Vielä joku rukoilee.

Heikko, arka rukous alkoi nyt kuulua. Sanat olivat yksinkertaiset, haparoivat:

— Rakas Jeesus, sinä tiedät kaiken, sinä tiedät mikä minä olin. Sinä näet mikä minä nyt olen. Kiitos sinulle kaikesta. Kiitos siitä, että tähän kotiin jouduin, ja kiitos, että olet pois pyyhkinyt sen, mikä sielussani oli rumaa. En osaa sinua niin kiittää kuin tahtoisin, mutta sinä näet minun sieluni ja tiedät. Oo, Jumala, kuinka ihanaa on olla pelastettu ja tietää, että taivas odottaa . . .

— Halleluja, huudahti sisar iloisena ja alkoi käsiään yhteen lyöden laulaa:

Kohta vaan
joudutaan
taivaan kuorossa veisailemaan.

— Se on oikein pelastettu, kuiskasi Tyyra. Se oli ennen hurja tyttö, mutta nyt se on jo kauan ollut tuollainen.

Sitä, että viimeinen rukoilija oli todellisesti pelastettu, ei Tyyran olisi ollut tarvis sanoa. Hilma näki sen, kuuli, tajusi sen. Mutta että tuo hienopiirteinen, kirkassilmäinen tyttö, jonka kasvoilla päilyi syvä rauha, olisi joskus ollut hurja, sitä Hilma ei tahtonut uskoa.

Rukoukset olivat loppuneet, eikä kuiskutteluun ollut enää tilaisuutta sillä kerralla.

Mutta kun Tyyra ja Hilma seuraavalla viikolla joutuivat kahden panemaan pesuvaatteita kuivamaan, alkoi Tyyra jälleen jutella.

— Sinä olet ollut jo näin kauan turvakodissa, etkä vielä ole pelastunut.

— Kauemminhan sinä olet ollut, etkä ole pelastunut, ihmetteli Hilma.

— Minähän olen pelastunut . . . oikein kovasti! Etkö sinä ole kuullut, että minä rukoilen ja tervehdin: halleluja, ja . . . sht, se tulee . . .

mi on kun saa mun syämen' sykkimähän
ja yhtymähän kiitoslauleluun,
Jeesus rakastaapi, se on salaisuuteni . . .

nyt se meni . . . Pelastu sinäkin, niin sitte saat paljon enemmän vapautta. Minäkin olen jo kerran päässyt

yksinäni kaupungille, vaikk'ei sisar minun pelastukseeni vielä oikein luotakaan . . . vaikka kyllähän luotakaan vielä, minä olen niin ovela, että . . . Näes, eivät ne hevillä luota kehenkään, ja syntistä eivät ne uskalla laskea vapauteen lankeamaan . . . Voi sentään, kuinka minä kaipaan vapautta ja hauskaa elämää. Jahka minä taas saan jalat alleni, niin . . . Mutta, Mirjam, pelastu sinäkin!

— En minä voi. Enhän minä ollenkaan tunne sitä sellaista, josta pelastuneet tytöt ja sisar puhuvat.

— Äh, tunnusta vaan oikein paljon pikimustia syntejä, niin kyllä sisar lopusta huolen pitää. Ja rukoile! Muuten saat ikäsi täällä virua.

— Eihän täällä ole paha olla.

— Täälläkö! Missä sitte? Huiiiit — Tyyra vihelsi — maailmalla on niin hauskaa, niin hauskaa, että ihan sydäntä hivelee . . . Etkö sinä kärsi . . . etkö sinä tunnen lemmen tuskia?

— En.

— Etkö!? Etkö sinä rakasta?

— En minä ketään rakasta.

— Se on kummallista! Siitä se sitte johtuu, että viihdyt täällä . . . Mutta miten on mahdollista, että sinä, joka olet noin kaunis, voit elää ilman rakkautta . . . Minä kuolisin ja minun sydämeni on aina murtumaisillaan. Kuule, minä pidän sinusta ja minä hankin sinulle oikein hienon herran . . .

— Kapteeni, tytöt puhuvat sulhasista, huusi eräs tyttö sisarelle, joka seiso i taampana.

— Hiton irvileuka, sähähti Tyyra . . . Se oli ensin niin vaikeaa, minä en ensin voinut uskoa, että minä, joka olen niin huono, kelpaisin Jumalalle . . .

Sisar virkkoi vakavasti sille, joka oli kannellut:

— Ei saa koskaan kielitellä, se on aivan yhtä suuri synti kuin mikä muu tahansa.

Sitte hän poistui, mutta Tyyra irvisti kielittelijälle ja jatkoi puheluaan Hilman kanssa.

— Älä ole turhan tarkka uskonnon asioissa, äläkä ala etsiä sitä oikeaa pelastusta, se on niin ilotonta ja köyhää. Muutu muuten vain katuvaiseksi ja ole olevinasi pelastettu. Ollaan yhdessä oikein jumalisia, niin sitte, kun joskus pääsemme yhdessä ulos, mennään sen tien.

— En minä osaa teeskennellä.

— Hassu! Pitää osata! Emme me saa olla aivan yhtä tuikirehellisiä kuin muut ihmiset. Meidän pitää aina teeskennellä, jos haluamme edes jotenkuten elämän läpi puikkelehtia — ja katua meidän pitää, vaikk'ei kaduttaisikaan.

— En minä voi katua, kun en tiedä mitä katuisin, virkkoi Hilma.

— Syntejäsi sinun kaduttava on!

— Kaikki ihmiset ovat syntisiä, toisti Hilma maalla kuulemaansa sanontatapaa.

— Vaikka, mutta me olemme joutuneet rangaistukseen. Ja se, joka synneistään on kiinni joutunut, on aivankuin maailman peili, josta kukin saa omaa kuvaistaan katsella. Jokainen näkee meissä oman itsensä, omat halunsa ja himonsa, ja siksi he tahtovat, että meistä tulisi hyviä ja puhtaita, — jolloin kenties heilläkin olisi mahdollisuus päästä siitä, minkä ilmituloa he pelkäävät. Meitä, Mirjam, pitää silmällä poliisit ja suuri lauma uhrautuvaisia sisaria, ja koko maailma tahtoo,

että me vapautuisimme sen paheista, että meistä tulisi lumivalkoisia pyhimyksiä, yli-ihmisiä, synnin voittajia, sankareita . . . Se minua suututtaa, kun ajattelen . . . että mitä varten juuri meidän olisi ennen muita ihmisiä puhdistuttava. Mitä varten meidän on jätettävä ne riemut, joissa koko maailma hekumoi? Jaa, jaa! Sinä et ole kauan kulkenut kädestä käteen poliisin ja pelastajien välillä ja ehk'et sinä koskaan joudu ajattelemaan-kaan asioita terveen järven kunnalta. Mutta minä, minä olen kovasti viisas, sen sinä tulet tietämään, minä luisun kuin rasvattu niiden käsissä. Pidän aina oman tahtoni ja annan niiden luulla, että olen nöyrä ja typerä . . . Mirjam, mitä sinä ajattelet?

— En mitään. Minua vain niin oudostuttaa se, mitä sinä puhut.

— Minä puhun totta, sen sinä tulet tietämään, jos et ennen, niin sitte, kun elämä on painanut sinuun ja sinun sydämeesi katoamattoman leimansa.

— Illalla Tyyra jälleen rukoili:

— Jumala, sinä olet voimakas, minä kiitän sinua. Sinun voimasi on vetänyt minut ylös synnin suosta, sinun rakkautesi on tehnyt minusta uuden ihmisen. Minä tiedän nyt, että olen vapaa siitä, joka sieluani ennen kahlehti. Oo, iäinen rakkaus, oo rakas isä. Niinkuin kekäle on olet sinä minun sieluni helvetistä pelastanut. Nyt olen valmis koko maailmalle huutamaan: katsokaa ihmistä, joka ennen oli saastainen, vaan jonka Jumala on puhdistanut . . .

Hän keskeytti rukouksensa odottaen, että kuuluisi halleluja-huutoja, mutta kun kaikki olivat hiljaa, niin hän jatkoi:

— Oo Jumala, pelasta myöskin Hilma Antintytär. Hän on vielä pimeyden kahleissa, hänen sielunsa vaikeroi vielä saastan sumussa. Pelasta, pelasta, oo isä, amen.

Hilma tunsu pahoinvointia. Mutta kun nytkään ei kukaan säestänyt Tyyran rukousta, tuli hänen sääli.

Ja sitte tuli muistoja mieleen. Muistiin kiertyi ihmisiä ja tapauksia kuluneen elämän varrelta. Ne näyttivät niin häipyviltä kuin olisivat ne olleet usvakuvia. Eihän mitään olekaan — liukuivat hänen ajatuksensa tyttöjen vuoron jälkeen rukoillessa, — Hilmaa, joka on vain usvavarjojen ympäröimä harha, ei ole. Hänestä vain tuntuu, että on . . .

Kaikki on satua ja tunne luulottelee, että satu on totta. Nyt hän ummistaa silmänsä — ja esineitä ei ole . . . Hän vain kuulee . . . kuulee kaukaista sadun hyminää. Ja sisar koettaa pelastaa olemattomia sieluja Jumalalle, jota ei ole . . .

Hilma säikähti. On, onhan Jumala, sillä kuka satua kertoisi. Jumala tarinoi taivaassa ja kaiku vastaa maailmasta, tyhjä kaiku . . . Ihmiset ovat vain sadun kaikua.

On, onhan Jumala. Kerro kauniita satuja, rakas Jumala. Kerro enkeleille, että täällä maan päällä on eräs tyttö, joka kulkee kukkaisia ketoja, jolle taivaan linnut laulavat ja jonka rinnassa asustaa suuri rauha. Oi, kerro, kerro . . .

— Nyt Hilma rukoilee, käski sisar.

Hilma painoi kasvot käsiinsä ja uskalsi tuskin hengittää.

Sinä iltana tuli muuan keski-ikäinen tyttö Hilman luo, istahti hänen vuoteensa laidalle ja alkoi hiljaa kuiskuttaa:

— Minä tiedän, että on vaikeaa ensin rukoilla. On aivankuin jokin paha estäisi. Niin olin minäkin ensin. En voinut, — tuntui kuin olisin hävennyt. Ja häpesinkin pyytää armoa, jota en luullut tarvitsevani. Minusta tuntui kuin täytyisi minun heittää kaikki hauskuudet — tyttöä puistutti — jos kääntyisin pahoilta teiltäni. Kun sisar kehoitti rukoilemaan, niin tunsin vihaavani häntä ja vihani yhä vain kasvoi, kunnes kerran revin hänen kasvonsa verille.

— Voi, voi. Mitä hän sanoi? Suuttuiko hän?

— Sisarko! Ei, ei hän sellaisesta suutu. Tiesi hän hän, niinkuin minäkin nyt tiedän, kuka sielusani raivosi. Hän vain pesi kasvonsa ja tuli sitte hymyillen luokseni ja . . . sitten se tapahtui, jota pelkäsin.

Tyttö vaikenä. Hän ummisti silmänsä ja Hilma odotti mielenkiintoisena mitä hänelle oli tapahtunut.

— Silmänräpäyksen ajan tunsin hirveää raivoa, jatkoi tyttö, ja jos minulla olisi ollut ase, olisin tappanut sisaren. Mutta sitten raivo alkoi tyyntyä, sillä tuntui kuin olisin keinunut airottomassa veneessä rannattomalla merellä. Luulin hukkuvani. Minut täytti kauhea epätoivo, tuska, hätä. Katselin ympärilläni, en nähnyt mitään, en kuullut muuta kuin oman sieluni hätähuudon ja meren pauhun. Silloin erotin sanat: rukoile! Jälleen nousi sisimmässäni vastarinta, mutta nyt olin voimaton airottomassa veneessäni. Rukoile, rukoile, kuiskaili sisar korvaani, Jumala ojen-

taa kätensä, katso, tartu kiinni. Oi, rukoile, rukoile nyt. Ota vaari tästä hetkestä, oi, kuule! En muista miten polvistuin, mitä sanoin, kuulin vain oman hätähuutoni . . . Ja Jumala kuuli sen myös, sillä aloin tuntea ihmeellistä tyyneyttä, suloista onnea, riemua, johon verrattuna kaikki maailman parhaatkin ilot ovat tyhjää. Kuulin suloisia ääniä: lapseni, lapseni, ole siunattu, sinun syntisi on anteeksi annettu . . . Se oli ihana aika. Sen muisto elvyttää mieltä pimeinä hetkinä. Joka yhden kerran on Jumalan äänen kuullut, se ei koskaan sitä unohda, milloinkaan ei sen kaiku taukoa . . . Etkö sinäkin tahtoisit antaa itseäsi Jumalalle? Hän voi pelastaa ja puhdistaa sinutkin.

Mutta Hilma ei tuntenut mitään puhdistuksen tarvetta. Lepoa hän kaipasi ja rauhaa.

XX

— Halleluja, tytöt, huudahti pelastussisar eräänä sunnuntai-aamuna, tänään me saamme vieraita. Rukoilkaa, tytöt, että Jumala adjutantti ja rouva Gladin kautta paljon voitaisi sieluja, monta, monta eksynnyttä johtaisi ristin juurelle. Halleluja!

— Jaa, Jeesus!

— Amen!

— Nyt sinulle tulee mainio tilaisuus pelastua, kuiskasi Tyyra Hilmalle.

— En minä.

— Et sinä! . . . Sinun täytyy! Muuten saat ikäsi ryömiä turvakodissa kuin sammakko lätäkössä.

— Samahan se on, missä minä olen — ja täällä on hyvä olla.

Päivemmällä Tyyra jatkoi:

— Sinun hyvä-olosi johtuu siitä, että sinä et vielä oikein tiedä miten ihanaa on maailmalla. Mutta kun minä hankin sinulle oikein kauniin pojan, niin ...

— Minä en tahdo!

— Sinäpä olet kumma tyttö. Minä vaan en osaisi elää ilman rakkautta ... Vaikka ei minullaakaan tällä kertaa ketään erityistä ole, mutta kyllä minä heti sellaisen saan, kun vapaaksi pääsen. Ja sinulle minä hankin aivan varmasti ...

Hilmaa värisytti.

— Johan sinä olet kuin jumalinen vanhapiika, kun sellaiselle pöyristelet, ihmetteli Tyyra.

— En minä pidä rakkaudesta.

— Älä hassuttele turhia! Sinulla on niin ihanat silmät, että jos ne olisivat vain vähän iloisemmat, niin niiden vertaisia saisi etsiä. Ajattele, miltä tuntuu, kun nuori, kaunis, sorja mies katsoo silmiin ... Rakastaminen on suurinta onnea maailmassa!

— Mutta jos kohdalle sattuu sellainen, jota ei rakasta?

— Kyllähän sellaista aina sattuu, mutta niihin ei kiinnitetä mitään huomiota. Ne ovat kuin pahaa unta, joka herättyä haihtuu.

— Minun paha-oloni ei koskaan haihdu.

— Onko sinun osallesi siis sattunut ensimmäiseksi sellainen, — kun vielä olit tottumaton, kysyi Tyyra osanottavaisesti.

— On.

— Hyi hirveää! Se on todellakin kamalaa.

— On se. Kamalaa se on.

— Miten sinä . . .

— En tiedä . . .

Tyyra muuttui hyvin vakavaksi ja virkkoi:

— Ihminen ei todellakaan aina tiedä miksi se mitäkin tekee.

— Ei se mitään tiedä, vahvasti Hilma.

Ja koko iltapäivän hän mietti miksi ihminen tekee toisin kuin mitä tahtoo.

Illalla saapuivat vieraat. Oli juhla. Johtajatar asetti tytöt rinnattain riviin kuin sotamiehet.

— Kun vieraat tulevat ovesta, niin laukaiskaa, tytöt, yhteen ääneen: Jumala siunatkoon adjutanttia ja rouvaa! —

Ei Hilma Jeesuksen oppia tuntenut. Sen vähän, mitä hän opin perustajasta tiesi, oli hän kuullut maalla vanhoilta vaimoilta. Ne olivat kertoneet, että Jeesus kulki köyhänä ja hyljättynä köyhien ja hyljättyjen keskuudessa. Hänellä ei ollut paikkaa, mihin päänsä olisi kallistanut, ja hän oli sortuneiden ystävä.

Ystävä oli pelastussisarkin, paras ihminen maailmassa, parhain mitä Hilma koskaan oli tavannut, niin hyvä, niin kärsivällinen, — mutta kuitenkin tuntui niinkuin olisi sisaren ja hänen välillään ollut ylipääsemätön kuilu. Hilmasta tuntui, että sisar oli niin etäällä, ettei se kyennyt tajuamaan murheellista sielua.

Jeesus käsitti ja näki. Se ei kysyisi niin paljon, se ei vaatisi sairasta sielua tunnustautumaan saastaiseksi. Se tietäisi, ettei hän ole tieten tahtoen syntiä

tehnyt. Se näkisi miten syvästi murheellinen Hilman sydän on ja se lohduttaisi orpoa. Jeesus sanoisi: minä tiedän kaiken, minä näen kaiken: sinun sielusi janoo rauhaa. Ja paljon, paljon Jeesus sanoisi, joka lohduttaisi ja antaisi voimaa.

— Jumala siunatkoon adjutanttia ja rouvaa!
Amen! Amen! Amen!

— Vielä kerran laukaiskaa, tytöt!

— Jumala siunatkoon adjutanttia ja rouvaa!
Aameen!

Sen jälkeen sisar johti tytöt adjutanttin ympärille. Alhaalle huoneeseen oli kokoontunut vieraita ihmisiä, ja Hilmaasta tuntui, että heidät, turvakodin tytöt, oli varta vasten asetettu ihmisten nähtäviksi. Hän painoi päänsä alas ja häpesi. Hän häpesi niin, ettei ensin voinut ollenkaan seurata kokouksen menoa.

— Amalia Hyrränen todistaa, kuuli hän vihdoinkin sisaren sanovan.

Hilma kohotti päätään ja näki Tyyran menevän korokkeen reunalle. Omituinen vavistus valtasi Hilman. Jospa se ei puhuisi, jospa se ei puhuisi, hän hätäntyneenä ajatteli. Mutta kuuluvin äänin todisti Tyyra:

— Minä olen niin iloinen tänä iltana siitä, että olen pelastettu, ja nyt minä voin todistaa, että Jeesus on hyvä ja voimakas. Minä olin ennen kurja syntinen, langennut nainen, joka vietin rietasta elämää, mutta nyt minä olen pelastettu ja Jeesuksen verellä puhdistettu. Pelastusarmeijan kautta minä löysin Jeesuksen ja olen varmasti päättänyt, että koskaan

en heitä punalippuan,
käyn ennen kuolemaan.

En koskaan, en koskaan ole uskoton Vapahtajalleni.
Halleluja.

Tyyran todistusta ei säästänyt halleluja-huuto, vain jotkut julkean näköiset nuoret miehet lennättivät ovensuusta aamen-sanansa. Hilman oli paha olla Tyyran vuoksi. Miksi se noin paljastaa itsensä. Eihän kukaan sitä usko. Miks'ei se pidä petostaan salassa ja tyydy olemaan vaiti. Se kun muuten on niin hyvä tyttö ja tietää miten maailman kanssa on meneteltävä.

Oi, jospa hänkin, Hilma, tietäisi sen. Jospa hän tietäisi miten on oltava, että ihmiset sallisivat hänen elää enemmän itsekseen, ja omalla tavallaan rukoilla rakasta taivaan isää.

Sisaren johtaessa laulua meni Tyyra Hilman luo ja sanoi:

— Mennään nyt rukoilemaan. Minä vien sinut ristin juurelle.

— En minä, vastasi Hilma kauhistuen. En minä tahdo, se olisi hirvittävä synty.

— Synty! Ja mikä vielä! Alä turhia löpötä, vaan tule . . . Tule nyt! Tule pian, ennenkuin joku pelastuneista tulee sinua pyytämään. Katso, Aholan Sandra tirkistelee jo tänne haikeilla silmillään. Se tulee ja saat sitte nähdä . . . Sandra on vakava ihminen, se näkee syvemmälle kuin itse sisar ja sen kourissa ei vilpistely auta. Tule nyt. Näetkö miten Sandra tähyttää . . . Se on ollut jo vuoden todellisesti pelastettu. Tule pian!

— En minä voi, ... en voi, hyvä Tyyra ...

— Rakas Mirjam, tule nyt, että kapteeni näkee minunkin saavan sieluja ristin juurelle. Se alkaa sitte enemmän luottaa minuun ja ... voimme siinä rukoillessa keskustella.

— Anna minun olla ...

— Katso nyt! Sandra kohoutuu. Tule veikkonen pian! Näes, Sandra jo ...

Hilman valtasi samallinen vavistus kuin ennen lapsena mörköjen suhteen. Hän nousi seisomaan, otti pari askelta ja pysähtyi peräytyäkseen, mutta Tyyra veti häntä kädestä korokkeen reunalle.

— Yksi sielu on jo tullut, kiitos, Jeesus, kuului adjutanttin ääni.

— Paina pääsi hyvin syvälle, äläkä vapise, kuis-kutti Tyyra. No, nyt voimme rauhassa keskustella ... Kun kysyvät miltä sinusta tuntuu, niin, jos et tahdo valehdella, vastaa vain: kiitos Jeesus. Minä luulen, että ne pitävät harvasanaisestä pelastuksesta enemmän kuin paljonpuhuvaisesta ... Jos tähän nyt tulee joku oikea pelastettu tyttö kanssasi rukoilemaan, niin sano, että tahdot rukoilla minun kanssani ... Kuule, kun nyt sattuu hyvä tilaisuus, niin karataan pois koko laitoksesta, muuten ne lähettävät meidät johonkin syvälle maan sydämeen talonpojille piioksi, huu ... Niin ne aina pelastuneille tekevät ... Minä tunnen erään rouvan, jonka luokse pääsemme asumaan ja sitte me elämme oikein siististi ... ei juoda, eikä räysätä, niin säilymme poliiseilta. Saat nähdä ...

— Oo, Jeesus! — Hilman olalle laskeutui keveä käsi ja Aholan Sandra polvistui hänen viereensä.

Tyyra tyrkkäsi merkitsevästi kyynärpäällään ja painoi sitte päänsä syvään rukoukseen. — Oo, Jeesus, kiitos sinulle siitä, että olet jälleen kadonneen löytänyt, rukoili Sandra ääneensä. Katso syvälle, läpi sumujen, sieluun. Katso rakkautesi silmällä, niin usvat haihtuvat ja kaikki on kirkasta. Tee työtäsi tässä sielussa niinkuin sinä olet minunkin sielussani tehnyt. Pelasta tämä, joka vielä ei ole niin syvälle langennut kuin minä olin . . . oo, Jeesus! — Rukoile nyt itse, pyysi hän lopuksi.

Tyyra työnsi jälleen, kehoittavasti, Hilmaa kylkeen.

— En minä voi, vastasi Hilma.

— Niin, minä tiedän sen, ettei ihminen voi ilman rukouksen henkeä rukoilla, odota siis, anna Jumalan tehdä työtänsä ja aika on tuleva, jolloin voit.

Peloittavan Sandran puhe tuntui niin hyvältä, niin rauhoittavalta. Hilma olisi tahtonut vaipua hiljaisuuteen, mutta Tyyra tyrkki häntä kylkeen.

— Me ymmärrämme toisiamme paremmin kuin muut kukaan, kuiskaili Sandra. Ei voi paraskaan ihminen, joka ei ole meidän kohtaloamme kokenut, meitä ymmärtää. Minä tiedän mitä sielussani liikkuu. Maailman loiste häämöittää kutsuvana, maailman humu viekoittelee . . . Älä usko! Maailman ilo ei ole iloa, maailman valkeus ei ole valkeutta sen ilon ja kirkkauden rinnalla, mitä minä tällä hetkellä tunnen. Oi, rakas sisar, etkö sinä tahdo sanoa Jumalalle: ota minut tällaisena kuin olen.

Tyyra nipisti Hilmaa käsivarteen.

— Niin olen minä sanonut kerran, jatkoi Sandra. Kun eräs tyttö johdatti minut ristin juurelle, en tuntenut mitään kutsumusta. Sydämeni oli kova kuin kivi, mutta hän kehoitti minua sanomaan: ota, Isä, minut tällaisena. Silloin minua nauratti, kun ajattelin, että taivaan Isä ottaisi minut sellaisenaan, paatuneena, saastaisena katunaisena. Hurjia, rumia kuvia kulki mielessäni. Ajattelin miten taivaassa menettelisin, jos sinne pääsisin, ja kaikkea muuta sellaista. Ja ilman vain, aivankuin ilkeyttäni, sanoin: Isä, ota minut aivan tällaisena. Ja ihme tapahtui. Tuntui kuin olisin kuullut lintujen laulavan kesä-aamuna ja tuulen humisevan kotimökkini metsässä. Kuuntelin, kuuntelin, ja yhä enemmän kuulin. Kuulin laulua niin suloista, ettei mikään ihmiskorva ole sitä kuullut, iäisyyden ääniä minä kuulin ja niiden keskeltä hellän kuiskauksen: lapseni, tule syliini.

— Ai, äännähti Hilma ihastuneena. Mutta Tyyra ravisti häntä puseron poimusta.

— Ja minä noudatin kutsua, jatkoi Sandra, minä nousin ylös ja huusin: olen pelastettu, minä olen Jumalan lapsi! Ihmiset alhaalla salissa nauroivat minulle, toiset häpesivät minun puolestani, toiset olivat minun rohkeuteni tähden vihaisia, mutta mitä minä niistä. Ihmiset olivat nyt minun silmissäni menettäneet kaiken mahtinsa, ja vaikka koko maailma olisi osoittanut minua sormellaan, en olisi välittänyt, sillä tunsin lepääväni korkeimman suojassa. Hän oli ottanut minut aivan sellaisena kuin olin, ilman edelläkäypää puhdistusta. — Anna sinäkin itsesi aivan niin

huonona kuin olet, niin kurjana, saastaisena syntisenä kuin olet. Sano: tässä minä olen, Isä.

Sandran mielestä oli parannuskeinoista paras se, jolla hän itse oli parantunut. Hän oli aivan varma tuon yhden pienen lauseen »Isä, tässä minä olen» voimasta. Hän uskoi, että jos koko maailman ihmiset yht'aikaa lausuisivat nuo sanat, niin sillä hetkellä olisi koko maailma vapautunut synneistä. Nähdessään kaupungin kaduilla turhamaisesti puettuja naisia hän usein ajatteli: jos ne nyt sanoisivat: isä, tässä minä olen, niin varmasti ne heti alkaisivat keskellä katua repiä vaatteistaan rumia koristeita. Sandran usko oli kuin kallio, järkkymätön ja luja.

Luja ja voimakas oli koko hänen luonteensa. Kun hän ennen turvakotiin joutumistaan oli viettänyt pahaa elämää, ei hänen mieleensä milloinkaan ollut juolahtanut etsiä sille valeverhoja. Minä olen se mikä olen, tapasi hän sanoa julkeasti ihmisä silmiin katsoen. Hän sai ihmiset punastumaan ja kauhistumaan ja hän nautti siitä, sillä hän tunsi silloin kokonaisuutensa voiman. Kenelle olisi hän teeskennellyt? Miehillekö? Ne hän tunsi perinpohjin. Ei maksanut vaivaa ruumiin mukana myydä kaunistelua. Naisilleko? Ei, — nekin luuli hän tuntevansa. Ei tule hyvän äidin pojista sellaisia miehiä kuin ne olivat, joita hän tunsi. Heitäkö hän häpeäisi. Ja Sandra tahtoi sylkeä vihaansa maailmaa vasten kasvoja.

Kun pelastussisar hänet poliisikamarista toi turvakotiin, olivat tytöt sitä mieltä, että hän ainakaan ei enää ole autettavissa, sillä usein olivat he kadulla tavanneet juopuneen, riettaita sanoja sytevän naisen

ja he kaihtoivat häntä. Ja kun Sandra oli jonkun aikaa ollut kodissa, alkoi jo sisarkin pitää totena mitä työt sanoivat. Sandra oli kuin ilmeinen pahuus. — Sinä tekopyhä, älä lörpöttele minulle, tai revin silmät päästäsi, hän sisarelle sanoi, kun tämä hänelle puhui, ja sanojaan Sandra vahvisti hirmuisilla taivaasta ja kadotuksesta otetuilla tai niitä vastaan tähdätyillä voimalauseilla. Kadotustako hän pelkäisi, hän, joka helvetin kemuissa on ylimäisenä riehunut, hän, joka tuntee s-nan sarvia myöten. Ei! Älkää tuoko hänen eteensä haikeita taivaan lauluja ja sen keinoja jumalia!

Ei, ei se ole autettavissa, ajatteli sisar, ja kun sitte Sandra eräänä iltana karkasi kodista, tunsii sisar suurta helppoutusta.

Mutta huokaus, joka tästä helppoutuksen tunteesta oli lähtenyt, kävi pelastussisarelle pian tuskaisemmaksi kuin miksi Sandran läsnä-olo oli konsanaan käynyt. Se uhkasi särkeä hänen sielunsa rauhan.

— Sinä keino palvelija, kuului ääni hengen syvyyksistä, missä on se sielu, jonka sinun hoitoosi annoin?

— Se sielu ei enää ole autettavissa, huokasi sisar vastaukseksi.

— Missä on se sielu, jonka sinun hoitoosi annoin?

— Oi, Jumala! Katso tätä kotia, kuinka se on puhdas, katso järjestystä ja niitä monia, monia sisaria, jotka täällä ovat alkaneet sinua kunnioittaa.

— Missä on se sielu, jonka sinun hoitoosi annoin?

— Oi, rakas isä, sinulla on voima ja valta. Etsi hänet, johdata hänen askeleensa oikealle tielle. Pelasta hänet, minä rukoilen sinua, pelasta hänet!

— Missä on se sielu, jonka sinun hoitoosi annoin?
Omantunnon ääni kuului ankarana, pahaenteisenä. Sisar rukoili yötä, päivää, rukoili rauhaa ja lepoa, mutta hengen syvyyksissä ääni pauhasi kuin koski.

Sisar lähti kadonnutta etsimään.

Löydettyään hänet juopuneena kadulta hän riemusta huudahtaen tarttui hänen käteensä:

— Tule kotia.

Sandra puri hänen käteensä haavan.

— Jumala sinua siunatkoon.

Sandra syyti suustaan rumia sanoja.

— Tule kotiin, pyysi sisar.

— Mene helvettiin!

— Tule kotiin, lapsi, minä pyydän sinua.

— Laske irti. Laske irti, sanon minä, taikka ...

Sandra repäsi bonetin sisaren päästä ja alkoi kai-
kin voimin repiä hiuksista.

Ihmisiä kerääntyi katsomaan. Jo tuli kiireisin
askelin poliisi.

— Poliisi, poliisi, ottakaa toki kiinni tuo peto,
johan se repii pelastusnaisen kappaleiksi.

Poliisi tarttui kovin kourin tytön käsiin, puristi
sormet irti uhrin hiuksista ja lähti niskasta kuletta-
maan tyttöä mukanaan.

Sisar pani bonetin päähänsä, asetteli hiuksensa
ja juoksi poliisin jälkeen.

— Älkää viekö sitä, hän sanoi. Se tulee minun
mukanani.

Poliisi katsahti epäröiden ympärilleen.

— Se on turvakodin tyttö, sitä ei saa viedä, jatkoi sisar.

— Jaha, jaa . . . mutta jos se jälleen alkaa repiä teitä.

— Ei se enää ala. Laskekaa irti. Ei saa niin kovin puristaa ihmistä niskasta!

— Jaha, noh . . .

Päästyään vapaaksi poliisin otteesta ei Sandra ensin tietänyt mitä tehdä: tarttuako sisarta kurkkuun ja puristaa, puristaa koko sen vihan voimalla, mikä sydämessä kuohui, vai tarttuako omaansa . . . tai lyödäkö päänsä halki katukiveen. Ohimoita viilteli, veri kohisi suonissa.

— Tule kotiin, pyysi sisar tarttuen käteen.

Sandra repäsi kätensä irti, katsahti silmiin ja alkoi sitte kävellä sisaren rinnalla kotia kohden. Mutta kauan, kauan viilteli Sandran ohimoita, kauan säihkyivät silmät ja kohisi veri. Ensi tilaisuudessa minä kosten, minä kosten niin, että se onkin kostettu.

— Varokaa itseänne Sandralta, varoittivat tytöt sisarta, se hautoo paha.

Tytöt pelkäsivät ja kaihtoivat häntä. Ei kukaan heistä sentään niin paha ollut kuin hän.

Mutta vähitellen alkoi Sandra muuttua. Hän kävi tyytymättömäksi itseensä. Kostonhimo vaimeni vaimenemistaan, ja sitä mukaa hiipi omituinen, sisäisen heikkouden tunne sijalle. Mikä häntä vaivasi? Oliko hän ehkä sairas, tai väsynyt . . .

Uh, miten ytelää oli elämä, köyhää ja keinoa.

Ei ollut hänellä halua maailmalle ja turvakodin kin elämä tympäisi.

Jos kerran, yhdellä otteella, tekisi lopun kaikesta . . .
 Sellaisena elämään kyllästymisen hetkenä tuli eräs tyttö hänen luokseen ja virkkoi:

— Jumala rakastaa sinua.

— Mitä se minuun kuuluu. Rakastakoon, jos se häntä huvittaa.

— Ja sisar ja minä rakastamme sinua.

— Vai niin.

— Tule, rukoilkaamme.

Sandra oli väsynyt, häntä kiusasi toisen tungetelevaisuus ja päästäkseen siitä hän polvistui.

Niin oli Sandra kääntynyt ja samallaisen kohtalon hän uskoi tulevan Hilman osaksi, ja siksi hän kehoitelti häntä rukoilemaan.

Hilma kumartui yhä syvemmälle, puristi kasvot käsiinsä ja rukoili hiljaa, omalla tavallaan. Ota minut sellaisena kuin olen, hän Sandran neuvoa seuraten itsekseen sanoi, mutta sanat häipyivät tunteiden virtaan. Minun on täällä niin vaikea olla, valitti tunne, kun minä en voi olla niinkuin sisar tahtoo ja kun en tahtoisi toisinkaan olla. Tyhjyys uhkaa minua sisältä päin ja maailma uhkaa ulkoa päin minut runnella. Mihin minä menen, mihin menen, mihin minä pakenen . . .

Ja tunteen omasta suruisasta kaipauksesta kohosi lohdutus, kohosi mielikuvituksen näkynä. Sinisen autereen verhoama kesäinen salo, kukkia niityillä ja kedoilla . . . honkien latvat alhaalla järven tyynessä syvyydessä. Kaiken ylitse erämaan suuri rauha ja sen rauhan takana haaveitten maailma, missä kaikki ihmiset ovat iäisen kauneuden hiljentämiä.

Se oli vastaus Hilman rukoukseen. Kun hän kirkastunein kasvoin nousi ylös, kohtasi hän sisaren katseen, joka sädehti ilosta.

Nyt oli Hilma siis pelastettu. Sisar piti paljon hänestä, sillä hän oli niin hiljainen ja arka. Ja sisar antoi hänelle vapautta enemmän kuin muille vasta-pelastuneille.

Se oli suuriarvoinen seikka turvakodin tyttöjen mielestä. Turvakoti loi elämänhaluisiin ihmisiin vankilatunnelman, siellä suunniteltiin karkauksia, ja vanhat, kokeneet, tunsivat kiihkeätä halua opettaa kokemattomille mitä itse olivat elämänsä varrella oppineet. Jota ankarampi kielto, sitä kiihkeämpi tottelemattomuuden halu, jota suurempi vartijasto, sitä voimakkaampi karkaamisen into ja jota korkeampi muuri vankilan ympärillä, sitä ihanammalta vapaa maailman takaa heijastui.

Tyyra puhui nyttemmin alituiseen vapaudesta. Kaunein värein hän kuvasi miten suloista ja onnekasta elämä sitte on, kun he pääsevät eroon turvakodista.

Hilma oli nuori. Hänen elämänsä oli ollut puhdasta. Hän ei käsittänyt sitä mistä Sandra oli pelastunut, ei ollut hänellä aavistustakaan niistä saastan-soista, joissa Sandra oli rypönyt, ja niin ei hän myöskään kyennyt käsittämään sitä toista elämän puolta, jota Sandra nyt eli. Mielestä hetkeksi poissulkeutuneet muinaiset kuvat alkoivat jälleen päästä valtaan, elämisen halu, uusien, suurien, kauniiden kokemusten, laajan, ihanan maailman tajuamisen halu alkoi sille

ominaisella sitkeydellä suuntautua takaisin vanhaan uomaansa, ja Tyyra osasi pitää vireillä tätä halua.

Hilma inhosi sellaisia ihmisiä kuin Sandra ennen oli ollut. Hän vihasi lapsuutensa ystävää Selmaa, joka oli syypää siihen rumaan, johon Hilma kerran oli vaipunut. Mutta Tyyra ei ollutkaan sellainen. Ei se tuntenut ryssä-tanssivia povariakkoja, ei, se kaihtoi niitä. Se oli aina asunut hyvien leskirouvien luona. Että Tyyralla oli sulhanen, että se rakasti kauniita miehiä, sehän oli luonnollista, eikä siinä ollut mitään rumaa, niinhän kaikki tekivät.

Mutta pelastussisar oli varoillaan. Tuskaisin silmin hän seurasi Tyyran ja Hilman yhdessä-oloa, eikä hän tyytynyt siihen, että Hilma kerran oli korokkeen eteen polvistunut. Hartaasti, miltei hätäisenä hän ahdisti Hilmaa rukoilemaan.

— Koeta! Sano edes: rakas Jeesus!

Vaikka Hilma tiesi, että Tyyra siitä hänelle vihoiteli ja että hän toisaalta sillä sai aikaan surua sisarelle ja Sandralle, joita hän rakasti, ei hän voinut rukoilla. Hän tunsi omituista pelkoa sellaista tekoa kohtaan.

— Minä rukoilisin mieluisammin hiljaa, hän kierteli. Se ei auttanut.

— Sano minulle, kysyi sisar suruisana, mikä sinua estää ääneesi rukoilemasta? Jos sen sanot, niin sinun kielesi siteet irtaantuvat ylistyslauluun.

Ennen maalla oli emäntä hiuksia repien kokenut irroittaa kielen siteitä. Asia oli nyt toinen ja irroitaja oli nyt hellä ja sydämellinen, mutta Hilman asema oli sama. Hän ei voinut. Koko hänen olemuksensa perusteet olivat hänellä vastassa, eikä hän

kyennyt selittämään tällaisia ääsiyyden syviä syitä. Hän tunsu tuskaa sielussaän sen vuoksi, eikä tuskaa lieventänyt edes uhma, sillä hän olisi niin halusta tahtonut tehdä hyvälle sisarelle mieliksi.

— En minä voi rukoilla, hän sanoi. Minusta tuntuu, etten osaa puhua Jumalalle totta kovalla äänellä.

— Se on sielun vihollinen, joka sinulle sellaista uskottelee, selitti sisar.

— Ei se ole. Minusta tuntuu kuin olisi se Jumala . . . ja sitte minusta tuntuu niinkuin ei minun tarvitsisi Jumalalle sitä selittää, minkä hän näkee ja tietää.

— Kyllä hän näkee ja tietää, mutta hän vaatii, että me nörtäisimme ja itse tunnustaisimme hänelle pahat tekemme.

— Minä olen nöyrä, enkä mitään, en mitään peittele . . .

— Mutta sinä häpeät ihmisiä, niinkö? Sinä et tahtoisu, että kukaan tietäisi kuinka huono sinä olet, niinkö?

— Enhän minä huonouttani peittele, puolustautui Hilma ja alkoi itkeä. Minähän aina, niinkuin kaikki muutkin meistä, julkisissa kokouksissa istun lavalla langenneitten joukossa . . .

Hilma itki yhä kiihkeämmin.

Sisar hymyili kärsivällisesti ja jätti asian aina toiseen kertaan ja jälleen toiseen. Hänellä oli hyviä toiveita Hilman suhteen, sillä kokemuksesta hän tiesi, että helposti saavutettu oli helposti menetetty. Kunhan vaan asia aina oli vireillä, niin Jumala kyllä aikanaan tekisi tehtävänsä.

Ja yhtä usein kuin sisar teki turhia ponnistuksiaan Hilman käännättämiseksi, yhtä usein, aina niiden jälkeen, sopivassa tilaisuudessa Tyyra salaa torui:

— Sinä olet niin kovapintainen ihminen, että hukka sinut vielä perii. Miksi et sinä tee kapteenille mieliksi?

Hilmaa silloin vain itketti. Hänen oli mahdoton torjua kahta ahdistajaa, kun hänellä ei ollut edes yksinäisyyden selkänöjää.

Kerran, kun he kahden pesivät laajan etehisen permantoa, ja kun Tyyra jälleen ahdisti häntä tekemään kapteenille mieliksi, valkeni Hilmalle yht'äkkiä, miksi hän ei voinut rukoilla.

— Minusta tuntuu kuin olisi Jumalan ja minun välillä jokin näkymätön side. Se on säilynyt koko elämäni ajan ja sen minä tahtoisin pitää ehjänä.

Tyyra taukosi työstään ja katsoi häneen.

— Rikkoutuisiko se side, jos ääneen rukoilisit?

— Rikkoutuisi se. Jos minä kertoisin Jumalalle sen, minkä hän tietää, niin sehän olisi lörpötystä, ja jos minä taas rukoilisin anteeksi jotakin pahaa, jota en itsessäni tunne, niin se olisi valetta.

Tyyra kävi kalpeaksi ja kysyi:

— Jumalan ja minun väliset siteet ovat siis katkenneet . . . niinkö?

— Ei, ei, en minä sitä tarkoita, hätäili Hilma.

— Ne ovat, sähähti Tyyra ja alkoi itkeä kiusaantuneen hermostunutta itkua. Ne ovat katkenneet . . .

— Älä puhu noin, sillä kuka sen tietää mitä Jumala kulloinkin kertoo . . .

— Kyllä sen tietää . . . Tyyra kiemurtautui nurkkaan likaisen räsynsä päälle, . . . se luo meitä syntisiä, että noilla hänen valituillaan olisi jaloa työtä . . . ooh . . . se asettaa meidät platformulle kaiken joukon nähtäviksi ja irvisteltäväksi, että muka hyvät kavahtaisivat, voih, miten minä olen suuttunut ja väsynyt tähän elämään . . . miten minun sydämeni kiroaa . . .

Nurkasta kuului hampaiden kirahtelua, tytön mustat silmät liekehtivät villisti. Sitte seurasi jälleen hermostunut itkunkohtaus.

— Mitä minä olen tehnyt, hän itkun seasta puhui, . . . että minun pitää ikäni kärsiä rangaistusta tässä elämässä ja helvetin piinaa tulevaisessa . . . En ole varastanut, en ketään vahingoittanut, ja jos minä kaipaen rakkautta, niin enhän itse ole sydäntäni luonut. Mahdoin laittaa minulle mörön muodon ja kiven sydämen, niin kyllä minä . . . voi, voi . . .

— Älä itke, kapteeni voi tulla, hätäili Hilma ja hänen oli niin sääli itkevää toveriaan.

— Tulkoon! Tulkoon nyt tänne, niin minä sille sanon . . . senkin . . .

Sisar tuli.

— Mitä Amalia itkee, hän osanottavaisesti kysyi.

— Entisiä syntejäni, vastasi Tyyra hartaana.

— Jos sinä uskot Jumalan pojan veren ne pois pyyhkineen, ei niitä missään ole. Uskothan sinä, vai miten?

— Uskon, mutta . . .

— Halleluja! Sanokaa halleluja, tytöt!

— Halleluja, huudahti Tyyra kohottaen kättänsä ylös.

Hilma oli vaiti.

XXI

— Tänä iltana, kuiskasi Tyyra ja Hilma vastasi silmäkielellä: hyvä.

Koko päivän oli Tyyra kovin harras, ja työtä tehdessään hän iloisin äänin lauloi jumalisia lauluja. Hilmaankin Tyyran iloisuus tarttui, niin että hän tänään rukouksissa ensikerran sanoi: rakas Jeesus.

— Halleluja, huudahti sisar ja alkoi laulaa kaunista pelastuskuoroa, johon kaikki yhtyivät.

Mutta Hilma oli ehtinyt syvästi kiintyä sisareen. Hän ihmetteli sen kärsivällisyyttä ja mielenmalttia. Hän ihaili sen vilpittömiä, kauniita kasvoja, joissa aina asusti se rauha, jota Hilma kaipasi. Nyt sisaren halleluja-huudahdus koski niin kipeästi.

Miksi petti hän sisarta? Miks'ei hän voi olla rehellinen? Mikä voima veti häntä maailmalle, vapauteen Tyyran kanssa . . . Oi, miksi ei sisar, joka on niin hyvä, ymmärrä häntä, . . . eikö se ehkä tahdokaan ymmärtää . . . ehkä se muuten vain tahtoo muodostaa häntä toisenlaiseksi, oman mielensä mukaiseksi . . .

— Rakas Hilma, rukoile enemmän, sano vielä joku sana Jeesukselle! Jeesus kuulee. Älä anna hänen turhaan odottaa. Oo, Jumala!

Pois, pois, vapauteen, maailmalle, lentoon . . .

— Jatka rukoustasi, lapsi. Sano vielä joku sana, oi, sano . . .

— Kiitos, Jumala, sanoi Hilma, ja kylmä kouristus tuntui sydämessä.

— Kello yhdeksän, kuiskasi Tyyra.

Seuraavassa tilaisuudessa kysyi Hilma:

— Miten?

— Eräs odottaa ajurissa kadun kulmassa. Pujahdetaan. Olen keksinyt ylipääsyn . . . sht.

Tyyra kipusi ensin lankun yli. Hän juoksi jo tyhjää katua eteenpäin, kun Hilma vasta oli päässyt ylös.

Hilma kuulee ääniä turvakodin pihasta. Joku aukaisee kiireesti porttia. Tyttö hypähtää alas kadulle ja alkaa juosta, mutta samassa joku lujasti tarttuu käsi-varteen. Se on sisar. Hilma riuhtaisee itseään irti . . . syntyy taistelu.

Ajuri on kadonnut kadun kulmasta ja tytön valtaa epätoivo. Sydän lyö, veri kuohuu, silmissä iskee tulta. Hän tahtoo päästä irti, irti . . . Hän ei ajattele maailmaa, ei vapautta, ei mitään muuta kuin päästä irti, juosta . . .

Mutta kovasti on sisar tarrautunut kiinni. Silloin Hilma hypähtää, ponnistaikse ja antaa iskun kenkensä korolla. Sisar kaatuu valittaen.

Kuuluu takaa-ajajain askeleita, melua. Hilma kiihtää kuin tuuli.

Mereen, mereen, kohisee veri suonissa, mereen, mereen, kirkastuvat ajatukset, — meren helmaan, hän riemuitsee . . . Vihdoinkin, vihdoinkin . . .

HILDA TIHLÄ: JUMALAN LAPSIA

Kertomuksia. Hinta 1 mk.

U. Suometar: »Se, joka oli ottanut vaivakseen tutustua Hilda Tihlän edelliseen kertomuskokoelmaan (»Metsäkyliä»), sai ehkä aivan odottamattoman palkinnon vaivoistaan. Hän tapasi alottelijan, joka käytteli kynää harvinaisella taitavuudella, ja joka ihmissielun syvyyksien tutkimisessa osotti verrattain pitkälle kehittyntä taiteellista ymmärrystä. — Hän varmastikin rohkeni odottaa Hilda Tihlältä loistavia saavutuksia.

Eikä hän ole odotuksessaan pettynytään.

Hilda Tihlän uusi kirja, »Jumalan lapsia», osoittaa kirjailijattaren kahden vuoden kuluessa paljo kehittyneen. Täysin täjuten tehtävänsä tavattoman vaikeuden käy Hilda Tihlä käsiksi sellaiseen aiheeseen kuin »Saarnaaja» omituisine lapsensieluineen, eikä lukija voi muuta kuin ihmetellä luonnollisuutta ja rauhoittavaa varmuutta, jolla ongelma on ratkaistu.

Ja yhä suuremmalla nautinnolla tutustuu lukija seuraavaan kertomukseen, joka sisältää hämmästyttävän tarkkaa yksityiskohdainta huomiointia ja herkullista sielunerittelyä. Olisin taipuvainen pitämään tätä palasta *pienänä mestariteoksena kertomakirjallisuudessamme*. Viimeinen novelli ei sekään ole omaperäisyytään ja mielenkiintoaan vailla.

Hilda Tihlän voi nyt jo sanoa kohonneen naiskirjailijaimme eturiveihin. (T:ri. J. V. Lehtonen.)

Kirjakaupoissa ja asiamiehillämme.

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ.

HILDA TIHLÄ:
METSÄKYLILTÄ

Kertomuksia. Hinta 1: 75.

Suomalainen: »Taaskin uusi kirjailijanimi, — ja tämä nimi on varmaankin niitä, joiden tuotteisiin kannattaa tutustua. Varsinkin on ilmoitettavana olevan kirjan ensimmäinen kertomus, »Kulkuri», joka onkin kokoelman laajin, omansa vetämään lukijan mielenkiintoa puoleensa.

Hilda Tihlän kertomukset »Metsäkyliltä» — niin esikoisteoksen kuin ne muodostavatkin — oikeuttavat vastaisuuden varalta toivomaan häneltä hyviä lisiä kertomakirjallisuuteemme.»

Kansan lehti: »Teoksessaan »Metsäkyliltä» kuvailee kirjailijatar suurella lämmöllä ja myötätunnolla metsäkyläin eläjiä. Kieli ja kertomistapa on miellyttävää ja mukaansatempaavaa, kuvat sekä tapahtumat luonnollisia ja yksinkertaisia mutta vaiuttavia, joten vallan mielihyvällä voi teosta suositella.»

Työmies: »Metsäkylien elämä on rikasta ja syvää kaikessa köyhyydessään ja yksinkertaisuudessaan, se tarjoaa niin paljon sille, joka tahtoo nähdä . . . *Hilda Tihlällä on silmää ja sydäntä kansanelämää varten.* Karkean metsäkyläkuoren alta on hän kuulustellut sen rakkauden ja hellyyden kaipauksia, ja kuvaa niitä.»

Kirjakaupoissa ja asiamiehillämme.

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ.

Juom. kannot, 1.
Tihlä

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 9944

